Mason Sözlüğü'nde Gezintiler – 9

Örgütlenmeler ve Kurumlar

Bu çalışma **"Ansiklopedik Mason Sözlüğü"** adlı kitabın,
2013 tarihli 6. basımından alıntılarla düzenlenmiştir.



Bu gezintide Masonluk ile bağlantılı olmak üzere gerek tarihteki gerekse güncel örgütlenmeler ile biçimlenmeler yer almaktadır. Bu çerçevede Masonluğa benzer nitelikli (paramasonik) kuruluşlara da yer verilmiştir.

.

Ahilik

Ortaçağda Orta ve Yakın Doğu'da yerleşik Türk ve İslam toplumlarında örgütlenmiş olan bazı esnaf ve sanat kuruluşları.

Çağdaş yazında Ahi örgütünün her bir üyesine "Ahi" denmektedir. Fakat Ahiler sadece topluluklarının ileri gelenlerini bu nitelikle anardı.

Arapçadaki sözlük anlamına bakılacak olursa, Ahi "kardeş" demektir. Nitekim Ahilerin Masonluk ile en yakın benzerliği de yüzyıllarca korunmuş olan kardeşlik anlayışıdır.

Türk mason araştırıcılar, Spekülatif Masonluğun Ortaçağ'a uzandırılan eski köklerini Ahilik ile bağdaştırmaya çalışmıştır. Nitekim 12. ve 13. yüzyıllarda haçlı seferleri nedeniyle Batı'nın Doğu ile, özellikle Türk ve İslam toplumlarıyla kurulan ilişkileri sırasında Ahilerin de Batılı ülkelerin insanlarınca hayli yakından tanındığı, yöntem ve ilkelerinin Batı ülkelerindeki meslek kuruluşlarında örnek alındığı yadsınamaz.

Ahi örgütlenmesinin amacı, aynı meslek ya da sanattan olanlar arasında sıkı dayanışma sağlamak, bunu yaparken mesleğin ya da sanatın yozlaşmasını önlemekti. Bunun içinde Ahi topluluğunda düzenli ve disiplinli çalışmaya çok önem verilir, her bir Ahinin meslek ya da sanatının inceliklerini iyi bilmesi ve uygulaması öngörülürdü.

Her Ahinin, bilgili, ahlâklı ve erdemli bir kimse olarak yetişmesine çalışılırdı. Bundan ötürü, çağın gereği ve bir İslam toplumu bünyesinde yer almakta oluşundan dolayı Ahilik, aynı zamanda bir tarikat niteliği de taşımıştır.

Ahi inanışlarının, gizemci İslam tarikatlarından pek büyük bir farkı yoktu. İnanış ilkeleri, özellikle Bektaşilik ile yakın benzerlik göstermekteydi. Buna karşılık Ahiliğin töresel ilkeleri, diğer tarikatlara oranla çok daha belirgin bir şekilde akılcı, güncel ve insancı ölçülerle bezenmişti. İyi ahlak, alçak gönüllülük, doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik ve hak bilirlik, Ahi töresinin kaçınılmaz erdemleriydi.



Ahilikte meslek, sanat ve ticaret kesin ve belli disiplin kurallarına bağlanmıştı. Bunlar, yüzyılların deneyimiyle oluşmuş geleneklerdi. Mesleğe ya da sanata alınma töreni, Ahiler arasında en önemli toplumsal olaylardan biriydi.

Ahilerin kendilerine özgü peştamalını kuşanma işlemi, bir diğer deyişle yeni çıraklara "şed bağlanması", günlerce süren bir şölenin son aşamasıydı.

Bu şölen, halka açık olarak düzenlenirdi. Bu fırsatla çevredeki yoksullara da yiyecek dağıtılırdı. Her gün yapılan ayrı bir törenin sonunda Masonluktaki agapa benzer bir tarzda topluca yemek yenir, buna "taam etmek" denirdi.

14. yüzyıl ortalarında Ahilik, bir dinsel tarikat olma yolunu tuttu. Oysa aynı dönemde çok güçlü tarikatlar vardı. Bunun üzerine Ahi örgütü zayıfladı. Zamanla öncekiesnaf ve zanaat kuruluşlarının yerini "loncalar" aldı. Ancak, günümüzde bile Anadolu'nun bazı yörelerinde yürürlüğü sürdürülen Ahi gelenekleri dikkati çekmektedir.

Elbette Ahilerin sonrasındaki loncalara da bakmak gerekir.

Lonca

Ortaçağ sonlarında Osmanlı Devleti'nde kurulmuş olan esnaf ve zanaatkâr birlikleri.

Loncalar, bir bakıma, bir meslek ve sanat topluluğu kimliğinden uzaklaşarak birdinsel tarikat olma yolunu tutan Ahilerin yerine geçmişti. Nitekim loncalarda, Ahilerden kalma tören ve geleneklerin birçoğu korunmuş, örgütsel kurallar ise geliştirilerek yenilenmişti. Örgütlenmede, çırak, kalfa ve usta hiyerarşisine üç yönetsel derece eklenmişti.

Bir loncaya çırak olarak girmek isteyen adayın, öncelikle dürüst ve iyi ahlak sahibi olması üzerinde durulurdu. Meslek ya da sanatta ilerleyebilmek için, bilgi, beceri ve yeteneğin yanı sıra, olumlu ve güçlü bir karakter sahibi olma koşulu da aranırdı.

Bu kurumların en önemli özelliklerinden biri ise, bir İslam ülkesi olan Osmanlı Devleti'nde, her dinin inançlılarının loncalarda yer alabilmesiydi.

Orta Çağ sonrasındaki loncalar, örgütlenme ve çalışma sistemleri bakımından, Batı Avrupa'daki korporasyonlara pek benzer. Kimileri loncaları gildlerile benzeştirmişsede bu yanlıştır. Bu kurumların varlığı, dört yüz yıldan daha uzun bir süre boyunca korunmuştur. Sermaye ve yatırım şirketlerinin kurulmaya başlamasıyla birlikteönem ve değerlerini yitirmişlerdir. Bundan sonra, değişik meslek ve sanatkollarında,heresnaf ve zanaatkâr kendi yolunu kendi başına tutmaya yönelmiştir.

Akrabalık Tarikatı



İng. Order of the True Kindred

18'inci yüzyıl sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş paramasonik nitelikli bir örgüt.

Bu örgüt, temelde dinsel bir nitelik taşır. Her birimi, aralarında doğrudan kan bağı olan kişilerden oluşur.

Almanya Birleşik Büyük Locaları



Alm. Vereinigte Grosslogen von Deutschland

Günümüzde Almanya'daki 5 büyük locayı bir araya getiren konfederatif nitelikli mason örgütü.

Bu örgüte bağlı büyük localar Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer almaktadır.

Altın Çember Örgütü



İng. The Order of the Golden Circle

Amerika Birleşik Devletleri'nde, siyah ırktan olan masonların Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin kendilerine özgü egemen otoritesi olan "Birleşik Yüksek Konsey"e bağlı olarak çalışmak üzere, gerek erkek gerek kadınlar için oluşturmuş bulundukları bir paramasonik örgüt.

Altın Şafak Tarikatı

İng. Hermetic Order of the Golden Dawn; *Fra.* Ordre hermétique de l'Aube dorée



Bir çağdaş paramasonik tarikat.

Bu tarikat, 1888 yılında İngiltere'de kurulmuştu. Önceleri tümüyle ezoterik nitelikliydi. Masonluk ile benzerlikleri vardı. Amerika'ya geçtiğinde değişti. Ezoterik niteliğini yitirdi. 1937 yılından bu yana, her isteyen kişi bu tarikatın tüm derecelerinin ritüellerini topluca alabilmekte ve inisiyasyonunu kendi başına yürütmektedir.

Artık bir "ezoterik tarikat" olarak bile nitelenmesi zor olan Altın Şafak sisteminin on derecesi vardır. Bunların öğretisi, başta Hermetizm olmak üzere çeşitli eski ekollerden, başta Kabala olmak üzere birçok gizemci *(mistik)* inanç sistemi ile Doğu kökenli birtakım meditasyon yöntemlerinden oluşur. Bu arada alşimistlerden, Okültizmden, Rozkruacılardan ve Masonluktan çeşitli alıntılarla beslenmiştir.

Amarant Örgütü

İng. Order of the Amaranth

19. yüzyıl sonlarına doğru ABD'nde kurulmuş olan bir paramasonik örgüt.



Bu örgüt, bir diğer çağdaş paramasonik kurum olan Doğu Yıldızı Örgütü'nün sistem ve ritüellerini biraz değiştirilmiş olarak uygular. ABD eyâletlerinin yanı sıra, Kanada ve Filipinlerde de yaygın bir biçimde örgütlenmiştir. Üyelerini, "üstat" derecesindeki masonlar ile eş, anne, kız kardeş ve kız çocukları arasından seçerek alır.

Amerika Birleşik Devletleri Ritlerinin Büyük Koleji

İng. Grand College of Rites of the United States



Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan bir masonik ileri dereceler örgütü.

Bu örgüt, **İngiliz Masonluğu Sistemi**'ne göre çalışan ileri dereceleri topluca yönetmek amacıyla 1932 yılında kurulmuştur. Ancak her eyalette benimsenmemiştir.

Orta Amerika ve Güney Amerika ülkelerindeki bazı mason kuruluşlarının üye olduğu bir uluslararası mason örgütü.

Anglosakson Masonluğu

Fra. Maçonnerie Anglo-saxonne; *İng*. Anglo-saxon Freemasonry;
Alm. Angelsächsischefreimaurerei

Masonluğun merkezinin İngiltere olup, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın tarihsel bakımdan "**ana büyük loca"** olduğunu benimseyen mason kuruluşlarının topluluğu ve bu kuruluşların örgütsel sistemi.

Masonluğun örgütsel olarak doğuşunu izleyen 18. yüzyılın ilk yarısında önceleri **"İngiliz Masonluğu"** ve **"İskoç Masonluğu"** olmak üzere iki tür Masonluktan söz edilmekteydi. Bu ayırım, aslında Britanya tahtı ile ilgili politik bir nedene dayanıyordu. İskoç Masonluğu, İskoçya'da değil, başta Fransa olmak üzere Kıta Avrupası'nda gelişerek yaygınlaşmakta olan Masonluk türüydü. Bu işin başını Fransa'dayerleşmiş olan İskoç asıllı masonlar çekiyordu.

18. yüzyıl sonlarına doğru ortaya bir de **"Fransız Masonluğu"** diye bir kavram çıktı. Bu tür Masonluk da temelini İskoç Masonluğu'ndan almaktaydı amailkelerive sistemi, Fransa'da gelişmiş olan İskoç Masonluğu'ndan farklı bir eğilimdeydi. O sıralarda "İngiliz Masonluğu" denince bundan ne anlaşılması gerektiği belli değildi; çünkü İngiltere'de Eskiler ve Yeniler olarak anılan iki ayrı gruptan her biri, Masonluğu yalnızca kendisinin temsil ettiğini savunuyordu.



Bu durum, 1813 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kurulmasından sonra düzeldi. İngiltere Birleşik Büyük Locası, Masonluğun dünya çapındaki egemen otoritesi olarak tanınabilmek için yoğun bir çaba gösterdi. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'daki bazı büyük localar, İrlanda ve İskoçya Büyük Locaları, daha sonra başta bazı Alman büyük locaları olmak üzere Kıta Avrupası'ndaki obediyansların çoğu İngiltere Birleşik Büyük Locası'nı destekledi.

Bu büyük locanın girişimleri, İngiltere'nin uluslararası ekonomik politikası ile de bağdaştırılmıştı. Böylece İngiltere Birleşik Büyük Locası, hem İskoç Masonluğu,hem de Fransız Masonluğu karşısında hayli güç kazandı. Alman obediyanslarının desteğini almaya çok önem verdi çünkü bu obediyanslar, Kıta Avrupası'nda Fransız Masonluğu'na karşı çıkabilecek en büyük potansiyele sahipti. Bunu da başarınca, Anglosakson Masonluğu ortaya çıkmış oldu.

İngiltere Birleşik Büyük Locası, 1929 yılında kısaca **"Tanıma Koşulları"** olarakanılan bir bildirge yayımladı. Anglosakson Masonluğu'nun asal tutumu, bu bildirgeyle ortaya kondu. Daha sonraki çeşitli tarihlerde bu bildirgenin yenilemeleri ve üzerinde birtakım değişiklikler yapıldı.

Bu bildirge dizgesindeki koşulları kabul edip bunlara uyan mason obediyansları, yeryüzündeki Anglosakson Masonluğu topluluğunu oluşturur.

Androjen Dereceler ve Androjen Rit

Fra. Grades androgynes; *İng*. Androgeneous Degrees; *Alm*. Androgynegrade

Hem erkeklerin hem de kadınların kabul edildiği masonik dereceler ile sistem.

Androjen, sözlük anlamı bakımından "çift cinsiyetli" demektir. Dolayısıyla bu terim, sadece erkeklerin kabul edildiği masonik dereceler için kullanılmaz.

Fra. Rite androgyne; *İng*. Androgeneous Rite; *Alm*. Androgyneritus

Erkek ve kadın üyeleri bir arada kabul etmek üzere oluşturulmuş herhangi bir mason ritinin genel niteliği.

Birleşme

Esk. İttihat; *Fra*. Consolidation; *İng*. Consolidation; *Alm*. Vereinigung

İki ayrı masonik birim ya da kuruluşun, tek bir masonik birim ya da kuruluş oluşturmak üzere bir araya gelmeleri.

Masonlukta birleşme, loca ve atölye boyutunda olabildiği gibi, obediyans ölçüsünde de olabilir. Böyle bir oluşumun iki temel nedeni vardır: Ya her ikisi de yeterince güçlü de edemediğinden birleşmeyi öngörür ya da sonradan zayıflayarak artık çalışamaz duruma düştükleri için bir araya gelirler. Fakat bir masonik birim ya da kuruluşun zayıflığı ya da düzenli bir çalışma yapamaması nedeniyle, tüm üyeleriyle birlikte bir diğerine katılması birleşme sayılmaz.

Birleştirilmiş Dereceler

İng. Allied Degrees; *Fra*. Grades alliés

Anglosakson Masonluğu'nda ve İngiliz Masonluğu Sistemi'nde, daha önce aynayn ve bağımsız atölyelerde uygulanmakta iken, 19. yüzyılın ikinci yarısında bir ortak yönetim altında toplanmış olan ileri derecelerinden bazıları.

Bu tanım altındaki derecelerin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kapsamı, İngiltere ile İngiliz Masonluğu Sistemi'nin uygulandığı diğer ülkelerdeki kapsamdan farklıdır. İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki Birleştirilmiş Dereceler'den bazıları şunlardır:



- Aziz Şehit Lorens
- Konstantiniye Şövalyesi
- Kral Süleyman'ın Büyük Koruyucusu
- Babil'in Kızılhaçı
- Büyük Yüce Rahip



İngiltere'deki bu dereceler, önceleri **"Birleştirilmiş Dereceler Büyük Koleji"** adlı bir organizasyon tarafından yönetiliyordu. 1972 yılında bu organın adı **"Birleştirilmiş Masonik Dereceler Büyük Konseyi"** olarak değiştirildi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmakta olan Birleştirilmiş Dereceler ise **"Batı Yarım Küre Birleştirilmiş Masonik ve Hıristiyan Dereceler Egemen Koleji"** adını taşıyan bir organ tarafından yönetilir. **"Birleştirilmiş Masonik Kuruluşlar"** olarak çoğunlukla şu derecelerden oluşur:

- Akdeniz Geçiti
- Aziz Şehit Lorens
- Babil Kızılhaçı
- Büyük Mimar
- Eri Kızılkolu
- Eski Cork Tarikatı
- Gemi ve Güvercin
- Gizli Gözlemci
- Konstantiniye Şövalyesi
- Kutsal Bakire Şövalyesi
- Kutsal Haç Şövalyesi
- Kutsal ve Korunmuş Bilgelik Tarikatı
- Mark Adamı
- Mimar
- Müjdeci Yahya'nın Büyük Triniteri
- Rahiplik Tarikatı
- Roma Şövalyesi
- Seçkin Üstad
- Sur Üstadı
- Royal Ark Mariner
- Üç Kral Şövalyesi
- Üst Emin
- Yirmi Yediler Seçilmişi Mason

Tüm bu dereceler topluca şöyle bir çizelgede gösterilmektedir.



Ayrılmış Dereceler

İng. Detached Degrees

Herhangi bir mason ritine ya da masonik otoriteye bağlı olmaksızın çalışan bağımsız yüksek dereceler.

Bu tür derecelere, genellikle İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde rastlanır. Bunlar, İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki "yan dereceler", özellikle "birleştirilmiş dereceler" ile benzerlik gösterir.

Büyük Loca

Esk. Mahfil-i Âzam; *Eş.* Büyük Mahfil, Granloj
Fra. Grand Loge; *İng.* Grand Lodge; *Alm.* Grossloge

Masonluğun simgesel derecelerinde çalışan ve aynı riti uygulayan locaların oluşturup bir "obediyans" olarak bağlandığı, bağımsız masonik kuruluş.

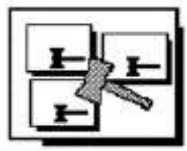
Operatif Masonlukta böyle bir kavram yoktu; her mason locası, kendi başına buyruk bir topluluktu. 1717 yılında İngiltere'de Masonluk tarihindeki ilk büyük loca kurulduğunda, bu yeni örgüt "BÜYÜK" olarak nitelendirildi. O tarihlerde bir obediyans oluşturma düşüncesi henüz doğmamıştı. Londra Büyük Locası'nın diğer mason localarına oranla daha üstün olduğunun vurgulanması öngörüldüğü için "büyük" sıfatı kullanılmıştı.

Ne var ki, böylece ilk kez örgütlenen Spekülatif Masonluk, beklenmedik bir hızla gelişerek yaygınlaştı. Londra Büyük Locası, çok kısa bir süre içinde *"bir başka locaya oranla daha üstün olan bir loca"* olmanın ötesine geçti. Çok sayıda locayı sinesinde barındıran bir otoriter kuruluş, bu locaların bağlandıkları bir obediyans olmaya dönüştü. Temel yasanın yürürlüğe girişinden sonra, hızla ülkenin diğer yörelerine de yayıldı ve 1725 yılında **"İngiltere Büyük Locası"** adını aldı. Bundan sonra kurulan obediyanslar da BÜYÜK LOCA adını kullanır oldu.

18. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da kurulan ilk büyük doğu *(grand orient)* ile "obediyans" kavramının içeriği yeni bir boyut daha kazandı. Bundan böyle büyük loca, "Masonluğun yalnızca simgesel derecelerinde çalışan ve hepsi de aynı riti uygulayan locaların oluşturdukları federatif kuruluş" anlamını taşır oldu.

18. yüzyılda ayrıca "**bölge büyük locası"** ve "**il büyük locası"** kavramları da doğdu. Bunlar, çalıştıkları çevrede bir obediyansın yetkilerini kullanan, ancak kendi başlarına birer "obediyans" niteliği taşımayan, bir "**ana büyük loca"**ya bağlı kuruluşlardı. Bu uygulama, örgütü hayli genişleyen büyük localarda yönetsel kolaylık getiriyordu.

18. yüzyıl ortalarında bölünmeye uğrayan İngiliz Masonluğu, 1813 yılında kendi içindeki örgütsel birlik ve bütünlüğünü sağlayınca, Masonlukta bir de "birleşik büyük loca" kavramı doğdu. Ancak bu kavram, yalnızca önceleri ayrı çalışmakta iken tek bir büyük loca çatısı altında birleşmeyi nitelemekle kalmadı. Yer yer, aynı ülkede çalışmakta olan bağımsız büyük localar, aralarında bağıtladıkları bir anlaşmayla konfederatif nitelikli örgütler oluşturdu; bunlara da "birleşik büyük loca" denildi.



Büyük loca, kendisini oluşturan locaların tümünü, onlardan aldığı ortak yetkiyle temsil eden bir yönetsel ve otoriter kuruluştur. Tüm mason kuruluşlarınca benimsenmiş olan bir geleneksel kural uyarınca; kurulabilmesi için en az üç özgür, düzenli ve bağımsız locanın, kendi buyrultu ve kararlarıyla bir araya gelmeleri gerekir.

Bu gerekliliğe tersinden bakıldığında ortaya şöyle bir kural çıkar:

"Özgür ve bağımsız üç düzenli mason locası kendi istek ve kararlarıyla bir araya geldiklerinde, bir büyük loca kurabilir."

Ancak obediyanslar, bu kuralın yeterli olmadığı, dolayısıyla geçerli sayılamayacağı görüşündedir. Bu konudaki uyuşmazlık, Masonluktaki "düzen" kavramı üzerindeki anlaşmazlıktan kaynaklanmaktadır.



Bir büyük locanın en yetkili organı, onu oluşturan locaların kendi üyeleri arasından, büyük locanın tüzükleri uyarınca belirledikleri delegelerden oluşur. Buna "genel kurul" ya da "büyük kurul" denir. Büyük locayı tek başına temsil edebilme yetkisi bulunan büyük üstat ile büyük locanın yürütme organı olan yönetim kurulu ya da büyük görevliler kurulu seçimle belirlenir. Büyük locanın kendine özgü yönetsel kurallarını içeren tüzükler, genel kurul ya da büyük kurulun onayı ile yürürlüğe girer.

Büyük locayı oluşturan tüm localar, kendi iç işlerinde özerktir. Fakat büyük locanın tüzüklerine ve genel kurul ya da büyük kurulda alınan kararlara uymak zorundadırlar. Bu zorunluluk locaların özerkliklerini zedelemez; çünkü obediyansa katılan her bağımsız loca bu koşulu benimser; sonradan görüşünü değiştirirse obediyanstan ayrılabilir.

Kimi büyük locaların tüm localarında, her bir derece çalışmasına özgü belirli bir ritüel uygulanır. Kimilerinde ise, büyük locanın benimsediği ilkelere aykırı olmamak ve yetkili organının onayından geçmesi koşuluyla her loca kendi ritüelini uygulayabilir.

Büyük Mahfil

Türkçede "büyük loca" ile eş anlamlı olmak üzere eskiden kullanılan terim.

Bu terim ile uyumlu olmak üzere eskiden "loca" yerine de "mahfil" sözcüğü kullanılırdı.

Ana Büyük Loca

Fra. Mère Grand Loge; *İng*. Mother Grand Lodge; *Alm*. Muttergrossloge

1. Kendine bağlı olarak çalışmakta olan birtakım ikincil büyük loca örgütleri olan bir obediyansın temel niteliği.

2. Anglosakson Masonluğu'nda bir bakıma İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın niteliği.

Bölge Büyük Locası

Esk. Mıntıka Mahfil-i Âzamı; *Fra*. Grand Loge de District;
İng. District Grand Lodge; *Alm*. Distrikts-Grossloge

Bir ana büyük locaya bağlı olarak, sınırlı yetkiyle ancak bir büyük loca gibi çalışan masonik örgüt.

Bir bölge büyük locası, kuruluş şekli ve çalışmaları bakımından, standart bir büyük locadan pek farklı değildir. Ancak, kendi başına buyruk olamaz; ana büyük locanın yönergeleri, gözetimi ve denetimi altında çalışır. Bağımsız değildir. Bu nedenle "ikincil büyük loca" olarak da anılır ve bir "obediyans" sayılmaz.

Bir benzer türü:

İl Büyük Locası

Fra. Grande Loge Provinciale; *İng*. Provincial Grand Lodge
Alm. Provinziale Grossloge

Bir ana büyük locaya bağlı olarak, bir ülkenin il, eyalet ve kolonilerinde kurulan, ana büyük locanın yetkilerini sınırlı düzeyde kullanan masonik örgüt.

Bir il büyük locası, kuruluşu ve yönetsel örgütlenişi bakımından bir **"bölge büyük locası"**na benzer. Ancak, yetki alanı çok daha dar ve belirgin sınırlar içindedir. Bu sınırları ve yetkisini, bağlı olarak çalıştığı ana büyük loca saptar.

Masonluktaki "il büyük locası" teriminin genel tanımı böyledir ama bazı ülkelerin il ve eyaletlerinde başka bir masonik örgüte bağlı olmadıkları için obediyans niteliği taşıyan il büyük locaları da vardır.

Eyalet Büyük Locası

Fra. Grande Loge d'État; *İng*. State Grand Lodge; *Alm*. Staats Grossloge

Bir ana büyük locaya bağlı ya da bağımsız olarak, bir ülkenin eyaletlerinde kurulan, bir büyük locanın yetkilerini kullanan masonik örgüt.

Bir eyalet büyük locası, kuruluşu ve yönetsel örgütlenişi bakımından yadoğrudan bir büyük locaya ya da bir "bölge büyük locası"na benzer. Bu bakımdan bir İl Büyük Locası'ndan farklıdır.

Benzer şekilde birçok ülkede "Eyalet Büyük Doğusu" tarzında obediyanslarda vardır.

Bu arada bir de eyaletlere bölünmüş bazı ülkelerde (Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya gibi) eyaletler çapında kurulmuş olan büyük localar vardır. Bir merkezî büyük locaya bağlı olmayıp bağımsız olarak örgütlenmiş bu büyük locaların adlarının kapsamında "….eyaleti" sözü geçse de, masonik terminoloji bakımından bu gibi örgütler eyalet büyük locası sayılmaz. Bu durum büyük doğular için de geçerlidir.

Bölge Locası

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda, en az beş loca bulunan bir yörede kurulabilen ikincil yönetsel örgüt.

Özgür Masonlar Büyük Locası'ndaki ilk bölge locası, 1993 yılında İzmir'de Ege Bölge Büyük Locası adı altında kuruldu. 2001 yılında Ankara, 2002 yılında İstanbul'da birer bölge büyük locası oluşturuldu. 2006 yılında yapılan tüzük değişikliği ile bu ikincil örgütlerin adlarındaki "büyük" sıfatı kaldırıldı. Bu ikincil örgütlere 2013 yılında Antalya Bölge Locası ile Adana'da Kilikya Bölge Locası eklendi. 2017 yılında bölge localarından Kilikya'nın adı Çukurova, 2019 yılında ise Ankara'nın adı İç Anadolu, Antalya'nın adı Akdeniz Bölge Locası olarak değiştirildi.

Büyük Doğu

Esk. Maşrık-ı Âzam; *Eş.* Büyük Maşrık, Granoryan
Fra. Grand Orient; *İng*. Grand Orient, Grand East; *Alm*. Grossorient

1. Değişik ritlerde çalışan ya da Masonluğun simgesel derecelerinin üzerindeki bazı derecelerde de çalışmalar yapan locaları sinesinde barındırabilen obediyans.

"Orient", aslında özgün olarak, doğu anlamında değil, "yön", "yol" "tarikat" ya da "ortaklık" anlamında kullanılmıştır. Eski Türkçedeki karşılığı olan "maşrık" da güneşin doğduğu yer ya da yön demek olduğu gibi "ortaklık" anlamına da gelmektedir. Nitekim bu nedenle kimi yerde "meşrık" biçiminde yazıldığı da görülür. Buna karşılık, "grand orient" teriminin Türkçedeki karşılığı olarak "büyükdoğu" daha çok tutulmuştur.

Masonlukta ilk büyük doğu, 1773 yılında Fransa'da kurulmuştur. Genellikle mason obediyansları büyük loca tarzında örgütlenir. Bununla birlikte, dünyanın birçok ülkesinde büyük doğu tarzında örgütlenmiş obediyanslar da vardır. Ancak bunlardan bazılarının sadece adları öyle, yapısal özellikleri ise bir büyük locadan farksızdır.

Büyük doğuların genelde değişik ritlerde çalışan locaları sinelerine kabul etmesi ve Masonluğun simgesel derecelerinin üzerindeki derecelerde de çalışmalar yapmaları nedeniyle, bu tür örgütler bazı büyük localarca "düzensiz" (gayrimuntazam) sayılır.

2. Bir masonik otoritenin bulunduğu yer.

Bu anlamda büyük doğu, bir obediyansın merkezinin bulunduğu ya da genel kurul toplantısının yapıldığı yeri niteler.

Aynı terim, bazı mason ritleri ve sistemlerinde, o ritin ya da masonik sisteminegemen otoritesi sayılan organın merkezinin bulunduğu yeri niteler.

3. Bazı uygulamalarda, bir obediyansın genel kurul toplantısında, mabedin doğu bölmesi.

Federasyon

Fra. Fédération; *İng*. Federation; *Alm*. Föderation, Verbündung

Masonluğun simgesel derecelerinde çalışan, ancak farklı ritleri uygulamakta olan locaları bir araya toplayan bir masonik kuruluş.

Eğer bir federasyon yalnızca simgesel derecelerde çalışmakla yetinmeyip, ileri yada yüksek derecelerde de çalışma yapan locaları çatısı altına alırsa, bu kez büyük doğu *(grand orient)* olarak anılması gerekir.

Bu arada, **"Uluslararası İnsan Hakları Karma Riti"** adlı mason ritinin çeşitli ülkelerdeki yönetici organları da birer "büyük loca" ya da "büyük doğu" olarakdeğil, federasyon olarak anılmaktadır.

Birleşik Büyük Loca

Esk. Müttehit Granloj; *Fra*. Grand Loge unie;
İng. United Grand Lodge*; Alm*. Vereinigtegrossloge

En az iki büyük locanın bir araya gelerek oluşturdukları ortak masonik kuruluş.

Masonlukta bu terim, iki tür birleşmeyi nitelemek üzere kullanılır:

a) Önceleri birbirinden ayrı ve bağımsız birer büyük loca iken, aralarında sağladıkları anlaşma ile bir araya gelen mason kuruluşlarının kurdukları yeni ve tek bir obediyans. Örnek: İngiltere Birleşik Büyük Locası.

b) Hepsi ayrı ayrı birer büyük loca niteliğini korumayı sürdürmekle birlikte, aralarında belirli bir anlaşma olan ve ortak bir üst yönetimleri bulunan obediyansların oluşturduğu örgüt. Örnek: Almanya Birleşik Büyük Locası.

Büyük Kurul

Özgür Masonlar Büyük Locası ile **Kadın Mason Büyük Locası**'nın (ayrı ayrı) tüzükleri uyarınca, Masonlukta geleneksel olarak **"genel kurul"** diye anılan,büyük locanın en yetkili organı.

"Büyük Genel Kurul" dendiği de olur.

Aslında bir genel kurul, yasalar uyarınca gerekli olan, resmî nitelikli bir oluşumdur. Fakat bu resmî bir nitelik taşıdığından ve derneğe özgü olduğundan, karışıklık olmaması için (kimine göre bir yasal gereklilik olarak), salt masonik nitelikli olmak üzere "büyük kurul" terimi kullanılmaktadır.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda Büyük Kurul şu niteliği taşıyan kişilerden oluşur:

- Pek Saygıdeğer Büyük Üstat ile Önceki Büyük Üstat ve Eski Büyük Üstatlar
- Büyük Loca Yönetim Kurulu Üyeleri (Büyük Görevliler)
- Bölge Localarının Pek Değerli Üstatları ile Nazırları
- Yöre Başkanları
- Locaların Saygıdeğer Üstatları, Önceki Saygıdeğer Üstatları ve delegeleri

Kadın Mason Büyük Locası'nda:

- Büyük Üstat ile Önceki ve Eski Büyük Üstatlar
- Büyük Görevliler Kurulu üyeleri
- Locaların Üstad-ı Muhteremleri
- Her locadan seçilmiş ikişer delege

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda "Büyük Kurul" terimi kullanılmaz. Bunun yerine doğrudan "Büyük Loca" terimi kullanılır. Büyük Loca'nın toplantısı ise **"konvan"** olarak anılır.

Genel Kurul

Esk. Umumî Heyet; *Eş.* Büyük Kurul*; Fra*. Assemblée générale
İng. General Assembly; *Alm*. Allgemeine Versammlung

Genelde bir kuruluşun, özelde bir mason obediyansının, tüm localarının delegelerinin katılımıyla oluşan en yetkili organı.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası, aynı anlamda olmak üzere ötedenberi "büyük kurul" terimini kullanmaktaydı. Bu obediyansın tüzüklerindesonradan yapılan bir değişiklikle, bunun yerine "konvan" terimi getirildi.

Kadın Mason Büyük Locası önceleri "genel kurul" terimini kullanırken, sonradan bunun yasal nitelikli "dernek genel kurulu" ile karıştığı gerekçesiyle "büyük kurul" terimini benimsedi.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda ise bölge örgütlerinin de birer genelkurulu olduğu için obediyansın genel kuruluna "büyük genel kurul" denirken, yakın geçmişimizde bir bölge genel kuruluna "bölge kurulu", merkezî genel kurula ise diğer obediyanslar gibi "büyük kurul" denilmesi benimsendi.

Türkiye'deki mason obediyanslarının günümüzdeki tutumunun böyleoluşunakarşın, bunun sadece T.C. Dernekler Yasası ile uyum sağlayabilmek amacıyla bir zorlama olduğunu gözönünde tutarak ve dünya yüzündeki masonik yazın ilkeleri uyarınca burada "genel kurul" terimini kullanmayı sürdüreceğiz.

Aslında bir genel kurul, derneğin, dolayısıyla obediyansın tüm üyelerinden oluşur. Fakat dünya çapında geçerli olmak üzere çoğu obediyanslarda, binlerce üyenin katılımıyla bir toplantının yapılmasına olanak bulunamadığı için,genelkurulu doğrudan üyelerin değil, locaların oluşturması, her locanın da belirli sayıda delege ile temsil edilmesi yöntemi benimsenmiştir. Nitekim Masonluktaki "obediyans" kavramıdabu benimseyişin sonucudur.

Bir obediyansın yönetim kurulu üyeleri, genel kurulun da üyeleridir. Ayrıca çoğu obediyanslarda, daha önce büyük üstatlık yapmış olan masonlar, genelkurulundoğal üyesi sayılır. Türkiye'de Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda, daha önce "büyük görevli" niteliğini taşımış yani yönetimkurulu üyeliğindebulunmuştüm masonlar da bu kurulun üyesi sayılır.

Genel kurula her locadan kaç delegenin katılacağı ve delegelerin nitelikleri, her obediyansın tüzüklerinde belirtilir. Yüzlerce locası olan bir obediyansta, genelkurula her locadan tek bir delege katılmakta olsa bile bu kurulun toplantısının standart bir mabette değil, başka bir yerde yapılması gereği doğar. Bu yüzden, böyle büyük bir obediyansın locaları önce bölge ve il örgütlenmeleri çatısı altında toplanır ve bağlı olarak çalıştıkları bu ikincil örgütlerde temsil edilir. Böyle bir durumda obediyansın genel kurulunu bu ikincil örgütlerin delegeleri oluşturur.

Genel kurul, obediyansın tüzüklerinde belirtilen zamanlarda ve yılda en az bir kez toplanır. Genellikle bir yıl içinde üçten çok olağan genel kurul toplantısı yapılmaz. Ancak, yönetim kurulunun görevden çekilmesi ya da çok önemli bir durumda, genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Genel kurul, obediyansın yönetimi ve gelişimiyle ilgili tüm konuları inceleyerek gerekli gördüğü kararları alır.

Bir obediyansta yalnızca genel kurulun yetkisinde olan işlemler ve kararlar arasında şunlar sayılabilir:

- Obediyansın temel ilkelerini ve genel olarak çalışma stratejisini belirlemek;
- Tüzükler ve ritüeller üzerinde gereken değişiklikleri yapmak ya da onamak;
- Herhangi bir locayı kesin ve süresiz olarak kapatmak;
- Şube, bölge, yöre ya da il örgütleri kurulmasını kararlaştırmak;
- Obediyansın bütçesini belirlemek;
- Taşınmaz mallar satın almak ya da obediyansın malı olan taşınmazları satmayı kararlaştırmak;
- Büyük üstadı, yönetim kurulu üyelerini ve obediyansın diğer üst düzey organlarının üyelerini seçmek ve bu organların yetkilerini belirlemek.

Genel kurul, bazı işlerin ve çalışmaların daha kolay yürütülebilmesi için, yetkilerini kısmen yönetim kuruluna aktarabilir. Böyle bir durumda, yönetim kuruluna verilmiş özel yetkiler uyarınca yapılan çalışmalar, bir genel kurul toplantısında öncelikli olarak görüşülür ve yürütülür.

Çoğu obediyanslarda, genel kurul toplantısının açılabilmesi için, genel kurulu oluşturan üyelerin toplam sayısının yarısından bir fazlasının hazır bulunması gerekli görülür. Kimi obediyanslarda ise üçte iki çoğunluk aranır.

Genel kurul kararları çoğunluk oyu ile alınır. Ancak bazı obediyansların tüzükleri uyarınca; çok önemli bazı kararların alınmasında, -özellikle tüzükler ve ritüeller üzerinde değişik yapılacaksa- toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğunun ya da toplantıya katılanların sayısına bakılmaksızın genel kurul üyelerinin toplam sayısının salt çoğunluğunun kararı gerekli görülür.

Çoğu obediyanslarda genel kurul toplantısı büyük üstadın ya da bir büyük üstat yardımcısının yönetiminde yapılır. Bazı obediyanslarda ise, tek bir toplantıyı yönetmek üzere bir "genel kurul toplantısı başkanı" seçilir; bazı obediyanslarda bu yöntem, yalnızca yeni büyük üstat ve yeni yönetim kurulu üyelerinin seçimlerinin yapılacağı genel kurul toplantılarında uygulanır.

Her genel kurul toplantısında seçim yapılmaz. Çünkü genel kurulun başka konuları görüşmek üzere yıl içinde birden çok toplanabilmesine karşılık, seçimler belirli dönemlerin sonunda yapılır. Büyük üstat ve yönetim kurulu üyelerinin görev süresi bazı obediyanslarda bir, bazılarında iki, bazılarında üç yıldır.

Bazı obediyanslarda genel kurul toplantısına, yönetim kurulu üyeleri dışında yalnızca delegeler, varsa bölge ya da il örgütlerinin tüzüklerde belirtiler üst düzey yöneticileri ve locaların saygıdeğer üstatları / üstad-ı muhteremler katılabilir.

Bazı obediyansların tüzükleri ise, locaların tüm düzenli üyelerinin de gözlemci niteliğiyle bu toplantıya katılmalarına olanak tanır.

Bazı obediyanslarda genel kurul toplantıları birinci derecede yapılır. Bazılarında genel kurulu oluşturan her delegenin zaten "üstat" derecesinde olacağı gözönünde tutularak üçüncü derecede yapılır. Bazılarında ise, genel kurul toplantısının gündemi aşamalara bölünür ve bazı konular 3. derecede, bazısı 2. ve 1. derecelerde görüşülür; böylece o derecelerdeki kardeşlerin de toplantıyı izleyebilmesi sağlanır.



Bölge ve il büyük localarının da genel kurulları vardır. Bu kurullar da, bir obediyansın genel kurulu gibi çalışır; ancak yetkileri, yalnızca kendi örgütsel konuları ve sorunlarıyla sınırlandırılmıştır.

Aynı anlamda olmakla birlikte, anısal olarak farklı bir terim…

Genel Loca

İng. General Lodge

Büyük locanın tüzel kişiliği ve üyelerinin tümünün oluşturduğu topluluk.

Bu terim, Çağdaş Masonluğun 1723 tarihli temel yasa kitabında geçer.

1717 yılında Londra Büyük Locası kurulurken, "büyük loca" teriminin birkaç yıl içinde bir obediyans niteliğini kazanacağı, bu kuruluşun yakın bir tarihte İngiltere Büyük Locası'na dönüşeceği, 18. yüzyıl içinde geleneksel inşaatçılık mesleği ve sanatının ortadan kalkacağı, yenilenen Masonluğun diğer ülkelerde de kurulacak localarının aralarında federatif örgütlenmeler oluşturacağı, bunların herbirine "büyük loca" denileceği henüz akla gelebilecek şeyler değildi. Bu yüzden de Londra Büyük Locası'na "büyük" niteliği verilirken, bu locanın BÜYÜK olduğunun, diğer localara oranla ayrıcalıklı bir üstünlüğünün bulunduğunun vurgulanması amaçlanmıştı.

Aynı temel yasada, "adı belirtilecek herhangi bir loca" anlamına gelmek üzere "özel loca" terimi kullanılmıştı. Özel loca, kendi üyeleriyle, genel loca ise tüm üyelerin katılımıyla toplanırdı. Bu nedenle Londra Büyük Locası'nın genel kurul birleşimleri "genel loca" olarak anılıyordu.

Spekülatif Masonluk, beklenmedik bir hızla yaygınlaşıp üyelerinin sayısı çokartınca, "genel loca" yalnızca temel yasada geçen bir terim olarak kaldı.

Nitekim

Özel Loca

Fra. Loge particuliere; *İng.* Particular Lodge; *Alm.* Eigeneloge

Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasında, çağımızdaki "loca"nın karşılığı.

Böyle bir terimin kullanılmış olması, bu temel yasanın kaleme alınışı sırasında, "büyük loca"nın "Genel Loca" olarak nitelenmiş olmasından kaynaklanır. Otarihlerde büyük loca bir obediyans değil, bir "loca" olarak düşünülmüştür. Bir locanın "özel" olarak nitelenmesi, çalışmalarına öncelikle kimi belli masonların (kendi üyelerinin) katılmasından ileri gelir.

Biraz hava değiştirelim.

Büyük Konsey

Fra. Grand Conseil; *İng.* Grand Council; *Alm*. Grossrat

1. Her biri "konsey" adını taşıyan masonik birimlerce oluşturulan federatif organ.

2. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bazı uygulamalarında, 16. ve 17. derecelerde çalışan atölye.

Büyük Konsistuvar

Fra. Grand Consistoire; *İng.* Grand Consistory; *Alm*. Grosskonsisterium

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nde, bir ülke ya da bölgedeki yüksekkonseye bağlı olarak, bir başka ülke ya da bölgede çalışmakta olan atölyelerin yönetilmesi yetkisi verilmiş olan bir konsistuvar.

Böyle bir yetkiyle çalışmakta olan bir konsistuvara **"Danışma Konseyi"**de denir.

Salt Konsistuvar'a bakarsak, o biraz farklı.

Konsistuvar

Fra. Consistoire; *İng.*Consistory; *Alm*. Konsistorium

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin 32. derecesinde çalışan atölye.

Bu atölye, **"Yüksek Danışma Kurulu"** ya da **"Yüksek Danışma Divanı"** ve**"Royal Sır Yüksek Prensleri Konseyi"** olarak da anılır. Ritin yasası uyarınca, üyelerinin toplam sayısı 45 ile sınırlandırılmıştır.

Bu ritin, herhangi bir ülkedeki egemen otoritesi olan bir yüksek konsey (süprem konsey / yüksek şûra), kendisine bağlı olarak, her ülkede bir tek konsistuvar kurar. Ancak bir başka ülkede kendine bağlı olarak çalışacak başkakonsistuvarlaroluşturabilir. Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya, Kanada ve Avustralya'da ise her eyalette bir konsistuvar kurulabilmektedir.

Konsistuvar, kendi ritüelik çalışmalarının yanı sıra, bir yönetsel organ niteliğidetaşır. Öncelikle, yüksek konseye bağlı olarak yeni atölyelerin kuruluşu ve bunların iç yönetmeliklerinin düzenlenmesi ile ilgili işlemleri yürütür.

Büyük Kolej

Fra. Grand Collège; *İng.* Grand College; *Alm*. Grosskollege

1. Bazı mason obediyanslarının uygulamaları uyarınca, obediyansa bağlı olan tüm locaların saygıdeğer üstatlarının / üstad-ı muhteremlerin oluşturduğu kurul ve yaptıkları toplantı.

2. Çalışma birimleri "kolej" olarak anılan örgütlerin, bu birimlerinin oluşturduğu federatif nitelikli yönetsel organı.

3. Birbirlerinden farklı ritlerde çalışmalar yapan atölyeleri bir arada toplayan bir yüksek dereceler örgütü.

4. Bazı mason ritlerinin ve paramasonik (Masonluğa benzer) kuruluşların egemen yönetici organı.

Büyük Şapitr

Fra. Grand Chapitre: *İng*. Grand Chapter: *Alm*. Grosskapitel

1. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bazı uygulamalarında 21., bazılarında ise 30. derecedeki masonların topluluğu.

2. Bazı masonik uygulamalarda, büyük loca benzeri olmakla birlikte yüksek derecelerde de çalışan bir kuruluş.

Danışma Konseyi

Esk. Müzakere Şûrası; *Fra*. Conseil de Délibération
İng. Council of Deliberation; *Alm*. Versätzlichungsrat

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin egemen otoritesi olan bir yüksek konsey (süprem konsey / yüksek şûra) bulunmayan bir ülkede, bir başka ülkedeki yüksek konseyin jüridiksiyonunu genişleterek, orada ritin atölyelerini yönetmek üzere görevlendirdiği konsistuvar.

De Molay Örgütü

İng. Order of De Molay



Amerika Birleşik Devletleri'nde, 14-21 yaş arasındaki gençleri üye olarak kabul eden bir paramasonik dernek.

Bu dernek Tapınakçıların tarihteki son büyük üstadı Jacques de Molay'ın adını taşımaktadır. Ezoterik nitelikli çalışmalar yapar. Gençlere "şövalyelik erdemleri" üzerine kurulu bir eğitim verilir ve mason olmaya hazırlanmaları öngörülür.

Son zamanlarda diğer bazı ülkelerde de kolları kurulmuştur.

Pitagor Şövalyeleri Örgütü

İng. The Order of the Knights of Pythagoras



Amerika Birleşik Devletlerinde, siyahî masonların gençleri için oluşturulmuş bir paramasonik örgüt.

Bu örgüt, birçok bakımdan beyaz masonların önderliğindeki De Molay Örgütü'nün benzeridir. Amerika Birleşik Devletleri'nin 24 eyaletinde birimleri vardır.

Dernek

Esk. Cemiyet; *Fra*. Institution; *İng*. Society; *Alm*. Verein

Belli bir amacın gerçekleştirilebilmesi için çalışmak üzere oluşturulan yasal ve tüzel kişiliği olan topluluk.

Masonların ve masonik kuruluşların, bulundukları ülkenin yasalarına bağlı ve saygılı olmaları, öteden beri Masonluğun geleneksel kurallarından biridir. Masonik birimler ve bağlı olarak çalıştıkları obediyans ya da jürisdiksiyonlar, bulundukları her ülkede o ülkenin yasalarına uygun olarak örgütlenir.

Bazı ülkelerin yasaları, bir mason örgütünü, masonik bir ad ya da nitelik altında tanıyamaz; bir dernek olmasını zorunlu tutar. Türkiye'de de durum öyledir.

Mason derneklerinden bazılarının adları bu kuruluşların birer mason örgütü olduğunu açıkça vurgular. Bazılarının adlarında ise "mason" sözcüğü geçmez ama devletin yetkili organları, bu derneklerin mason kuruluşları olduğunu bilir.

Dernekler (Türkiye'de)

Türkiye'deki ilk masonik dernek, 1926 yılında İzmir'de Zuhal Locası'nın üyelerince **Yetimlere Yardım Cemiyeti** adı altında kurulmuştu. Adı öyleydi ama bu derneğin genel olarak yetimlere yardım etme gibi bir amacı yoktu. Derneğin adı, masonların simgesel bakımdan "dul kadının çocukları" olarak anıldığı göz önünde tutularak seçilmişti ve sosyal yardımlaşma amacını taşıyordu. Ertesi yıl, merkezi İstanbul'da olmak üzere **Tekâmül-ü Fikrî Cemiyeti** adı altında bir diğer derneğin kurulması üzerine kapandı. Ancak Tekâmül-ü Fikri Cemiyeti, sosyal yardım amaçlı olarak değil, doğrudan o tarihteki Cemiyetler Kanunu uyarınca kurulmuş bir masonik dernekti. 1929 yılında adı **Türk Yükseltme Cemiyeti** olarak değiştirildi. 1933 yılında da adına "Türkiye Büyük Maşrıkı" terimi eklendi.

Masonluğun simgesel derecelerinde çalışmakta olan Türkiye Büyük Maşrıkı ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin Türkiye'deki yüksek derece atölyelerini yöneten Yüksek Şûra'nın örgütlenme tarzları birbirlerinden çok farklıydı. Bu durum, Yüksek Şûra'nın bir başka dernek kurmasını gerektirdi. Bu amaçla, 1932 yılında **Türkiye Yüksek Masonluk Cemiyeti** kuruldu.

1932 yılında, Türkiye Büyük Maşrıkı'ndan ayrılmış olan kimi masonlar **Müstakil Türk Masonluğu Azim Mahfil-i Âlisi** adını alan bir bağımsız loca kurmuştu. Bu locanın üyelerinin, çalışmalarının yasalara uygun olması için aynı ad altında bir de dernekleri vardı.

Tüm bu dernekler, Türk Masonluğu'nun 1935 yılında başlayan **"uyku dönemi"** ile birlikte kapandı.

1948 yılında yeniden etkinliğe geçen Yüksek Şûra, Türkiye Yüksek Masonluk Cemiyeti'ni yine kurarken, bu kez buna **Türkiye Mason Derneği** adını koydu. Simgesel derecelerde çalışan ulusal obediyansın yeniden oluşturulması birkaç yıl gecikmeye uğradı. Bu nedenle Türk Yükseltme Cemiyeti'nin yeniden kurulması 1957 yılında gerçekleşebildi. Yeniden kuruluş sırasında, küçük bir değişiklikle **Türk Yükseltme Derneği** adı benimsendi. Bu arada 1956 yılında da Ankara'da **Türkiye Masonlarının Büyük Locası Derneği** adı altında bir diğer dernek daha kurulmuştu; Türk Yükseltme Derneği'nin kuruluşuyla birlikte kapandı.

Türk Masonluğu'nun 1966 yılında ikiye bölünmesiyle birlikte kurulan **Türkiye Büyük Mason Mahfili**, aynı adı taşıyan bir dernek oluşturdu.

1967 yılında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti Türkiye Süprem Konseyi'nden ayrılan kimi masonların kurduğu ikinci yüksek konsey de, **Türkiye Fikir ve Kültür Derneği** adı altında yasal bir statüye kavuşturuldu.

1973 yılında T.C. Dernekler Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle, derneklerin "Türk" ve "Türkiye" sıfatlarını kullanabilmeleri kısıtlandı. Bunun üzerine, yasal olarak etkinliklerini sürdürmekte olan dört ayrı masonik derneğin adlarının başındaki "Türkiye" sözcüğünü kaldırıldı. Türk Yükseltme Derneği'nin adı da 1981 yılında **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği** olarak değiştirildi. Ancak bu arada Türkiye Fikir ve Kültür Derneği'nin adının böyle kalması sağlandı.

1989 yılında Türkiye'deki masonik derneklere beşincisi de eklendi. Çoğunluğunu mason eşlerinin oluşturduğu kimi aydın Türk kadınları, masonik nitelikli etkinliklerde bulunmak üzere **Çağdaş Kardeşlik Dayanışma Derneği** adı altında bir dernek kurdu. Türkiye'de Kadın Masonluğu 1991 yılında kurulan Kadın Büyük Mason Locası ile başladı. Bu obediyansın adı sonradan "Kadın Mason Büyük Locası" olarak değiştirildi. Kadın masonlar, 1996 yılında derneğin adını da **Kadın Masonlar Büyük Locası Derneği** olarak değiştirdi. Buna 2019 yılında kurulan Türkiye Kadın Süprem Konseyi'nin resmi derneği olan **Kadın Mason Derneği** eklendi.

1966 yılında kurulmuş olan Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin adı, 1993 yılında "Özgür Masonlar Büyük Locası" olarak değiştirildi. Ancak bu değişiklik, günümüze dek bu obediyansın yasal derneğinin adına yansıtılmadı. Dolayısıyla Özgür Masonlar Büyük Locası, günümüzde de devletin resmi kuruluşları nezdinde yasal olarak "Büyük Mason Mahfili Derneği" adını kullanmayı sürdürüyor. (2020)

Şube (Masonlukta)

Bir masonik kuruluşun, merkezinden uzak vadilerde bulunan örgütlerinden herbirinin genel niteliği.

Aslında, Masonluktaki geleneksel örgütlenme yöntemi uyarınca, bir obediyansın merkezinin bulunduğu vadinin dışında çalışmakta olan birimler, hiçbir şube örgütüne gereksinme olmaksızın, doğrudan merkeze bağlanabilir.

Şubeler, ya ilgili masonik kuruluşun bulunduğu ülkenin yasalarının gerektirmekte olması nedeniyle, ya da yönetimde pratik kolaylıklar sağlamak amacıyla, salt örgütsel yönetim organları olmak üzere kurulur.

Bir şube, yalnızca bir vadi için olduğu gibi, bir bölge için de kurulabilir. Bu tarz örgütlenme, bazı ülkelerde "şube" kavramının dışına taşmış, özellikle çok sayıda locası bulunan obediyanslar, "bölge büyük locası" ve "il büyük locası" gibi ikincil masonik kuruluşlar oluşturmuştur.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda "şube" terimi, sadece yasal dernekle bağlantılı olarak kullanılır. Bunun dışındaki masonik örgütlenmeler, bu büyük locanın özel tanımı çerçevesinde, durumuna göre **"bölge locası"** ya da **"yöre"** olarak anılır.(2020)

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda "şube" terimi, özel olarak bir vadinin merkezi dışındaki ve o vadiye bağlı olarak çalışan locaların her birinin bulunduğu yer anlamında kullanılmaktadır.

Yüksek derece örgütlerinin de merkezlerinin dışındaki yerlerde çalışmakta olan birimleri, yasal yönetim bakımından bir şube statüsü altında toplanır.

Yöre

Özgür Masonlar Büyük Locası'nda, birden çok loca bulunan bir vadide bir bölge locası kurulmamışsa, buradaki yönetsel işleri yürütmek üzere locaların delegelerinin katılımı ile oluşturulan kurum.

Bu kurumun da yasal olarak bir dernek şubesi bulunur.

Divan

Fra. Cour; *İng*. Court; *Alm*. Gericht

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin 27. derecesinde, oturumun yapıldığı yer ve bu oturuma katılan masonların topluluğu.

Doğu Şövalyeleri Atölyesi

Esk. Şark Şövalyeleri Kârgâhı; *Fra*. Atelier des Chevaliers d'Orient;
İng. Atelier of Knights of the East; *Alm*. Werkstatt den Ritter vom Osten

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin 15. derece oturumunun yapıldığı yer ve bu oturuma katılan masonların topluluğu.

Eri Kızılkolu Tarikatı

İng. Order of the Red Branch of Eri

1. Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan Birleştirilmiş Dereceler'den biri.
2. **İngiliz Masonluğu Sistemi**'nin ileri derece bölümlerinden biri.

Bu tarikatın adı, çok eski tarihlerdeki ilk kurucusu olduğu varsayılan Erin adlı kişiden gelmektedir. 18'inci yüzyıl ortalarında bir masonik kimlik kazandırılmış olan tarikat, Amerika'dan İngiltere'ye geçmiş, üç dereceli bir dizgeye dönüştürülmüştür:

1. Zırhlı
2. Silâhtar
3. Şövalye



Bu tarikatın şapitrlerinin başkanı "Aydınlanmış Şövalye Komutan" olarak anılır.

Bu tarikata yalnız **İngiliz Rozkrua Kurumu**'nun 5. derecesini almış bulunan masonlar arasından çağrılanlar katılabilir.

İngiliz Rozkrua Kurumu



İng. Rosicrucian Society of Freemasons in England
Lat. Societas Rosicruciana in Anglia

İngiliz Masonluğu Sistemi kapsamında yer alan Rozkrua örgütü.

Bu kurum aslında doğrudan bir masonik ileri derece örgütü sayılamaz. Ancak İngiliz Masonluğu Sistemi'nin, çeşitli ileri dereceleriyle birlikte, bu derecelerin oluşturduğu masonik örgüt ve tarikatları gösteren çizelgelerde bu kuruma da yer verilir.

Eri Örgütü

İng. Royal Order of Eri

Ortaçağ ve sonrasında İrlanda'da etkinlikleri görülmüş olan dinsel, bilimsel ve kültürel nitelikli bir örgüt.

Kendine özgü efsanesine göre bu örgüt, M.Ö. 1695 yılında Ulster *(günümüzdeki Kuzey İrlanda)* Kralı **Eremon** tarafından kurulmuş, adını da buradan almıştır.

Şövalyelerin, bilim adamlarının, alşimistlerin ve sanatçıların bir araya geldikleri bu örgüt, 17'nci yüzyıl ortalarında etkinliklerine son vermiştir. Uygulamış olduğu çalışma sisteminin ve öğretilerinin, Spekülatif Masonluğu önemli ölçüde etkilemiş olduğu ileri sürülmüştür.

İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki Eri Kızılkolu Örgütü'nün öğretimi, bu örgütten de esinlenilerek oluşturulmuştur.

Eski Toltec Riti

İng. Ancient Toltec Rite

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan bir paramasonik sistem.



Bu sisteme, yüksek dereceli masonlar ile eşleri, yetişkin kızları ve kız kardeşleri kabul edilir.

Adı geçen Toltec, bir zamanlar Mayalar ile de yakın ilişkileri olan bir Kuzey Meksika Kızılderili toplumudur.

Federal Konsey

Fra. Conseil Fédéral; *İng*. Federal Council

Bazı mason obediyanslarında, örgütün en yetkili organı.

Felsefi Localar

Türkiye Yüksek Şûrası'nda, olgunlaşma locaları, hâkim şapitler ve areopajları nitelemek üzere kullanılan bir ortak terim.

Fenotelet Derneği

Fra. Société Phainotélète

1840 yılında Paris'te kurulmuş olan bir dernek.

Yunanca bir terimden dönüştürülerek alınmış olan "fenotelet", sözlük anlamı bakımından "inisiyatik gizemlerin anlamlarını açıklayan kişi" demektir. 19. yüzyılda bu dernek, birçok mason ritinin üyelerinin bir araya gelmeleriyle oluşmuş, gerekeski çağlardaki gerekse o sıralardaki ezoterik kurumların ilke ve öğretimleri üzerinde araştırmalar yapmış, bunların yayımlanmasını sağlamıştır.

Filadelfler Tarikatı

Fra. Ordre des Philadelphes; *İng.* Order of the Philadelphians

17. yüzyılın gizemci *(mistik)* nitelikli tarikatlarından biri.

Adlarının pek benzer oluşundan ötürü Filadelfler Tarikatı ile Filaletler Derneği birbirine karıştırılmamalıdır.



Ne zaman, nerede kurulmuş olduğu kesin bir şekilde bilinmeyen bu tarikat, alşimi ve okült bilimler ile uğraşmayı sevenlerin bir araya geldikleri bir örgüttü. O dönemdeki ünlü Rozkruacıların birçoğu bu tarikatın da üyesiydi. Kimi tarihçiler Filadelfler Tarikatı ile 17. yüzyıldaki Rozkrua Tarikatı'nı özdeşleştirir. Bu tarikatın üyeleri arasında birçok "kabul edilmiş mason" bulunduğu da bilinir.

18. yüzyıl başlarında, gerek İngiltere'deki **Royal Society** adlı krallık bilim araştırma kurumunun gerekse Londra Büyük Locası'nın kurulmasını gerçekleştirmiş olan masonlardan birçoğu da bu tarikatın üyelerindendi.

Sonraları, bu tarikattan pek söz edilmez oldu. Ancak bu durum, tarikatın varlığını yitirmiş olduğu anlamına gelmez.

Nitekim 18. yüzyılda oluşturulan mason ritlerinden bazılarıyla bu tarikat arasında bağlantılar bulunduğu açıkça bellidir. 19. yüzyılın sonlarında ise, bu tarikatın bir "gizli örgüt" niteliği taşıyarak varlığını sürdürmekte olduğu, birçok ünlü kişinin -özellikle sanatçıların- bu tarikat ile ilişkilerinin bulunduğu bilinmektedir.

Kimilerinin ileri sürdüğüne göre, bu tarikatın **Siyon Örgütü** *(Prieuré de Sion)* ilede ilişkileri olmuştur.

Filaletler Derneği

İng. Philalethes Society

1928 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş bir masonik araştırma derneği.

Aslında bir masonik araştırma ve yayın derneği olmasına karşın, bu kuruluşun çeşitli ülkelerdeki kollarından her biri "şapitr" olarak anılır. Masonluğu nesnel *(objektif)* olmaktan çok gizemci *(mistik)* bir yaklaşımla inceleyen, özellikle alşimi ve okült bilimlere çok önem veren bu derneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin çeşitli eyaletlerinin yanı sıra Kanada, Fransa, İskoçya, İsrail ve Kore'de şapitrleri vardır.

Fransa Büyük Doğusu

Eş Fransa Büyük Maşrıkı, Fransa Granoryanı; *Fra.* Grand Orient de France

Avrupa'daki en büyük mason obediyanslarından biri.



1773 yılında kurulmuş olan bu obediyans, gerek loca ve üye sayısı gerekse masonik etkinlikleri bakımından, dünyanın ileri gelen sayılı mason örgütleri arasında yer alır. Bu obediyansın çatısı altında çeşitli ritlerde çalışan hem simgesel localar hem yüksek derecelerde çalışan atölyeler vardır.

Fransa Büyük Doğusu, Liberal Masonluk anlayışının dünyadaki öncülerinden biridir. Yaklaşık yüz yıldan bu yana, Avrupa'daki tüm uluslararası örgütlenme girişimlerine ve bu yoldaki etkinliklere, en ön saflarda yer alarak katılmıştır. Ancak 1996 yılında CLIPSAS kısa adıyla anılan uluslararası mason örgütünden ayrılıp, kendi başına bir başka uluslararası örgüt kurmaya girişmesi sürpriz yaratmıştır. Bu olgu da, Fransa Büyük Doğusu'nun Liberal Masonluk topluluğunda kendi başına âdeta bir tür "vasilik" taslamasından ileri gelmiştir.

Fransa Büyük Doğusu'nun en ilginç özelliklerinden biri, Masonluğun temel yasasına karşı çıkarak kendi temel yasasını oluşturmuş bulunmasıdır. Nitekim temel yasanın gereği olsa da olmasa da dünya yüzündeki hemen tüm mason obediyansları kendi ülkelerinde iç politikadan uzak dururken, Fransa Büyük Doğusu, kurumsal olarakda doğrudan politika ile haşır neşir olmaktadır.

Anglosakson Masonluğu topluluğunca "ana büyük loca" olarak benimsenen ve dünyada Tutucu Masonluk anlayışının başını çeken İngiltere Birleşik Büyük Locası, açıkça belirtmekte olmasa bile, tarih boyunca Fransa Büyük Doğusu'nu en önemli karşıtı olarak görmüştür. Anglosakson Masonluğunda Liberal Masonluğa herhangi bir yüklenme yapıldığında, bunun ilk hedefi Fransa Büyük Doğusu'dur.

Fransa Büyük Doğusu'nun Temel Yasası

Fransa Büyük Doğusu'nca benimsenmiş olan masonik ilke ve kurallar.

İlk kez 1849 yılında düzenlenmiş olan bu temel yasanın gerekçesi şöyle açıklanmıştır:

- Masonluğun 1723 tarihli temel yasasında yer alıp, değişik anlamlar taşıyan ya da farklı yorumlanabilecek konular açıklığa kavuşturulmalıdır.
- Artık uygulanma alanı bulunmayan operatif nitelikli öğeler kaldırılmalıdır.
- Spekülatif Masonluğun, çağdaş gereklere uygun ve belirginleşmiş ilkeleri açıkça ortaya konmalıdır.

Buna karşın 1849 tarihli bu temel yasa da yer yer birtakım dinsel ya da inançsal ilkeler içermekteydi. Bunlar da zamanla ayıklandı ve 1877 yılında temel yasaya son şekli verildi; ancak yürürlüğe girişi 1884 yılını buldu. Fransa Büyük Doğusu, son olarak 1971 yılında da temel yasası üzerinde birtakım değişiklikler yaptı.

Fransa Büyük Doğusu'nun temel yasası, ne dış görünümü ne de içeriği bakımından Spekülatif Masonlukta benimsenmiş olan diğer temel yasalara benzer. Bunun nedeni, hem daha yeni ve daha çağdaş olması hem de gerek dinsel ya da inançsal gerekse Operatif Masonluk döneminden kalma tüm öğelerin kaldırılmış olmasıdır.

Tümü yedi maddeden oluşan bu temel yasa şöyledir:

1. Masonluk, töresel eğitim ve dayanışma uygulamasıyla gerçeklerin araştırılmasını amaçlayan, kesinlikle hümanist, filozofik ve evrimsel bir kurumdur. Özdeksel ve tinsel gelişim, bireysel olgunlaşma ve insanlık toplumu için çalışır. İlkeleri şunlardan oluşur:

   Karşılıklı tolerans, bireyin hem başkalarına hem de kendisine saygısı ve mutlak bir vicdan özgürlüğü.

   Metafizik kavramlar üzerine tüm üyelerinin kendilerine özgü bireysel değer yargıları bulunabileceği gerekçesiyle, her türlü dogmatik benimseyişin tümüyle karşısına çıkar. Bunun için özdeyişi **"Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik"** olarak belirlenmiştir.
2. Masonluk, yeryüzündeki bütün masonları birleştiren kardeşlik bağlarının tüm insanlığa yaygınlaştırılmasını görev edinmiştir. Sözcük ve işaretlerinin birer masonik gizem olarak korunması koşuluyla, üyelerine masonik ilkeleri yaygınlaştırma örneği olmalarını öğütler.
3. Her mason, tüm koşullar altında yardımsever ve aydın bir kişi olmak, kardeşlerinin yaşamlarını kendi yaşamı gibi korumak ve onları haksızlıklara karşı savunmakla yükümlüdür.
4. Masonluk, insanın çalışmasını kaçınılmaz görevlerinden biri sayar. Bedensel çalışma ile zihinsel çalışmayı eş değer olarak yüceltir.
5. Masonluğun, tekristen geçmedikçe belki de açık olmayan, yüksek simgeselanlamlı işaretleri ve amblemleri vardır. Belirli şekilleri altında bu işaretler ve amblemler, masonların çalışmalarını yönlendirir ve tüm yeryüzünde bunlar aracılığıyla birbirleriyle tanışmalarını ve yardımlaşmalarını sağlar.

   Tekris birçok dereceyi içerir. Bunlardan ilk üçü, bir masona yalnızca masonik doğrulukların çokluğunu gösteren çırak, kalfa ve üstat dereceleridir. Ancak bunlar, ritüeller yoluyla zamanla ilerlemeden başka bir ayrıcalık anlamı taşımaz.
6. Egemenlik evrensel kamuoyunundur.
7. Masonik toplantılarda tüm masonların yeri, tam ve yetkin bir eşitlik düzeyindedir. Görevlilerin hiyerarşisinden başka aralarında hiçbir ayrıcalık yoktur.

Fransa Ritler Büyük Koleji

Fra. Grand Collège des Rites de France



Fransa Büyük Doğusu'nun genel çatısı altında, çeşitli ritlerin egemen yönetici otoritelerinin bir eş güdüm içinde çalışmalarını sağlayan örgüt.

Bu örgütün yönetimi altında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, Yetkinleşme Riti, Fransız Riti ve Karma Rit'in çalışmaları yapılmaktadır.

Fransa'da Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bir yüksek konseyi de vardır. Ancak, Fransa Ritler Büyük Koleji ayrı bir otoritedir. Bir diğer ilginç nokta, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin kurulmasıyla birlikte ortadan kalkmış olduğu benimsenen Yetkinleşme Riti'nin, bu örgütün çatısı altında varlığını sürdürmekte oluşudur.

Garip Dostlar Derneği

İng. The Society of Odd Fellows

18. yüzyıl ortalarında İngiltere'de kurulmuş bir paramasonik örgüt.



Bu örgüt, ilk kurulduğu sıralarda, yoksullara ve düşkünlere sosyal yardım sağlama amacını taşımaktaydı. Sonraları, Masonluğun amaç ve ilkelerinden etkilendive ezoterik nitelikli bir paramasonik örgüt olma yolunu tuttu. Temel ilkeleri, "dostluk-sevgi-gerçek" olarak belirlendi. 19. yüzyıl ortalarında kadınların da üye olarak alınmasına başlandı.

6 dereceli bir çalışma sistemi vardı. Bunlardan ilk üçü "loca", sonrakiler "şapitr" olarak anılan birimlerde yürütülürdü.

1. Arkadaşlık
2. Kardeşlik Sevgisi
3. Hakikat
4. Patrik
5. Altın Yaşam Kuralı
6. Royal Kızılhaç

Derneğe alınmasına karar verilen bir yeni üyenin inisiyasyonu apayrı bir törenle yapılırdı. Bu törenden sonra kendisine derneğin amaçları, ilkeleri ve çalışma yöntemleri anlatılırdı. Yeterli bilgileri edindikten sonra dernekte kalma isteğini ve olumlu çalışma yeteneği gösterenler, 1. dereceye alınırdı.

Bu dernek, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında Amerika Birleşik Devletleri'nde de yaygınlaştı ve hayli ün kazandı. 20. yüzyılda ise, zayıflamaya yüz tuttu ve gördüğü ilgiyi büyük ölçüde yitirdi.

Gelenekçi (Geleneksel) Masonluk

Fra. Maçonnerie traditionnelle; *İng.* Traditional Freemasonry; *Alm.* Traditionelle Freimaurerei

Spekülatif Masonlukta, 18. yüzyıl başları ve öncesine ilişkin eski geleneklerin ve yöntemlerin titizlikle korunmalarını ve hiç değiştirilmeksizin uygulanmasını öngörüp savunan mason kuruluş, topluluk ve sistemleri.

Birbirleriyle yakınlıkları ve birçok ortak yanları bulunmasına karşın, "Gelenekçi Masonluk" ile "Tutucu Masonluk" terimleri özdeş ya da eş anlamlı değildir.

Gelenekçi Masonlukta, Masonluğun eski geleneklerinin her çağa ve her ortamagöre en iyi ve en uygun şekilde düzenlenmiş olduğu benimsenir. Bunların, yüzyılların bilgi birikim ve deneyimiyle geleneksel leştirildiği belirtilir. Aralarında çağdaş olmadığı ileri sürülerek değiştirilebilecek hiçbir şey olmadığı savunulur. Aksi halde, Masonluğun öz niteliğini yitirip "Masonluk" olmaktan çıkacağı söylenir.

Spekülatif Masonluğun ilk düzenli örgütü olan Londra Büyük Locası, 1717 yılında kurulmuş, özgün temel yasası da 1723 yılında yürürlüğe girmiştir. O tarihlerde, Operatif Masonluk henüz tümüyle ortadan kalkmamıştı. Yüzyıllar boyunca varlığını korumuş olan geleneksel yapıcılık mesleği ve sanatının hayli zayıflamış olduğu belliydi. Fakat kısa bir sürede tümüyle tarihe karışacağı düşünülmemişti.

Kaldı ki, o tarihlerde Operatif Masonluk, sonraki spekülatif eylemi gerçekleştirebilmek için yararlanılabilecek elverişli olanaklar sağlamaktaydı. Dolayısıyla, yenilenmekte olan Masonlukta kurulan sistem ve düzen, Operatif Masonluğu da içermekteydi.

Masonlukta yenileşme ve çağdaşlaşmadan yana olanlara göre; 18. yüzyıl başlarından 20. yüzyıla gelininceye kadar çok şey değişmiştir.

Gelenekçi Masonluğu benimseyenler bu değişimi yadsımaz; fakat bu değişimin Masonluğun ilke ve geleneklerinin değiştirilmesini gerektirmediğini savunur. Artık Operatif Masonluk diye bir şey kalmamış olsa bile, Spekülatif Masonluğun çalışmalarının, eski geleneklere ve geleneksel yöntemlere bağlı kalınarak sürdürülmesi gerektiğini belirtirler.

Bunun üzerine bir de Tutucu Masonluk'tan söz etmek gerekiyor.

Tutucu Masonluk

Esk. Muhafazakâr Farmasonluk; *Fra.* Franc-maçonnerie dogmatique
İng. Conservative Freemasonry; *Alm.* Konservative Freimaurerei

Masonluğun eskiden kalma ilke, yöntem ve kurallarının, özellikle dinsel inanç koşullarının, hiç değiştirilmeksizin yürürlükte kalması ve uygulanması gerektiğini savunan mason kuruluş, topluluk ve sistemleri.

Çağdaş Masonlukta, hangi ilkelerin, yöntemlerin ve kuralların gerçekten de "eskiden kalma", hangilerinin ise "sonradan oluşturulma" olduğu hayli tartışmalı bir konudur. Özellikle "eskiden kalma" terimi kullanıldığında, bununla Masonluğun genel tarihinin hangi döneminin temel alındığı da pek belli değildir.

Tutucu Masonlukta, bu konuda belirgin bir açıklama yapılmasından kaçınılır; herkesin bu konuyu zaten iyice ve ayrıntılarıyla bildiği varsayılır.

Bu bakımdan Tutucu Masonluk, biraz esnek bir terim olarak bile görülebilir. Hatta **"Dogmatik Masonluk"** ve **"Gelenekçi Masonluk"** terimlerini birlikte içerdiği de sanılabilir. Ancak burada esnek olan yalnızca terimdir; Tutucu Masonluğun kendisi hiç de esnek değildir.



Tutucu Masonluk, Gelenekçi Masonluk ile özdeşleşse bile eş anlamlı tutulamaz. Çünkü Gelenekçi Masonluk yalnızca Spekülatif Masonluğun ilk oluşum dönemlerindeki kural ve geleneklerin hiç değiştirilmeden gözetilip uygulanmasından yanadır. Masonların belirli bir dinin inançlısı olmalarını zorunlu görür; fakat bu inancı tanımlamaz ve kesin kurallara bağlamaktan kaçınır.

Tutucu Masonluk ise Gelenekçi Masonluğun bu görüşüne katılmakla onu içerir. Fakat bununla yetinmeyip, masonların nasıl bir inanç sahibi olmaları gerektiğini de ayrıntılı bir şekilde tanımlar.

Tutucu Masonlukta, her masonun, teist nitelikli bir Tanrı inancını benimsemesi zorunlu tutulur.

Bu zorunluluk, şu inanç koşullarıyla pekiştirilir:

- Kitaplı dinlere inanmak;
- Bu dinlerde belirtilen Tek Tanrı'ya, onun tüm evreni yaratıp yöneten bir egemen güç olduğuna inanmak;
- Tanrı'nın, buyruk ve dileklerini kulları olan tüm insanlara "vahiy" yoluyla, bir peygamber aracılığıyla ilettiğine inanmak;
- Ruhun ölümsüzlüğüne inanmak.

Bunların hepsi "dogma" olduğu için, Masonlukta **Vicdan Özgürlüğü**'nü sınırsızcasına savunan ve kendilerini liberal olarak niteleyenler, bu tür bir Masonluk anlayışının tutuculuğun bile ötesine geçtiği görüşüyle "Dogmatik Masonluk" olarak adlandırmıştır.

Dogmatik Masonluk

Fra. Maçonnerie dogmatique; *İng*. Dogmatic Masonry; *Alm*. Dogmatische Maurerei

Tüzük ve ritüellerinde, birtakım dogmaları öncelikli ve tartışılmaz kesin ilkeler sayan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin, buna karşıt görüşleri savunanlara göre niteliği.

Aslında hiçbir mason kuruluşu "dogmatik" olarak nitelenmeyi doğru bulmaz ve bunu kabullenmez. Çünkü diğerlerinden bazılarının "dogmatik" olarak niteledikleri mason kuruluşları da, kendi benimsediklerinin dışındaki dogmalara karşıdır.

Bazı mason kuruluşları, topluluk ve sistemlerini "dogmatik" olarak niteleyenler, kendi tüzük ve ritüellerinden her türlü dogmayı uzaklaştırmaya çalışan, bu nedenle kendilerini "liberal" *(özgürlükçü)* olarak niteleyenlerdir.

Liberaller, özellikle dinsel inançlarda sınırsız bir toleransın, sonsuz bir özgürlüğün benimsenmesinden yanadır.

Buna karşılık berikiler, kabul edilmesini zorunlu gördükleri dogmalara karşı çıkanları, masonik bakımdan "düzensiz" (gayri muntazam) sayar hatta bu kadarla da kalmayıp onlar için bir zamanlar **"klandesten"** *(kötü niyetli ve zararlı)* sıfatını kullanırlardı. Günümüzde "dost" sıfatını kullanmaktalar.

Dogmatik Masonlukta, teist nitelikli bir Tanrı inancının peşin olarak benimsenmesi, tüm masonların da böyle bir inanca bağlı olmaları zorunlu bulunur. Bu inanç, Masonluğun en önemli evrensel amacı olan "tüm insanlar için ortak barış ve mutluluk ortamı"nın ilk ve zorunlu koşulu sayılır. Kitaplı dinlerde belirtilen "tek Tanrı"ya, "vahiy"e, bu tek Tanrı'nın tüm insanların babası olduğuna, "ruhun ölümsüzlüğü"ne inanmayanların Masonluğa alınamayacağı ileri sürülür. Dinsel inançları bakımından buna uymayan kişileri üyeliğe kabul eden kuruluşlar "Masonluk dışı" örgütler olarak görülür.

Dogmatik Masonluk terimini, başka masonik terimlerle karıştırmamak, özellikle "Anglosakson Masonluğu" terimiyle eş anlamlı tutmamak gerekir.

Anglosakson Masonluğu, bir masonik anlayış ya da tutum değildir. Dünyayüzündeki bir mason topluluğunu niteler. Bu mason topluluğunda yer alan kuruluşlar, örgütsel tutumları ve ilkeleri bakımından dogmatik nitelikli bir Masonluk anlayışını benimser. Fakat bu olgu, bu iki terimin özdeş tutulmasını gerektirmez. Çünkü Anglosakson Masonluğu topluluğunun dışında kalmakla birlikte dogmatik nitelikli bir Masonluğu benimseyen kuruluşlar da vardır.

Öte yandan, bazı mason kuruluşları da ilkelerini tümüyle benimsemedikleri halde, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nca düzenli masonik örgütler olarak tanınmış ve Anglosakson Masonluğu topluluğuna katılmışlardır. Bu olguda öncelik taşıyan "Masonluk" değil, uluslararası düzeyde politik ve ekonomik ilişkilerdir. Nitekim bu bakımdan Anglosakson Masonluğu'nun öncelikli niteliği, görüşleri ya da ilkeleri değil, kurumsal yapılanmasıdır. (İngiltere Birleşik Büyük Locası, yakın geçmişimizde "ruhun ölümsüzlüğüne inanmak" koşulunu kaldırmıştır.)

Dogmatik Masonlukta, uyulması gereken temel ilkeler "Eski Yükümlülükler" olarak anılır. Ancak bu kavram yalnızca Dogmatik Masonluğa özgü değildir. Diğer bazı masonik kuruluşlar da bu kavramı çok önemser. Spekülatif Masonluğun tarihsel kökeni sayılan Operatif Masonluk döneminin bir ürünü olan geleneksel kuralların aynen korunması gerektiğini savunurlar. Bunu benimseyen mason kuruluşlarının topluluğu ve sistemi **"Gelenekçi Masonluk"** olarak anılır.

Liberal Masonlukta "Eski Yükümlülükler" ancak bir bilgisel inceleme konusudur. Gerçi töresel nitelikli yükümlülüklerden çoğu günümüzde de geçerli olmayı korur ama mesleki nitelikli olanları çoktan çağ dışı kalmıştır. Buna karşın, Anglosakson Masonluğu'nda bu yükümlülüklere daha başka kurallar da eklenmiş, sonra hepsine **"Landmarklar"** denmiştir.

Dogmatik Masonluğun tutumu, çağdaş Masonluğu, kökünü dinsel inançlara yaslayan bir kurum olmaya dönüştürme eğilimindedir. Masonluğu böyle gören ve böyle benimseyen masonik kuruluşlarca, bunun sakıncası olmadığı, Masonluğun zaten Tanrı'ya ve dine hizmet etmek için oluşturulduğu ileri sürülür. Dinden tek farkının, öğretilerini ezoterik bir çalışma kapsamında vermesi olarak belirtilir.

Tüm bunlara karşın bir terim olarak "Dogmatik Masonluk", bu tür bir Masonluğu benimseyen kuruluşları aşağılayıcı bir izlenim vermektedir. Buradaki "dogmatik" sıfatı yerine "tutucu" *(muhafazakâr, konservatif)* sıfatının kullanılması aslında çok daha doğru olur.

Bütün bunların ötesinde şimdi buraya Liberal Masonluk kavramının da getirilmesi uygun düşse gerektir.

Liberal Masonluk

Fra. Maçonnerie Libérale; *İng.* Liberal Freemasonry; *Alm.* Liberalistlische Freimaurerei

Masonların dinsel görüş ve inançlarında kesinlikle ve sınırsızcasına özgürolduğunu benimseyen, bu nedenle ritüel ve öğretimlerinde teist ya da dogmatik görüşlere yer vermeyen, insancı (hümanist) amaç ve ilkeleri öncelikli tutan mason kuruluş,topluluk ve sistemleri.

"Liberal Masonluk" terimine dünyadaki tüm mason kuruluşları ve masonik sistemler açısından bakıldığında; bunun bir evrensel kavram olmadığı görülür. Bu kavramı çıkaranlar, kendilerini böyle görenlerdir. Masonlukta böylesine geniş bir toleransı benimseyemeyen, gerek herhangi bir kişinin mason olabilmesi, gerekse birkuruluşun bir "düzenli bir masonik örgüt" sayılabilmesi için birtakım dinsel koşulları öncelikli sayanlar ise, "Liberal Masonluk" diye bir şeyin varlığını, hatta böyle bir kavramın geçerliliğini bile yadsır. Buna karşın, dünya yüzünde -adı böyle konsa da, başkatürlü adlandırılsa da- Liberal Masonluk diye bir olgu vardır.

Liberal Masonlukta, evrensel Masonluğun amaçlarına ulaşabilmesi için dinselinanç temel koşul sayılmaz. Bu tür Masonluğu benimseyen bir masonik kuruluşun, belirli ya da öncelikli bir dinsel benimseyişi ya da önerisi yoktur. Dinsel inanç, yalnızca bireye özgü bir olgu sayılır. Hiçbir din, hiçbir Tanrı inancı, hiçbir tapınma şekli ve bunlarla ilgili diğer benimseyişler ne önerilir, ne savunulur, ne yerilir ne de başkalarına oranla daha iyi ve daha doğru bulunur.

Liberal Masonlukta, mason olsun ya da olmasın, hiç kimsenin dinsel inanç ya da benimseyişlerine karışılmaması, bundan ötürü insanlar arasında ayırım yadaayrıcalık güdülmemesi öngörülür ve savunulur. Böylece, "özgürlüklerden yana oluş" ile "eşitliklerden yana oluş" bağdaştırılır. Liberal Masonluğun bu tutumu, dinlerin ve dinsel kurumların gereksiz olduğunu savunduğu anlamına gelmez. Dinlere ve dinsel kurumlara karşı bir eylem sözkonusu değildir. Tarih boyunca birçok kişivekuruluşun ileri sürmüş olduğunun aksine; dinleri ve dinsel kurumları ortadan kaldırarak onların yerini almak gibi bir amaç da yoktur.

Liberal Masonlukta her mason, kendi uygun gördüğü bir dinin inançlısı olabilir. Ritüellerde teist nitelikli dinlerin gerekleri yoktur; yer yer Deizme yatkın görüş ve ilkeler bulunabilir. Ancak bu, teist nitelikli bir dinin inançlılarının Liberal Masonluk içinde yer alışına engel değildir.

Özgürlükçü oluşuna karşın, bireysel özgürlükler bakımından Liberal Masonluktada çok önemli şöyle bazı sınırlamalar söz konusudur:

a) Hiçbir mason, kendi bireysel inanç ve görüşlerini, tüm mason topluluğuna mal edemez; kendi inançlarının, diğerlerine oranla daha iyi, doğru, üstün ya da olumlu olduğunu savunamaz.

b) Hiçbir mason, -her ne olursa olsun- başkalarının kendisininkilerle uyuşmayan inanç ve benimseyişlerini küçümseyemez, hor göremez ve kötüleyemez.

Bir diğer deyişle, Liberal Masonlukta düşünce ve inanç özgürlüğü, başkalarınınaynı özgürlüklerini kısıtlamaya yönelebilecek ya da olumsuz bir yönde etkileyebilecekbir noktaya geldiğinde sona erer.

Liberal Masonluktaki Bölünme:

Liberal Masonluğun tanımı nedeniyle bu tür bir Masonluğu benimseyen kuruluşların uzlaşmacı olması gerekmesine karşın, kendi aralarında birtakım anlaşmazlıklar vardır. Bu anlaşmazlıklar, yer yer farklı uygulamalara da yol açmaktadır. Bu tür bir masonik anlayışı benimsemiş olan mason kuruluşları, "ılımlı" ve "aşırı" olarak ikiye ayrılabilir ama masonik yazında böyle bir tanım geçmez.

a) Ilımlı Liberal Masonlukta Masonluğun eskiden kalma gelenekleri çağın koşullarına ve gereksinmelerine uygunlukları sürerse korunur. Hiçbir inancı incitmeyen evrensel kavram, sözcük ve simgeler ne değiştirilir ne kaldırılır. Doğrudan dinsel nitelikli ya da belirli bir dinin doğrultusundaymış gibi görünen kavram, simge, sözcük, terim ve alegorik öykülere, töresel ve insancı (hümanist) anlamlar kazandırılır.

b) Aşırı Liberal Masonlukta masonik çalışma ve ritüellerde, herhangi bir şekilde dinsel inançlarla bağlantısı kurulabilecek ya da inançları çağrıştırabilecek hiçbir öğe yoktur. Masonluk, dinlerin ve dinsel inançların tümüyle dışında tutulur. Eski gelenekler önemsenmez; yalnızca çağdaş koşul ve gereksinmelere bakılır.

Bu iki tür Liberal Masonluk anlayışının birbirinden farkını açıkça belirleyen en güzel örnek **"Evrenin Ulu Mimarı"** kavramıdır.

Ilımlı nitelikli Liberal Masonluğu benimseyen kuruluşlarda, bu kavramın yorum ve değerlendirmesi, bireyin özgür düşünce ve eğilimlerine bırakılmıştır. Aşırı nitelikli Liberal Masonluğu benimseyenlerde ise, bu konunun masonlar arasında bir anlaşmazlık çıkarmasının kaçınılmaz olduğu görüşüyle, "Evrenin Ulu Mimarı" kavramı da tüm tüzük ve ritüellerden çıkarılmıştır.

Liberal Masonluğu benimseyen masonik kuruluşlarca, kendileriyle aynı görüş ve anlayışı benimsemeyen masonik kuruluşlar tutumları nedeniyle eleştirilir. Liberal Masonluk anlayışını benimseyenler, kendilerine ağır eleştiriler yöneltenleri, tutumlarına göre "gelenekçi", "tutucu" ya da "dogmatik" olarak nitelendirir. Hiçbir mason örgütü "bir gerçek mason örgütü olmamak" ile suçlanmaz ama tutum ve yöntemlerinin çok yanlış olduğu ileri sürülür.

Bu tür masonik anlayışı benimseyen örgütler tüm insanlar ve toplumlar arasında barış ve birliği amaç edindiklerinden, görüş ve tutumları her ne olursa olsun tüm mason kuruluşlarını çağdaşlaşmaya ve evrimsel doğrultuda evrensel birleşmeye çağırır.

Buna karşılık diğer mason örgütleri de Liberal Masonluğu benimsemiş olanları, Masonluğu yozlaştırmak ve bu nedenle bir mason kuruluşu bile olmamakla suçlar.

Geleneksel Dereceler

Fra. Grades traditionnels; *İng*. Traditional Degrees; *Alm*. Traditionellegrade

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin 16. ve 17. derecelerinin niteliği.

Bu dereceler, **"Tarihsel Dereceler"** olarak da anılır.

Genel İşler Kurulu

İng. Board of General Purposes

Anglosakson Masonluğu topluluğundaki bazı büyük localarda, "genel kurul"dan sonra gelen bir yetkili yürütme organı.

Bu kurul, büyük üstadın yönetiminde, önceki büyük üstat, büyük üstat yardımcısı, büyük nazırlar, büyük hazine üstadı, büyük kayıtçı, iyilik işleri kurulu başkanı, büyük tören üstadı ve 24 diğer üyeden oluşur. Bir tür ***"genişletilmiş büyük envar"*** gibidir. Büyük locanın tüm yönetsel stratejisini düzenler.

Genel Komite

Fra. Comité général; *İng*. General Committee

Bazı büyük localarda, bir tür danışma kurulu niteliği taşımak üzere oluşturulan, belirli zamanlarda periyodik toplantılar yapan bir üst düzey organı.

Bu organ, genel kurul (büyük kurul) ile yönetim kurulu arasında yer alır. Büyük locanın yönetim kurulu üyeleriyle birlikte, büyük locada kurulmuş olan tüm komite başkanları, bir önceki yönetim kurulu üyeleri ve tüm locaların saygıdeğer üstatları / üstad-ı muhteremler, bu komiteye katılır.

Granloj

"Büyük Loca" teriminin Fransızcadan dönüştürülmüşü.

Bu terim, Türk Masonluğu'nda 1948-1956 yılları arasında üç ayrı kentteki birer obediyans için kullanılmış, kısa bir süre **"Türkiye Granloju"** adı da geçmiştir.

Granmetr

"Büyük Üstat" unvanının Fransızcadan dönüştürülmüşü.

Bu terim, Türk Masonluğu'nda 1948-1956 yılları arasında kullanılmıştır.

Grandoryan / Granoryan

"Büyük Doğu" *(Grand Orient)* teriminin Fransızcadan dönüştürülmüşü.

Bu terim, Türkiye'deki masonik yazında eskiden kullanılırdı. Günümüzde de güncel konuşmalar sırasında -özellikle Fransızca bilen ve "büyük doğu" terimine alışamamış olanlarca- zaman zaman kullanılmaktadır.

Öte yandan "Grandoryan" denilince, bu sözcük öncelikle herhangi bir büyük doğuyu değil, Fransa Büyük Doğusu'nu çağrıştırır.

Gregoriyen Örgütü

Fra. Ordre des Grégoriens; *İng*. Order of Gregorians

18. yüzyılda İngiltere'de, Masonluğa karşıt etkinlikler göstermiş olan bir örgüt.

Bu örgütün, 11. yüzyılda oluşturulmuş "Gregoriyen Tarikatı" ile bağlantısı yoktur. 1730 yılında kurulmuş olan bu örgüt, aynı sıralarda İngiltere'de Masonluğa karşıt eylemlerde bulunmakta olan Gormogonlar'dan farklı olarak, ılımlı bir tutum benimsemişti. Masonluğun Hıristiyanlık ile çeliştiğini savunmaktaydı. 1797 yılına kadar varlığını korudu.

Grotto



Kuzey Amerika'da 1890 yılında kurularak hayli yaygınlaşmış bir paramasonik örgüt.

Le Roy Fairchild adlı bir masonun önderliğinde kurulmuş olan bu tarikatın tam adı şöyledir: The Mystic Order Veiled Prophets of the Enchanted Realm *(Büyülü Diyarın Peygamberlerini Gizlemiş Gizemci Tarikat)*.

Grotto, aslında bu tarikat ya da sistemin, bir "loca" gibi çalışan birimlerinin adıdır. Üyeleri, üstat derecesindeki masonlardan seçilerek alınır. Tek dereceli bir çalışma yapar.

Tarikatın öğretisinin oluşturulmasında, özellikle 8. yüzyılda İran ve dolaylarında yaygın olan dinsel inançlardan esinlenilmiştir. Eski Mısır'ın ünlü "Ölüler Kitabı" bu tarikatın öğretilerinin temel kaynaklarından birini oluşturur. Ancak, ritüelik çalışma ve öğretiden çok daha önemli tutulan şey, üyelerinin arasından sıkı bir "kardeşlik" oluşturmaktır.

Güney Jüridiksiyonu

Esk. Cenubî Jürisdiksiyon; *Fra.* Juridiction du Sud
İng. Southern Jurisdiction; *Alm.* Südische Jurisdiktion

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin ilk yüksek konseyi (süpremkonsey/yüksek şûra) için kullanılan bir nitelik.

Aslında jüridiksiyon terimi bir yüksek konseyi değil, onun egemenlik bölgesini nitelemek üzere kullanılır. Fakat Masonlukta 1801 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Charleston kentinde kurulup, sonra merkezi Washington D.C. kentine alınmış olan ilk yüksek konsey, doğrudan Güney Jüridiksiyonu olarak anılır. Neden böyle dendiğini anlayabilmek için, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'ndeki ilk ve onu izleyen ikinci yüksek konseyin tarihçesine bir göz atmak gerekmektedir

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1813 yılında ikinci yüksek konsey kurulurken, bu ülke biri güney diğeri kuzey olmak üzere iki egemenlik bölgesine ayrılmıştı. Ancak 19. yüzyılın sonraki dönemlerinde, bu iki yüksek konseyin masonik benimseyiş ve ritüelik uygulamaları arasında belirgin bazı farklar oluştu.

Dolayısıyla, bu iki yüksek konsey önceleri belli eyaletlerde örgütlenmişken, daha sonra ikisi de ülkenin çeşitli eyaletlerinde ayrı ayrı atölyeler kurdu. Diğer ülkelerdeki yüksek konseyler ise, kuruluşları sırasında hangi kanaldan patent almışsa, Amerika'daki o yüksek konseyin yolunu izledi.

Böylece Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nde "Güney Jüridiksiyonu" ile "Kuzey Jüridiksiyonu" terimleri, -her yüksek konseyin özgür ve kendi çalışma bölgesinde egemen bir otorite oluşuna karşın - genel olarak masonik eğilim ve tutumu belirten kavramlar haline geldi.

Günümüzde, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nde "Güney Jüridiksiyonu" terimi, göreli olarak daha liberal ve toleranslı, "Kuzey Jüridiksiyonu" terimi ise biraz daha tutucu nitelikli bir masonik tutumu belirtir.

Bu yüksek konsey, diğer ülkelerdeki birçok yüksek konseyi, bu arada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ikinci yüksek konseyin de kuruluşunu sağlamıştır. Bu nedenle "ana yüksek konsey" niteliğini de taşır.



Kuzey Jüridiksiyonu

Esk. Şimalî Jüridiksiyon; *Fra.* Juridiction du Nord
İng. Northern Jurisdiction; *Alm.* Nordische Jurisdiktion

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iki yüksek konseyinden biri.

Hıristiyan Dereceleri

Fra. Grades Chrétiens; *İng.* Christian Degrees; *Alm.* Christliche Graden

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bazı uygulamalarında, 17. ve 18. derecelerin temel niteliği.

Hiramik Dereceler

Fra. Grades hiramiques; *İng.* Hiramic Degrees; *Alm.* Hiramischegrade

Süleyman Mabedi'nin yapımı, Hiram'ın öldürülmesi ve bundan sonra yer alan birtakım olayları töresel öykülerinin temel konusu olarak alan ve işleyen masonik dereceler.

Bu derecelerde genel olarak, bireyin, Hiram Abif ile simgelenen yetkin kişilik yapısını edinebilmesi bakımından gerekli çalışmaları yapmasıyla bağlantılı bir öğretim verilir.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası (Türkiye – özel isim)

Türkiye'deki ulusal mason obediyanslarından biri.



Bu obediyans, 1981 yılı öncesinde Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası adını taşırdı. Dernekler Kanunu'nun getirdiği kısıtlamalar nedeniyle, derneğin adındaki "Türkiye" başlığının kaldırılması gerekti. Sonra bu büyük locanın adına da yansıtıldı. Adının uzunluğu nedeniyle "Türkiye Büyük Locası" olarak da anılmıştır. Türkiye'deki ulusal nitelikli Masonluğun tarihçesi, bu büyük locanın da geçmişini oluşturduğundan, masonik belgelerdeki ilk kuruluş tarihi 1909 olarak benimsenmiştir.

Bu obediyansın kurulmasından hemen önceki yıllarda Türkiye'deki Masonluk, organizasyonu bakımından âdeta bir keşmekeş içindeydi. Türk Masonluğunun 13 yıl süren "uyku dönemi"nden sonra, 1948 yılında yeniden çalışmalarına başlamış olan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası'nın yönetiminde olmak üzere, Masonluğun simgesel derecelerinde çalışacak localar da kurulmuştu.

(Hatta bu locaların üçü, 1939 yılından bu yana yani Yüksek Şûra'nın yeniden kurulmasından önce kendi başlarına çalışıyordu.) 1954 yılında, Ankara, İstanbul ve İzmir'de ayrı ayrı olmak ve Yüksek Şûra'ya bağlı olmak üzere üç "granloj" *(büyük loca)* oluşturulmuştu.

Localar, Yüksek Şûra'ya bağlı olarak çalışmaktan hoşnut değildi. Bir araya gelerek, eskisi gibi bir büyük loca kurmak istiyorlardı. Fakat bu büyük locanın merkezinin Ankara'da mı yoksa İstanbul'da mı olacağı konusunda uyuşamıyor, bu nedenle birleşemiyorlardı.

Önce Ankara Granloju, sonra İstanbul Granloju kendisini Türkiye büyük Locası olarak ilen edince, karışıklık daha da arttı. Hepsinin tek bir çatı altında toplanabilmesi, 1957 yılını buldu. Önce, "Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonlarının Türkiye Büyük Locası" adı benimsendi; sonra kısaltılıp, "Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası" oldu.

Türkiye'deki Masonluğun ikiye bölünüşünden sonra, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Süprem Konseyi (Yüksek Şûra) arasındaki ilişkiler 1967 yılında kesildi.

1968 yılında kurulan ikinci yüksek şûra ile bu büyük loca arasında bir konkordato bağıtlanmasından özenle kaçınıldı. Buna karşın Yüksek Şûra yalnızca Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nı Masonluğun simgesel derecelerinde çalışan düzenli bir masonik örgüt olarak benimsediğinden kendi üyelerini bu kurumdan aldı.

1968 yılında Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası, Anglosakson Masonluğu topluluğu içinde yer alabilmek için, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Eriştirme ritüelinden esinlenilerek, fakat Türk Masonluğu'na özgü olarak hazırlanan yeni bir ritüelin uygulanmasına başladı.

1970 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nı düzenli bir obediyans olarak tanıdı.

Bu tanıma işleminde, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın kökeninde, Mısır'da 1909 yılından önce İngiltere Birleşik Büyük Locası'ndan patent almış bulunan "Resne" adlı locanın yer aldığının belirtilişi de, formaliteyi tamamlamak bakımından gerekti.

Bundan sonra Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası, Anglosakson Masonluğu topluluğundaki birçok obediyans ile masonik dostluk ilişkileri kurarak çalışmalarını sürdürdü.

1997 yılında, İngiliz Masonluğu Sistemi'nde (Royal Arş derecesi dahil) çalışmaya girişmek üzere bir kampanya açıldı ama bu öneri kabul edilmedi.

1999 yılında, Türkiye'deki ulusal Masonluğun oluşumunun 100. yıldönümü nedeniyle İstanbul; Ankara ve İzmir'de topluma açık sergiler düzenlendi. Ne yazık ki aslında Masonluğun tanıtımı bakımından çok güzel olan bu organizasyon, Masonluğa bilir bilmez karşıt güçlerin kışkırtmasıyla saldırılara uğradı.

Günümüzde bu büyük locaya bağlı olarak çalışmalarını sürdüren locaların Türkiye çapındaki toplam sayısı 260 dolayındadır. (2020)

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın 1957 yılındaki kuruluşundan bu yana görevde bulunmuş olan büyük üstatları şöyledir: (2022)

1957 - Ahmet Salih Korur
1960 - Kemalettin Apak
1962 - Ekrem Tok
1965 - Enver Necdet Egeran
1966 - Hayrullah Örs
1973 - Nafiz Zeki Ekemen
1980 - Halit Arpaç
1981 - Şekûr Okten
1985 - Cavit Yenicioğlu
1987 - Orhan Alsaç
1991 - Suha Aksoy
1992 - Can Arpaç
1996 - Tunç Timurkan
1998 - Sahir Talât Akev
2000 - Demir Savaşçın
2004 - Kaya Paşakay
2006 - Asım Akin
2007 - Salih Evcilerli
2009 - Remzi Sanver
2013 - Ömer Köker
2017 - Bülent Akkan
2021 – Rint Akyüz

Daha önceki büyük üstatların listesini, **Türkiye Büyük Maşrıkı** konusunu içeren gezintide göreceğiz.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Derneği

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın, T.C. Dernekler Kanunu uyarınca kurulmuş olan resmî örgütü.

Bu dernek daha önce Türk Yükseltme Derneği adını taşımaktaydı. 1973 tarihinde Dernekler Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle derneklerin adlarının kapsamındaki "Türk" ve "Türkiye" sözcüklerinin kullanımına kısıtlama getirilince, derneğin adının başındaki "Türk" sözcüğünün kaldırılması zorunluluğu doğdu. 1981 yılında ise derneğin adı değiştirilerek Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Derneği oldu.

İdari Localar

Türkiye Yüksek Şûrası'nda, topluca 31, 32 ve 33. derece atölyeleri.

İkinci Derece

Fra. Second Degré; *İng*. Second Degree; *Alm*. Zweiter Grad

1. Simgesel derecelerde çalışan bir locanın uygulamalarında kalfa derecesi.

2. Herhangi bir mason ritinde, öğretim dizgesinin başladığı dereceden bir sonraki.

İleri Dereceler

İng. Advanced Degrees; *Fra*. Grades avances; *Alm*. Beförderungsgrade

İngiliz Masonluğu Sistemi'nde, simgesel derecelerden sonra gelen dereceler.

Diğer birçok mason riti ve sisteminde, simgesel derecelerden sonra gelen aşamalar "yüksek dereceler" olarak anılır. İngiliz Masonluğu Sistemi'nde "yüksek derece" diye bir kavramın Masonluktaki geçerliliği yadsınır. İngiliz Masonluğu Sistemi'nin bu benimseyişinin gerekçesini kavrayabilmek için, bu konunun bazı tarihsel ayrıntılarını gözden geçirmek gerekir.

18. yüzyıl ortalarında İngiliz Masonluğu, bir yandan kendi içindeki bölünmeyle uğraşırken, diğer yandan Kıta Avrupası'nda hızla gelişmekte olan masonik sistemlerle çekişiyordu. İngiliz Masonluğu'nun, Avrupa'daki mason örgütlerini karşısına alışının üç belirgin nedeni vardı:

a) Fransa'da, sonradan "Stuartist" olarak anılmış bazı İskoç locaları, İngiltere'ye karşı bir politik eylem amacını gütmekteydi.

b) Bu localar, kökenlerini aslında İngiltere Büyük Locası'ndan almış olduklarını göz ardı ederek, kendi başlarına buyruk bir tutum takınmaktaydı.

c) Masonluğun geleneksel derecelerinde çalışmalar yapılmasıyla yetinilmeyip, bunların üzerine diğer bazı dereceler eklenmekteydi. Üstelik bunlar, kendilerine "yüksek" niteliğini veren, büyük locayı küçümseyen ve onun üstünde olduğunu savunan birtakım örgütlerin yönetimi altında yürütülmekteydi.

O tarihteki İngiliz masonları, kendi açılarından, bu tutumlarında haklı görülebilir. Çünkü İngiltere'de henüz Operatif ve Spekülatif Masonluk arasındaki uzlaşmazlık dinmemişti. Özellikle "Eskiler" olarak da anılan büyük loca, bir masonik kuruluş olabilmek için, Operatif Masonluğun 18. yüzyıl öncesinden kalma gelenek ve yöntemlerine kesinlikle bağlı kalmanın zorunlu olduğunu savunuyordu. Masonlukta çağa ayak uydurmaktan yana olduğu için "Yeniler" olarak anılan diğer obediyansın, buna karşı direnişi bile sınırlı kalmaktaydı.

Operatif Masonluk İngiltere'ye özgü değildi; tüm Avrupa ülkeleri bu geleneksel meslek ve sanattan paylarını almıştı ama Fransa'da, hiçbir bakımdan operatif kökene dayanmayan, doğrudan ve salt spekülatif nitelikli localar kurulmuştu.

Kıta Avrupası'nda Masonluk, İngiliz Masonluğu'nca hiç de hoş görülemeyecek bir gelişim göstermekteydi. Bu gelişimin bir yönü de Operatif Masonluk ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan birtakım derecelerin oluşturulması, üstelik bunlara "yüksek dereceler" denmesiydi. "Büyük loca" kavramının üzerine bir de "yüksek loca" diye bir kavram çıkarsa, İngiltere Büyük Locası'nın otoritesi çok sarsılabilirdi.



İngiliz Masonluğu, yüksek derecelere karşı çıkmakla birlikte, bunların oluşumunu ve gelişimini durdurabilmek şöyle dursun, Büyük Britanya'ya sokuluşlarını bile engelleyemedi. Hatta hem İngiltere hem İskoçya'da Operatif Masonluk ile bağlantısı olmayan öz kaynaklı masonik derece ve tarikatlar da oluşturuldu. İngiliz ve İskoç obediyansları bu oluşumu desteklemiyordu ama göz yummak zorunda kaldılar. Çünkü kendi üyelerinin birçoğu hatta ileri gelen masonlar, bu tür derecelerin çalışmalarına katılır, bunları savunur olmuştu.

1813 yılında İngiliz Masonluğu'nun kendi içindeki bölünmüşlük giderilip İngiltere Birleşik Büyük Locası kurulurken düzenlenen protokolde şöyle dendi: *"Masonluk, Royal Arş dahil olmak üzere üç dereceden oluşur."*

Royal Arş derecesinin açıkça kabul edilmiş olmasıyla, İngiltere Birleşik Büyük Locası yüksek dereceler olgusuna ödün vermekte değildi. Çünkü 1720'li yıllarda oluşturulmuş bulunan ilk ve özgün üçüncü derece ritüeli, zaten Royal Arş derecesini de içeriyordu. İngiltere Birleşik Büyük Locası, bu dereceyi "üstat" derecesinin bir uzantısı sayıyordu.

Ancak, 18. yüzyılda oluşturulmuş birçok masonik derecenin ortadan kaldırılması olanaksızdı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın en önemli sorunu, Masonluğun standart üç derecesinin dışında kalan diğer bazı derecelerde de çalışmalar yapılması değil, bu derecelerde çalışan atölyelerin Kıta Avrupası'nda olduğu gibi bir araya gelip, büyük locanın dışında ve üstünde masonik otorite iddiasında bulunmasıydı.

Bundan ötürü İngiltere Birleşik Büyük Locası, doğrudan kendi denetimi ve gözetimi altında olmak üzere, bazı derecelerde masonik çalışmalar yapılmasına izin vermeyi uygun buldu. Ancak, bunların birbirini izleyen bir dereceler silsilesi haline gelmemesine, birbirleriyle bağlantısız kollar olarak kalmalarına özen gösterdi. Böylece, İngiliz Masonluğu Sistemi'nde ortaya çıkan çeşitli dereceleri nitelemek üzere "gizemsel dereceler", "yan dereceler", "birleştirilmiş dereceler" gibi kavramlar kullanıldı.

İngiliz Masonluğu Sistemi'nde, bu derecelerin tümü, Royal Arş derecesi gibi, üstat derecesinin ayrıntıları olarak nitelenir. Bu nedenle de "yüksek dereceler" değil, "ileri dereceler" terimi kullanılır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası

İng. United Grand Lodge of England; *Esk.* İngiltere Muttehid Mahfil-i Âzamı
Fra. Grande Loge Unie de Angleterre; *Alm.* Vereinigte Grossloge von England

İngiltere'nin ulusal, Anglosakson Masonluğu topluluğunun ana büyük locası.

1751 yılında bölünmüş olan İngiliz Masonluğu'nda, 1813 yılında yeniden birlik sağlanmasıyla kurulmuştur.

Daha önce İngiltere'de üç ayrı obediyans vardı. Bunlardan yalnızca ikisi önemliydi:

a) Spekülatif Masonluğun 1723 tarihli temel yasasını benimsemiş olan, kısaca Yeniler *(Moderns)* olarak anılan **İngiltere Büyük Locası**;

b) 1756 tarihinde "Ahiman Rezon" adı altında yürürlüğe girmiş olan temel yasayı ve Tutucu Masonluk anlayışını benimsemiş olan, kısaca Eskiler *(Antients)* olarak anılan **Eski Kuruluşlara Göre İngiltere Büyük Locası**.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "birleşik" oluşu, önceki iki İngiliz büyük locasının birleşmesiyle oluşmasından ileri gelir.

Birleşmenin Amacı:

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kuruluşundaki amacın, İngiliz Masonluğu'nun kendi içindeki birliğini sağlamaktan ibaret olduğu söylenemez. Çünkü bu birleşmeden önce İngiltere'deki Masonluğun bölünmüşlük olgusu, bir yönetsel sorundan değil, masonik görüş ve anlayış farklılığından kaynaklanıyordu. Bu giderilmeden birleşme sağlamak olanaksızdı.

Nitekim 18. yüzyıl sonlarında ve 19. yüzyıl başlarında bu amaçla yapılmış girişimlerden hiçbir olumlu sonuç alınamamıştı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kuruluş öncesinde de durum pek değişmemişti.

Demek oluyor ki, 1813 tarihli birleşme, salt masonik nitelikli değildi. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kuruluşunu gerektiren başka etkenler vardı. Bunlar arasında öncelikle şunlara değinilir:

- 19. yüzyıl başlarında İngiliz Masonluğu, gerek İskoç Masonluğu'nun gerek Büyük Fransız Devrimi'nin olumsuz etkileri giderildikten sonra hızlı bir gelişim içine giren Fransız Masonluğu'nun karşısında uluslararası boyutta zayıf kalmaktaydı. Bu durum, İngiltere'nin dünya çapındaki ekonomik politikasını zedeliyordu.
- İngiliz Masonluğu'nun kendi içindeki birliğini sağlayamaması, denizaşırı ülkelerdeki, masonik potansiyelin kaçırılmasına neden olabilirdi.
- Napoleon Bonaparte'ın saldırgan girişimleri, İngiltere'yi korkutacak boyutlara varmıştı. İngilizlerin, her bakımdan güç birliği içinde bulunmaları kaçınılmaz bir gereksinme olarak ortaya çıkıyordu. Mason localarının da, bu güç birliğinin oluşturulmasında önemli sayılabilecek etkileri vardı.

Tüm bu kaygılar, İngiltere'deki iki büyük obediyansın ileri gelenlerinin birbirlerine yakınlaşmasına neden oldu. Aralarında bir olumlu diyalog ortamı kuruldu. Fakat birleşmenin sağlanabilmesinde, her iki obediyansın da en yetkili organları olan genel kurullarına güvenilemezdi.

Çünkü İngiliz Masonluğu'nun temel sorunlarını kavrayamayan ve paylaşmayan loca delegelerinin oylarıyla belirlenecek karar, istenilen doğrultuda çıkmayabilirdi. Bu sırada, Kral 3. George'un oğlu Galler Prensi (veliaht prens) ve **Sussex Dükü Augustus Frederick,** Yeniler'in büyük üstat kaymakamıydı. Küçük kardeşi **Kent Dükü Edward** 20 yıllık masondu ama etkin bir masonik yaşamı yoktu. 1813'te Sussex Dükü Augustus Frederick Yeniler'in büyük üstadı olurken, Eskiler'in büyük üstadı 4. Atholl Dükü John da istifa ederek yerini Kent Dükü Edward'a bıraktı.

Aslında iki obediyansın üst düzey yöneticileri, birleşmeyi sağlamak bakımından kendi aralarında uyuşmaya varmıştı. Fakat genel kurullarına olan güvensizlik, olayın bir oldu bittiye getirilmesini gerektiriyordu. Nitekim ülkenin en yüksek düzeyindeki, kral ailesinden iki kardeşin, birbirlerine karşıt obediyansların başına geçmesi, uyuşmanın gerçekleşmesini engelleyebilecek birçok etken, *«Krallık böyle istiyor.»* denilerek giderilmesini sağladı.

Birleşmenin Oluşumu:

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın ilk toplantısı, "Barışma Locası"nda ve Royal Arş derecesinde yapıldı. Her iki obediyansın büyük üstatları ile diğer ileri gelenlerinin katıldıkları bu törende, Anglosakson Masonluğu topluluğuna özgü konsekrasyon töreninin ilk kez uygulandı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kurulmasından hemen önce, ülke çapında Eskiler'in 393, Yeniler'in ise 641 locası vardı. Fakat birleşme sırasında benimsenen ortak ilkelerde Eskiler daha etkili oldu ya da Yeniler daha çok ödün verdi. Buna karşılık Eskiler, Sussex dükünün birleşik büyük locanın büyük üstatlığına getirilmesini kabul etti.

Çağdaş Masonlukta başlı başına bir sorun olan "Landmark" kavramı, tarihte ilk kez Londra Büyük Locası'nın 1721 tarihinde yürürlüğe girmiş olan genel tüzüklerinde kullanılmış, sonra bunun üzerinde pek durulmamıştı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kuruluş protokolünün 3. maddesinde ise özetle şöyle deniyordu: *"Masonluğun tüm çalışmaları, mesleğin özgün landmarklarına, yasa ve geleneklerine uygun bir şekilde yapılıp yürütülecektir."*

Kuruluş protokolünün sonraki maddelerinde, özellikle yönetim ve organizasyonun nasıl olacağı açıklanmıştı. 13. maddede, tüm locaların bu protokolde belirtilmiş olan şekilde çalışmak üzere düzene girmeleri gerektiği belirtilmişti. 17. madde uyarınca, tüm tüzük ve kurallar gözden geçirilerek yeni bir temel yasa hazırlanacaktı.



Birleşme Sonrası:

İngiltere Birleşik Büyük Locası, kuruluşundan sonra şu girişimlerde bulundu:

a) İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Temel Yasası'nın hazırlanması: Tutucu Masonluk ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanan bu temel yasa 1815 yılında yürürlüğe girdi.

b) İngiltere'de uygulanmakta olan farklı ritüeller arasında uyuşma sağlanması: Bu konudaki çalışmalar, birleşmeden sonra Barışma Locası'nın yerini alan "Eriştirme Gelişimi Locası"nda yürütüldü. Anglosakson Masonluğu topluluğunda uygulanan "Eriştirme Ritüeli" hazırlandı.

c) İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın, tüm Dünya Masonluğu'ndaki tek egemen otorite, Anglosakson Masonluğu'nun da tek geçerli masonik örgütlenme sistemi olduğunun benimsetilmesi: Bu amaçla İngiltere Birleşik Büyük Locası, bazı ülkelerdeki mason kuruluşlarına, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki masonik örgütlere olasıya ödün verirken, diğerleri üzerinde politik ve ekonomik baskılar kurulmasını sağladı.

Sussex dükü, yedi yıl boyunca İngiltere Birleşik Büyük Locası'nı yönetti. 1820 yılında ise 4. George adıyla kral oldu. Ancak 1830 yılına kadar büyük üstat olarak kaldı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın büyük üstadının aynı zamanda kral olması, bu obediyansın hızla gelişimini ve dünya çapındaki egemen otoritesini kabul ettirebilmesini sağladı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Londra'daki binası



İngiltere Birleşik Büyük Locası, Masonlukta "yüksek dereceler" olgusuna karşı çıktı. Masonluğun yalnızca üç simgesel dereceden oluştuğu, bunlara Royal Arş derecesinin eklendiği konusunda diretti. Ancak Masonluğun filozofik derecelerindeki çalışmaları engelleyemiyordu. Dolayısıyla, bu dereceleri kendi denetimi altına almaya girişti ve "ileri dereceler" olarak adlandırdı. Böylelikle, "İngiliz Masonluğu Sistemi" olarak anılabilecek bir tür mason riti doğmuş oldu.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere, Avrupa'da savaştan en az etkilenmiş ülkelerden biri olarak çıkınca; kendi ilkelerini kabul ettirmesi daha kolay oldu. 1929 yılında yayımladığı ünlü **"Tanıma Koşulları"**, birçok mason obediyansınca ister istemez kabul edildi. Bu olguda, kısaca A.M.I. olarak anılan ve ancak sekiz yıl önce kurulmuş bulunan Uluslararası Masonluk Birliği'nin üyeleri arasında çıkmış anlaşmazlıkların da payı vardı.

Böylece İngiltere Birleşik Büyük Locası, Dünya Masonluğu'nun en önemli ve en etkili obediyanslarından biri oldu. Bu obediyansı Masonluktaki ya da en üstün otorite ya da "ana büyük loca" olarak benimseyerek, belirlediği düzen koşullarını kabullenen obediyanslar, Anglosakson Masonluğu topluluğunu oluşturdu.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 2017 yılında bu yana kullanmakta olduğu farklı bir amblem var. Bu çalışmanın kaynağı olan ANSİKLOPERDİK MASON SÖZLÜĞÜ 2013 tarihli olduğundan, bu amblem elbette o kitapta yer almamıştı.



İngiltere Muntazam Büyük Locası

İng. Regular Grand Lodge of England



İngiltere'de 2004 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locasından ayrılan kimi masonlar kurmuş olduğu bir bağımsız obediyans.

Adından da belli olacağı üzere; bu obediyans, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın son zamanlardaki tutumuyla masonik düzenini yitirdiği, sadece kendilerinin İngiltere'nin tek düzenli mason örgütü olduğu iddiasındadır.

İngiltere denilince, "Birleşik Krallık" yapısı nedeniyle çoğu kimse İskoçya'yı da aynı çerçeve içinde tutar. Oysa İskoçya'daki Masonluk farklıdır. Bu ülkedeki Masonluk **"İskoç Masonluğu"** terimiyle de özdeş değildir.

İskoçya Büyük Locası

İskoçya, gerek operatif gerek spekülatif bakımdan, Masonluğun en ilginç olay ve evrelerine sahne olmuş bir ülkedir. Bir Büyük Britanya ülkesi ve Anglosakkson Masonluğu'nun bir öğesi olmasına karşın İngiltere'deki Masonluktan farklı, kendine özgü bir nitelik taşır.



17. yüzyılın ikinci yarısında İskoçya'daki mason localarının bazılarında, **"kabul edilmiş masonlar"**ın sayısının, geleneksel yapıcılık mesleği ve sanatını sürdüren operatif masonlardan birkaç kat fazla olduğuda belgelenmiştir. Ancak bu durum, İskoçya'da Spekülatif Masonluğun Operatif Masonluğa oranla ağırlık kazanmış olduğunu göstermemektedir. Çünkü İskoçya'daki mason localarından birkaçı, 18. yüzyılda bile *"salt operatif"* nitelikli olmayı korumuştur. Bu bakımdan İskoçya'nın en sona kalan ülke olduğu söylenebilir. **İskoçya Büyük Locası** ancak 1736 yılında kurulabilmiştir.

İngiltere'deki Masonluğun ikiye bölünmüş olduğu dönemde yani 18. yüzyılın ikinci yarısında, İskoçya Büyük Locası **"Yeniler"** *(Moderns)* olarak anılan obediyanstan yana bir tutum takınmıştır. Fakat İskoçya Büyük Locası, bağımsızlığını korumaya özen göstermiş, İngiltere'deki masonların çekişmelerine karışmamıştır.

İskoçya'da, daha sonra Masonluk ile de bağdaştırılan bazı filozofik derecelerde çok eski tarihlerden beri çalışmalar yapılmakta oluşuna karşın, İskoçya Büyük Locası, Spekülatif Masonluğun simgesel dereceleri dışındaki çalışmaları onaylamamış hatta bir ara üyelerinin bu derecelerde yapılan çalışmalara katılmalarını bile yasaklamıştır.

İskoçya Büyük Locası'nın bu konudaki yumuşaması, İngiltere Birleşik Büyük Locası ile olumlu ilişkiler kuruşundan ve 1817 yılında İngiliz Masonluğu Sistemi kapsamında yer alan "Royal Arş Büyük Şapitri"nin kurulmasından sonra görülmüştür. 19. yüzyılın ikinci yarısında ise, İskoçya Masonluğu, tümüyle İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın paraleline girerek, Anglosakson Masonluğu topluluğunun güçlü öğelerinden biri olmuştur.

Kadın Mason Büyük Locası

Türkiye'deki kadın masonlar obediyansı.



Türkiye'de kadınlara "mason" sıfatının verilmesine 1991 yılında başlandı. Daha önce yıllar boyunca yoğun masonik eğitim görmüş olan kadın masonların hızla kalfa derecesine geçip üstat derecesine yükselmesi sağlandı. Aynı yıl, kadın masonlar, kendi aralarında kurdukları ilk dört locanın birleşimiyle bağımsız bir büyük loca oluşturdu.

Bu obediyansa önceleri "Kadın Büyük Mason Locası" adı verilmişti. Sonradan adı Kadın Mason Büyük Locası olarak değiştirildi.

Kadın Mason Büyük Locası, önce günümüzde Özgür Masonlar Büyük Locası olarak anılan fakat o tarihte henüz Büyük Mason Mahfili adını taşıyan obediyans tarafından, sonra da Avrupa'daki birçok liberal mason obediyansınca düzenli bir masonik örgüt olarak tanındı. CLIPSAS ve CLIMAF olarak anılan uluslararası mason örgütlerince benimsendi. Üyelerinin sayısını hızla artırdı ve örgütünü geliştirdi. İstanbul'da kendi sahip olduğu lokalini edindi. Ayrıca Ankara, İzmir, Adana, Bursa ve Antalya'da da localar kurdu.

Kadın Mason Büyük Locası'nın büyük üstatları şöyledir:

1991: Güven Timurkan
1998: Rengin Çubukçuoğlu
2004: Feryal Kutluay
2010: Mehtap İnce
2016: Gülderen Atılgan
2018: Vicdan Celayir

Günümüzde, (2020) Kadın Mason Büyük Locası'nın İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Antalya, Bodrum ve Bursa'da olmak üzere toplam 21 locası bulunmaktadır.

Kadın Süprem Konseyi

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Türkiye'de kadınlara özgü olan yüksek konseyi.



Bu yüksek konsey, 28 Mayıs 2016 yılında, Türkiye Süprem Konseyi'nin desteğiyle, ritin 33. derecesine yükseltilmiş kadın masonlarca kuruldu. İlk grankomandör (büyük komandör) olarak **Güner Arıduru** seçildi. Sonradan kendi dileğiyle görevinden ayrıldı; yerini Mehtap İnce aldı.

Bundan sonra, önceki yıllarda geçici olarak Türkiye Süprem Konseyi'nin yönetimi altında çalışmış olan kadınlara özgü yüksek derece atölyeleri, tüm üyeleriyle birlikte bu yeni yüksek konseye devredildi.

Kadoş Konseyi

Fra. Conseil de Kadosh; *İng*. Council of Kadosh; *Alm*. Rat der Kadosch

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bazı uygulamalarında, 19. - 30.derecelerde çalışan atölye.

Karma Masonluk

Fra. Maçonnerie mixte; *İng*. Co-masonry; *Alm*. Gemischte Freimaurerei

Hem erkek hem kadınları üyeliğe kabul eden masonik sistemlerin ve kuruluşların topluluğu ve bu toplulukların masonik benimseyişi.

Bu tür bir Masonluğun olup olamayacağı, tarih boyunca tartışmıştır; bu tartışmalar, günümüzde de sürmektedir. Konu, kadınlar ile erkeklerin aynı locada bir aradaçalışıp çalışamayacaklarından önce, kadınların Masonluğa kabul edilip edilemeyeceğinden kaynaklanmaktadır.

Bazı mason kuruluşları, Masonlukta kadın ve erkek arasında cinsiyet ayırımı güdülmemesi gerektiğinin ateşli savunucusudur. Bazıları bu görüşü bir "safsata" olarak niteler ve kadınların asla Masonluğa kabul edilemeyeceğini, böyle bir şey yapılırsa yapanların masonik düzenini yitireceğini, dolayısıyla kadınları localarına üye olarak alanların bir "mason örgütü" bile sayılamayacağını, bundan ötürü de "Karma Masonluk" diye bir şey olamayacağını ileri sürer.

Dünya yüzündeki mason kuruluşlarının çoğu "Karma Masonluk" diyebirolguyakarşı çıkar. Fakat bu karşıtlık, olanı ortadan kaldırmaz; *«Böyle bir şey yoktur.»* denilemez. Kimi masonlar da kadınların mason olmasına değil, sadece erkekler ile kadınların bir arada aynı locada çalışmalarına karşıdır.

Karma Masonluğun kaynağı Fransa'dır. Bu ülkede kadın haklarının elde edilebilmesi için, 19. yüzyılın ikinci yarısında sürekli ve olağanüstü bir çaba göstermiş olan Maria Deraismes'in, 1882 yılında "Les Libres Penseurs" *(Özgür Düşünceliler)* adlıbirlocada Masonluğa kabul edilmesi, "Karma Masonluk" uygulamasının eylemsel başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Bundan sonra Fransa'da kadınların Masonluğa kabul edilmesine hız verilmiş, kadınları da üyeliği alan karma locaların sayısı giderek artmış, 1893 yılında "Grande Loge Symbolique Ecossaise Mixte de France le Droit Humain" *(İnsan Hakları Fransa Simgesel İskoç Karma Büyük Locası)* kurulmuştur. Bu obediyanstauygulananasistem, 1899 yılında bir mason ritine dönüşmüştür.



Günümüzde, kadınların kendi başlarına loca ve obediyanslar kurmaları olgusunu, "çağın gerisindekalmış bir kafa yapısından sıyrılamamışlık" olarak niteleyenlerde vardır. İnsanlar arasında hiçbir ayırım gütmeme ilkesinin cinsiyeti de kapsaması gereğini, kadın veerkekmasonların ayrı ayrı loca ve obediyansları oluşunun, çağdaşlığı kösteklediğini ileri sürmektedirler. Dünyanın çeşitli yerlerinde kadınların da erkekler gibi meslek sahibi oluşu, devlet yönetiminde bile en üst düzeylerde yer almaları, bu konudaki savların gerekçelerinden biriolarak gösterilmektedir.

Böylece dünya yüzünde Karma Masonluk, giderek güç kazanmaktadır. Kadın veerkek masonlar hamtaşlarını yontmada birbirlerine güç vermektedir.

Ancak günümüzde, mason kuruluşlarının büyük çoğunluğu, öncelikle kadınların mason olabilmelerine karşı çıkmakta diretmekte, Karma Masonluk diye bir olguyu benimsemeye hiç yanaşmamaktadırlar. Böyle bir sistemin, olsa olsa "paramasonik" *(Masonluğa benzer)* sayılabileceğini belirtirler.

Kolej

Fra. Collège; *İng*. College; *Alm*. Kollege

1. Ortaçağ öncesinde, Akdeniz ülkelerinde, özellikle Roma İmparatorluğu sınırları içinde kurulmuş olan esnaf ve sanatçı birliklerinden herhangi biri.

2. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nde, bu ritin her ülkedeki egemen yönetici otoritesi olan yüksek konsey (süprem konsey / yüksek şûra) tarafından, genellikle yılda bir kez düzenlenen geleneksel toplantı.

Bu toplantı, yüksek konsey görevlilerinin yönetimi altında, yüksek derece atölyelerinden birinde yapılır. Çoğu yüksek konseyler, ritin tüm derecelerindeki masonların katılabilmesi bakımından, bu toplantıyı 4. derecede düzenler.

Bu toplantının amacı, ritin özellikleri ve yüksek konseyin çalışmaları hakkında daha alt derecelerdeki masonlara da bilgi vermek, onların görüş ve önerilerini almak, toplu sorunları dinlemek, böylece daha alt derecelerdeki kardeşlerin de ritin egemen otoritesinin tutumunu anlayıp bütünleşmelerini sağlamaktır.

3. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin bazı uygulamalarında, 13. derecede yapılan oturum.

Kolomb Şövalyeleri Örgütü

İng. Order of the Knights of Columbus

Amerika Birleşik Devletleri'nde ve yer yer Kanada'da örgütlenmiş olan sosyalamaçlı fakat ezoterik nitelikli bir örgüt.



1882 yılında kurulmuş olan bu örgüt, bilimsel, eğitim amaçlı, dinsel ve sosyal yardım çalışmalarında bulunur. Herhangi bir diğer sosyal dernekten farklı olarak, ezoterik nitelikli ve ritüelik çalışmalar yapılan dört derecesi vardır. Bu özelliği nedeniyle paramasonik örgüt olarak da nitelenmiştir.

Adı pek duyulmuş olmasa bile, bu örgütün üç bin kadar çalışma birimi ve bir milyon dolayında üyesi olduğu söylenmektedir.

Konfederasyon

Fra. Confédération; *İng*. Confederation; *Alm*. Konföderation

Benzer ve eş düzey ulusal mason kuruluşlarının, uluslararası boyutta oluşturdukları ortak örgüt.

Bu terim, masonik yazında yer yer geçse de, mason kuruluşlarının bir konfederasyon oluşturduğu pek ender görülebilmiştir. Bunun bir nedeni, uluslararası niteliktaşıyan bir masonik örgüt oluşturmanın güçlüğüdür. Bir diğer neden ise, Masonluk tarihi boyunca zaman zaman kurulmuş olan uluslararası nitelikli örgütlerin "konfederasyon" terimini kullanmaktan kaçınmış olmasıdır.

Konfederasyon, üyeleri olarak kendini oluşturan kuruluşlardan her birinin, hep birlikte benimsenecek birtakım ortak kural ve yöntemlere uymalarını zorunlu tutar.

Oysa Masonluğun evrensel amaçlarında birleşen, benzer yöntemler uygulayarak çalışan, aralarında sürekli ve olumlu dostluk ilişkileri kurmak ve bu ilişkileri uluslararası boyutta da geliştirmek isteyen mason kuruluşlarından çoğu, bu türbağlanışlara girmekten kaçınır. Çünkü herhangi bir mason kuruluşunun benimsemediği fakat konfederasyonu oluşturan kuruluşların çoğunun benimsediği bir karar ya da yöntem, o mason kuruluşunun bağımsızlığını zedeleyebilir. Nitekim gerek ABD gerekse Kanada'daher eyalette kurulu olan büyük localar arasında da birer konfederasyon oluşturma girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1875 yılında kurulmuş olan **"Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti Yüksek Konseyleri Konfederasyonu"** bu konuda verilebilecek örneklerden biridir.

Konsey

Eş. Şûra; *Fra*. Conseil; *İng*. Council; *Alm*. Rat

1. Masonluktaki ileri ve yüksek derece kuruluşlarının birçoğunun yönetici otoritelerinin genel niteliği.

Bu anlamdaki konsey sözcüğü, Masonluğun tarihi boyunca pek sık olarak geçer. Genellikle yalnız başına kullanılmaz; neye ya da nasıl bir masonik dereceye ilişkinbir konsey olduğu da "..... Konseyi" şeklinde belirtilir.

Konsey, seçimle göreve getirilen bir kurul ya da organ değildir. İlgili olduğu derece, rit ya da sistemin etkin üyelerinin tümünden oluşur.

2. Bazı mason ritleri ve kuruluşlarının belli derecelerinin ya da bu derecelerde yapılan toplantılarının niteliği.

3. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nde, 30. derecede yapılan toplantı.

Konstantin Kızılhaçı Örgütü

İng. Order of the Red Cross of Constantine

İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki bir ileri derece örgütü.

Bu örgütü "Konstantiniye Şövalyesi" adını taşıyan masonik derece ile karıştırmamak gerekir.



Konstantin Kızılhaçı Örgütü iki derecelidir. İkinci derece, kendi içinde ayrıca ikiye bölünmüştür.

1. Konstantin Kızılhaçı Şövalyesi

2. a) Kutsal Lâhit Şövalyesi
   b) Müjdeci Yahya Şövalyesi

Bu örgütte masonik çalışmalar yapmak isteyen bir kişinin, Hıristiyan olması ve ayrıca İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki **Royal Arş** derecesini almış bulunması zorunludur.

Derecenin ritüelik kaynağı, Roma İmparatoru Konstantin'in 312 yılında kurmuş olduğu bir Hıristiyan tarikatıdır. O tarihlerde, bu tarikatın üyesi olan savaşçılar, göğüslerinin üstünde birer kırmızı haç ve **"In Hoc Signo Vinces"**(Bununla kazanacaksın) ya da kısaca **"I.H.S.V."** yazılı bir döviz taşırlardı.

Orta Çağ ve sonrasında bu tarikat, yalnızca Avrupalı yüksek soylulara özgü bir kurum olarak benimsendi. Birçok prens ve prenses, kendilerini bu tarikatın patron ve patroniçeleri olarak ilân ettiler. Tarikatın varlığı, 19'uncu yüzyıl ortalarına kadar sürdü.

Konstantin Kızılhaçı Örgütü, İngiliz Masonluğu Sistemi'nde bir bölüm olarak 1871 yılında oluşturulmuştur.

Ancak bundan önce, 18'inci yüzyılda Almanya ve Hollanda'da bir süre için etkinlikleri görülmüş olan Rosa Sistemi'nin kapsamında da, bu örgütün ritüelik ilkelerinin uygulanmış olduğu bilinmektedir.

Örgütün herhangi bir ülkedeki otoritesi Büyük Emperyal Konsey olarak anılır. Başkanına da "büyük egemen" denir.

Konstantiniye Şövalyesi



İng. Knight of Constantinople; *Fra.* Chevalier de Constantinople

İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki "yan dereceler"den biri.

Bu derece 1865 yılında oluşturulmuştur. Öğretiminin temel konusu olarak, Bizans İmparatoru Konstantin ile bağlantılı bir efsanesel öyküyü işler. Tümüyle Hristiyanlığa uygun bir nitelik taşır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde bağımsız bir masonik derece olarak, İngiltere'de ise "birleştirilmiş dereceler" kapsamında uygulanmaktadır.

Kontinental Localar / Masonluk

İng. Continental Lodges / Freemasonry

Büyük Britanyalı masonlara göre Kıta Avrupa'sındaki mason locaları ile bu mason localarının örgütlenme ve çalışma tarzı.

Kurullar (Masonlukta)

Eş. Komisyonlar, Komiteler

Masonlukta kurullardan sözedildiğinde ilk akla gelen, "genel kurul" ya da "büyük kurul", "yönetim kurulu", "disiplin kurulu", "genel işler kurulu", "yürütme kurulu" gibi, çoğu yönetsel nitelikli organlardır. Bir de, belli bir konuyu işleyerek bunun üzerinde bir rapor hazırlamak ya da belli bir çalışmayı etkin olarak yürütmek amacıyla oluşturulan birkaç kişilik yardımcı kurullar vardır.

Yardımcı kurullar, Masonluğun değişik örgütsel aşamalarında, tüzüklerin gerektirdiği biçimde ya da gereksinme duyulduğunda oluşturulur. Böyle bir kurul, sadece kendi yapacağı çalışmadan sorumludur; başka kurulların işine karışmaz. Genellikle yetkili bir organın tanımladığı çerçevede çalışır.

Bir mason obediyansında, tüm örgütle ilgili bir konuyu içermek üzere çalışacak çok sayıda kurul oluşturulması, pek doğal bir olgudur. Değişik bölge ya da kentlerde de ayrı ayrı kurullar oluşturulabilir. Hatta localarda bile kurullar bulunabilir.

Masonluğun ileri ya da yüksek derecelerinde çalışan bir örgütün de bir obediyansa benzer biçimde yardımcı kurulları olabilir. Ancak, bir ileri ya da yüksek derece atölyesinde belli bir konu üzerinde çalışmak üzere bir kurul oluşturulması pek enderdir.

Simgesel derecelerde çalışan bir locada saygıdeğer üstat (üstad-ı muhterem), obediyanslarda büyük üstat ya da onun yerine büyük üstat yardımcısı, bir obediyansa bağlı olarak çalışan il ya da bölge büyük locası gibi ikincil örgütlerde il büyük üstadı ya da bölge büyük üstadı, ileri ya da yüksek derecelerde çalışan bir masonik örgütün genel başkanı, kendi çatıları altında oluşturulan tüm yardımcı kurulların doğal başkanı sayılır. Bu kişiler, aslında tüm görevleri ve yükümlülükleri arasında kurullara başkanlık etmeye zaman ayıramaz; bu nedenle çoğu kurulların bir başkanı vardır. Kurul başkanı, kurul üyelerinden biri olabileceği gibi, kurulu oluşturan yetkili organ tarafından belirlenen bir kişi de olabilir.

Hiçbir kurul ritüelik çalışma yapmaz. Toplantı günleri ve saatleri, çalışma tarzı ilgili masonik örgütün tüzükleriyle sınırlandırılmamıştır. Fakat bir kurul, yapacağı çalışmanın niteliği nedeniyle kendi çalışma düzenini kurabilir; bunun için de, -özellikle sürekli çalışacak ise- bir iç yönetmelik hazırlayabilir.

Masonlukta iki tür yardımcı kuruldan söz edebilme olanağı vardır. Bunlardan biri "sürekli kurul", diğeri "geçici kurul" olarak nitelenebilir. Kurulun sürekliliği ya da geçiciliği, görevinin niteliğiyle bağlantılıdır.

Sürekli kurul, kendi belirleyeceği bir düzen içinde toplantılar yaparak görevli olduğu alanda uzunca bir süre çalışan bir kuruldur. Bu tür bir kurulun, zaman zaman ya da gerektiğinde üyeleri değiştirilebilir; kurul varlığını ve çalışmalarını sürdürür.

Geçici kurul ise, belli bir konu üzerinde bir araştırma yapacak, bir rapor hazırlayacak ya da belli bir etkinliği gerçekleştirecek olan kuruldur. Bu tür bir kurul, göreviyle bağlantılı toplantılar yapabilir ama görevini tamamladıktan sonra dağılır.

Herhangi bir mason kuruluşunda, hiçbir mason bir kurulda görev alarak çalışmak zorunda değildir. Bir kurulun üyesi olarak çalışmak, ona herhangi bir ayrıcalık sağlamaz; olağan masonik çalışmaların dışında ayrıca özveride bulunmayı gerektirir. Bu nedenle, kurullarda görev alacak her mason, böyle bir görevi, bilerek ve isteyerek üstlenmelidir. Çünkü her kurul mutlaka önemli bir işlevi yerine getirmek üzere oluşturulur. Kurulun başarısı, onu oluşturan masonların katkısı ölçüsünde sağlanır.

Masonlukta sık sık rastlanan kurullar vardır. Aşağıda bunlardan en önde gelen birkaçının işlevleri özetlenecektir.

Ritüel Kurulu:

ritüelleri düzenlemek Uygulanmakta olan ritüelleri gözden geçirmek, diğer ülkelerde uygulanan ritüellerle karşılaştırmak, varsa eksik ya da aksayan yanları saptamak, bunların giderilebilmesi için öneriler hazırlamakla görevlendirilen bir kuruldur.

Bu kurul, genellikle geçici nitelik taşır ama bazı masonik kuruluşlarda sürekli bir ritüel kurulu bulunabilir. Hatta bazı mason kuruluşlarında ritüel kurulu, uygulanacak üzere tam yetkili bir organ durumundadır. Örneğin İngiltere Birleşik Büyük Locası'ndaki "Eriştirme Kurulu" böyle bir nitelik taşır.

Ritüel kurulu, genellikle ritüeller üzerinde en bilgili ve deneyimli kişilerden oluşturulur. Sözkonusu kişilerin çoğu belli bir loca ya da atölyenin üyesi olsa bile, localarda ve atölyelerde böyle bir kurul oluşturulamaz. Çünkü loca ve atölyeler,bağlı olarak çalıştıkları masonik örgütün yetkili organının yürürlüğe koyduğu ritüelleri uygulamak zorundadır.

Ritüeller üzerinde yapılması sözkonusu olabilecek değişikliklere,ancakönerilergetirerek katkıda bulunulabilir. Ancak "büyük doğu" tarzında örgütlenmiş bazıobediyanslarda, her locanın belli kuralları işlemek koşuluyla kendi ritüelini kendisinin yapmasına olanak tanınır. İşte o zaman, bir loca içinde de ritüel kurulundan söz edilebilir.

Tüzük Kurulu:

İlgili masonik örgütün tüzüklerini incelemek, yararlı ve gerekli olan değişiklikleri önermek üzere oluşturulan bir kuruldur. Oluşumu ve çalışma tarzı ritüel kurulu gibidir; ancak genellikle sürekli değil, geçicidir. Ancak kimi zaman ritüel kurulu ile birleştirildiği de görülebilir.

Loca ve atölyelerde de, yalnızca kendi iç tüzük ya da yönetmeliklerine ilişkin öneriler hazırlamak üzere böyle bir kurul oluşturulabilir.

Kültür ve Eğitim Kurulu:

Masonluk ile ilgili konularda araştırmalar yapmak, çağdaş bilgileri derlemek, yapılması yararlı görülen masonik çalışmalar ile bunların programları üzerinde önerilerde bulunmakla görevlendirilen, genellikle sürekli bir kuruldur.

Loca ve atölyeler, kendi iç bünyelerinde çalışmak üzere böyle bir kurul oluşturabilir. Bazı obediyanslarda kültür ve eğitim kurulu, düzenli bir loca haline dönüştürülür.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın ünlü Quatuor Coronati Locası ile Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın Mimar Sinan Locası bu tür birer locadır.

Yayın Kurulu:

Bir mason kuruluşunun kendi üyelerine dağıtmak üzere bastıracağı ya da açık olarak dağıtımının yapılması öngörülen kitap, almanak, broşür ve dergi gibi yayınlarını derleyen, bunların basımıyla uğraşan sürekli bir kuruldur.

Bazı mason kuruluşlarında bu kurul, "kültür ve eğitim kurulu" ile birleşiktir. Nitekim Hür ve Kabul Edilmiş Msonlar Büyük Locası'nın Mimar Sinan Locası,aynıadıtaşıyan sürekli derginin yayımı işini de yürütür.

Loca ve atölyelerde de kendi yayınları için böyle bir kurul oluşturulabilir.

Günümüzde iletişimin internet üzerinden sağlanması yoğunluk kazanmış olduğu için, buna benzer bir diğer kurul "İnternet Kurulu" ya da "Elektronik İletişim Kurulu" gibi bir ad altında çalışmakta olabilir. Nitekim Özgür Masonlar Büyük Locası'nın bu bağlamda çok yoğun bir çalışma yapmakta olan bir sürekli kurulu vardır.

Kitaplık (Kütüphane) Kurulu:

Bir mason örgütünün merkezinde ve şubelerinde, masonların yararlanabileceğikitap ve belgeleri derleyerek düzenli bir şekilde korunup, birikimin geliştirilmesini ve masonların yararına sunulmasını sağlamakla görevli, genellikle sürekli bir kuruldur. Bu kurulun bir benzeri, elektronik ortama aktarılmış bilgilerin düzenlenip korunması amacıyla oluşturulabilir.

Lokal İşletme Kurulu:

Bir mason örgütünün ve bağlı birimlerinin çalışmalarını yapmakta olduğu lokallerin düzenli bir şekilde işletilmesi, bakımının sağlanması, ücretli personelin çalıştırılarak denetlenmesi amacıyla oluşturulan, genellikle sürekli bir kuruldur.

Böyle bir kurul, her lokal için ayrı ayrı oluşturulabildiği gibi, ilgili masonik örgütün tüm lokalleriyle ilgilenmek üzere kurulmuş olabilir.

Sosyal İlişkiler Kurulu:

Masonlar ve aileleri için balo, yemek, gezi, kültürel etkinlikler ve benzerisosyalnitelikli düzenlemelerde bulunan, çoğu kez geçici, fakat istenirse sürekli olabilen bir kuruldur.

Loca ve atölyeler de kendi bünyelerinde bu tür bir kurul oluşturabilir.

İyilik İşleri (Hasenat) Kurulu:

Bir mason örgütünün iyilik *(hayır)* işleriyle ilgilenmek üzere kurduğu, çoğu kez sürekli, ama geçici de olabilen bir kuruldur.

Dünyadaki mason kuruluşlarından bazıları, bu bağlamda çok yaygın ve düzenli çalışmalar yapar.

Hastane, huzur evi, okul, hatta üniversite kurarak işleten mason kuruluşları vardır. Dolayısıyla böyle örgütlerde, her biri kendi konusuyla ilgilenecek ayrı ayrı iyilikişleri kurulları bile olabilir. Dünya yüzünde bunun birçok örneği vardır.

Hatta birçok mason örgütü, böyle bir etkinliği yürütmeye kendi bünyesinde oluşturduğu bir masonik kurulla başa çıkamamış, bu amaçla ayrıca Masonluğun dışında da kurumlaşmaya yönelmiştir.

Localar da kendi içlerinde ve kendi çalışmalarıyla sınırlı olmak üzere böyle bir kurul oluşturabilir. Bazı localarda bu kurul sosyal ilişkiler kurulu ile birleştirilir.

Aslında localar, bağlı oldukları obediyansın dışında bir etkinlik gösteremez. Fakat bazı ülkelerde locaların dışarıda bu tür etkinlikler gösterdikleri görülür.

Mali İşler Kurulu:

Özellikle simgesel derecelerde çalışan obediyanslarda, örgütün çok yaygın olup denetimin gerektiğince sağlanamaması ya da birtakım parasal sorunların ve dar boğazların giderilmesi amacıyla, yönetim kurulunun ilgili görevlilerine yardımcı olmak üzere böyle bir kurul oluşturulabilir.

Dış İlişkiler Kurulu:

Bir mason örgütünün diğer ülkelerde tanıştığı ya da tanışma dileğinde bulunduğu masonik kuruluşlarla ilişkilerini sağlamak ve geliştirmek üzere oluşturulan, genellikle sürekli, ama geçici de olabilen bir kuruldur.

Locaların, kendi başlarına dış ilişkilerde bulunma yetkisi olmadığından, localardadış ilişkiler kurulu oluşturulamaz. Ancak çok sayıda locası bulunan bir obediyanstakimi zaman bir loca, aynı obediyansın diğer localarıyla olan ilişkilerini geliştirmek amacıyla böyle bir geçici kurul oluşturur.

Mason Derneği

Esk. Mason Cemiyeti; *Fra.* Institution maçonnique
İng. Masonic Society; *Alm.* Maurerische Verein

1. Bir masonik kuruluşun, bulunduğu ülkede o ülkenin yasaları uyarıncaoluşturduğu resmî nitelikli örgütü.
2. **Türkiye Mason Derneği**'nin 1973 yılından sonra taşıdığı ad.

Masonik Hizmet Birliği

İng. Masonic Service Association

Amerika Birleşik Devletleri'nde, bazı obediyansların katılımıyla oluşturulmuş bir sosyal yardımlaşma örgütü.

Bu örgüt, 1918 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük localardan birçoğunun katılımıyla oluşturulmuştur. Amacı, özellikle doğal afetler nedeniyle yardım gereksinmesi duyanlara el uzatmaktır. Bu amaçla, başka ülkelerde de fırtına, sel ve deprem gibi doğal afetler sonucunda açıkta kalanların yardımına koşmakta, bazı hastane vakıflarına da bağış sağlamaktadır.

Masonik İyilik İşleri Kurumu

İng. Masonic Benevolence Institution

İngiltere'de etkinlik göstermekte olan bir masonik dayanışma örgütü.

Bu örgüt, İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından âdeta bir vakıf niteliği taşımak üzere kurulmuştur. Amacı, özellikle yaşlı ve bakıma gereksinmesi olan, özdeksel gücü ise yeterli olmayan masonlara ve ailelerine katkıda bulunmaktır. Büyük loca tarafından seçilerek görevlendirilen masonlarca yönetilir. Gerek Londra'da gerekse taşrada kurmuş olduğu hastane ve huzur evleri vardır. Hastanelerine, mason olmayan yoksul insanlar da alınmaktadır.

Mekanikler Örgütü



İng. Order of Mechanics

Bir paramasonik örgüt.

Bu örgütün tam adı Independent United Order of Mechanics *(Mekanikerin Bağımsız Birleşik Örgütü)* olarak geçmektedir.

1757 yılında İngiltere'de kurulmuş olup Masonluğa çok benzer özellikler taşıyan bu örgütün gnostik denilebilecek gizemci (mistik) öğretisi vardır: "Mekanizm" olarak anılmaktadır. Hem kadın hem erkek üye kabul edilir. Üyelerinin çoğu siyahîdir. 6 derecesi vardır. Toplantı birimleri erkekler için "loca" (lodge), kadınlar için "şapitr" (chapter) olarak anılır. Localar ile şapitrlerin birleşimiyle ulusal nitelikli büyük localar oluşmaktadır. İngiltere'den sonra ABD eyaletleri ve İngilizce konuşan birçok ülkede büyük locaları kurulmuştur.

Mimar Sinan Locası

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'na bağlı olarak çalışan bir araştırma locası.

Türkiye'de 1965 yılında gelişen olayların ardından Türk Masonluğu, çalışmalarını iki büyük loca olarak sürdürdü. O tarihte henüz "Türkiye" sıfatını kullanmakta olan Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası, 1966 yılında Masonluğun evrensel normlarını tanıtabilmek amacıyla kendi yapılanması içinde bir araştırma locası kurulmasına karar verdi. Kurulan bu locaya "Mimar Sinan Araştırma Locası" adı verildi.

Bu kuruluş sırasında, İngiltere Birleşik Büyük Locası'na bağlı olarak 1884 yılında kurulmuş olup, dünya çapında en ünlü masonik araştırma locası sayılan **"Quatuor Coronati"** adlı locanın modelinden esinlenildi.

Bir araştırma locasının işlevi, Masonluğun ilgi alanına giren konular üzerinde araştırma ve incelemeler yapmak, gerektiğinde bunları yayınlamak, bu bağlamdayeni bilgiler üretmektir. Mimar Sinan Araştırma Locası ise önceleri masonik dünyada var olan bilgilerin Türkiye'ye aktarılmasıyla yetinmek zorunda kaldı. Yayınlanmasına başlanılan **"Mimar Sinan Dergisi"** yoluyla çok sayıda masonik bilgiyi Türk masonlarının yararına sundu.

1980'li yılların ortasından başlayarak, Mimar Sinan Araştırma Locası'nın derginin editörler kurulu gibi çalışmaya başladığı görülür. Bu çalışma, Mimar Sinan Dergisi'nin, çoğunlukla localarda verilen konferansların yayınlanma ortamı haline gelmesine neden oldu.

Günümüzde Mimar Sinan Araştırma Locası'nın varlığı sürmekte olmakla birlikte, bu locanın tam anlamıyla bir masonik araştırma locası olduğunu söyleyebilmek zordur. Nitekim Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'na bağlı olarak Ankara'da **"Anadolu Güneşi"**, İzmir'de **"İVAL"** adını taşıyan localar da birer araştırma locası niteliği taşımak üzere kurulmuşlardır. Tüm bu locaların tam anlamıyla bir masonik araştırma locası olamayışları, kendisini özveriyle masonik araştırma ve inceleme çalışmalarına adayacak yeterli sayıda kardeşin bulunamayışından ileri gelmekteolsa gerekir.

Muhterem Loca

Eş. Sayın Loca; *Esk.* Muhterem Mahfil, Sayın Mahfil
Fra. Respectable Loge; *İng.* Respectable Lodge; *Alm.* Ehrw ürdige Loge

Masonluğun simgesel (sembolik) derecelerinde çalışan bir locanın, gerek bir mason topluluğu olarak gerekse tüzel kişiliği bakımından saygınlığını vurgulamak üzere nitelenişi.

Herhangi bir locadan, adı verilerek sözedilmesi gerektiğinde, o locayı "muhterem" olarak nitelemek, geleneksel bir masonik görgü kuralıdır. Bu amaçla günümüzde "sayın" sıfatı da kullanılmaktadır.

"Saygıdeğer" sıfatı da aşağı yukarı aynı anlama gelir; ama doğrudan bir kişiliği yansıttığı için bir locayı nitelemek üzere pek kullanılmaz. Özel ya da ritüelik olarakbir saygınlığın vurgulanması gerekmediği sürece, iki sıfatın birden kullanımı yanlıştır.

Belirli bir grup mason locasından, ya da belirli bir görevliler topluluğundan söz ederken de "muhterem localar" ya da "muhterem görevliler" denir.

Bu sıfat, adı belirtilerek tek bir loca için kullanıldığında; dil bilgisi kuralı olarak başta bulunmalıdır. Bir diğer deyişle, "..... Muhterem Locası" şeklindeki bir kullanım, aslında dil kurallarıyla çelişkili ve yanlıştır; "Muhterem ..... Locası" şeklinde belirtilmesi gerekir.

Bu sıfat, Masonluğun ileri ve yüksek derecelerinde çalışan ve buna karşın "loca" olarak anılan masonik birimler için kullanılmaz; bunun yerine "yüksek loca" geçer.

Muhterem Mahfil

Türk Masonuğu'nda "loca" yerine "mahfil" teriminin kullanıldığı eski dönemde bir locanın nitelenişi.

Operatifler Örgütü

İng. Operatives

İngiliz Masonluğu Sistemi kapsamında yer alan bir ileri derece bölümü.

1913 yılında kurulmuş olan bu ileri derece örgütünün adının tamamı şöyledir:"Özgür Masonların, Taşçıların, İskelecilerin, Kaplamacıların, Kaldırımcıların, Sıvacıların ve Dülgerlerin Saygıdeğer Kurumu" *(The Worshipful Society of Free Masons, Rough Masons, Walkers, Slaters, Paviours, Plaisterers and Brick Layers)*. Adının böyle oluşuna karşın, bu örgütte baştan sona spekülatif bir nitelik taşıyan şu yedi derecede çalışma yapılır:

1. Sözleşmeli Çırak
2. Zanaatın Kalfası
3. Donatıcı ve İşaretleyici Üstün Kalfa
4. Dizici ve Montajcı Üstün Kalfa
5. Emin, Kontrolör, Yönetici ve Nazır
6. Geçmiş Üstat
7. Geçmiş Büyük Üstat Mason

Bu yedi derece, İngiltere'de Londra Büyük Locası'nın kuruluşundan kısa bir süre önce uygulanmış olan Operatif Masonluk Dereceleri'ne benzemektedir. Bu örgüte üye olmak isteyen üstat derecesindeki bir masonun, Royal Arş ve Mark Üstadı derecelerinde olması gerekli görülür. Örgütün 6. derecesine yükseltilebilmek içinise bir locada saygıdeğer üstat / üstad-ı muhterem görevini yapmış olmak zorunludur.

Oriental Palmiye ve Kabuk Tarikatı

İng. Oriental Order of the Palm and Shell

19. yüzyılın ikinci yarısında, Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş bir masonik tarikat.

Bu tarikat, Kudüs'e hacca gitmiş olan bazı masonlarca kurulmuştu. Üyelerine önceleri "Hurma ve Kabuğun Hacı Şövalyeleri" denirdi. Sonradan bu unvan "Hac Şövalyesi" şeklinde kısaltıldı.

Bu tarikatın, kendine özgü bir ritüeli ve beş aşamalı bir öğretisi vardır. Bu öğretinin temel konusu, Hıristiyanlığın doğuşu üzerine kuruludur.

Özgür Masonlar Büyük Locası

Türkiye'de "Liberal Masonluk" anlayışını benimseyerek çalışan ulusal mason obediyansı.

1965 yılında, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası içinde büyük tartışmalar ve çekişmeler çıkmıştı. Bunlar, o yılın sonunda tatlıya bağlanmış gibi görünmekle birlikte, localardaki kaynaşma ve huzursuzluklar dinmemişti. Üstelik büyük loca ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası arasında da uyuşmazlık çıkmıştı. Bu büyük locanın artık masonik düzenini yitirdiği görüşünde olan kimi masonlar, localarından ayrılarak İstanbul'da beş yeni bağımsız loca kurdu. İzmir'de de bir loca, tümüyeleriyle birlikte Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'ndan koparken, localarından ayrılanlar bir diğer loca daha kurdu.

Bu yedi loca, 1966 yılında bir araya gelerek Türkiye Büyük Mason Mahfili adını verdikleri yeni bir obediyans oluşturdu. Türkiye Büyük Mason Mahfili ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Süprem Konseyi arasında bir konkordato (masonik sözleşme) bağıtlandı. Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin merkezi Süprem Konsey'in İstanbul Tepebaşı Meşrutiyet Caddesi No. 111 adresindeki binasına yerleşti.

1973 yılında derneklerin adlarının kapsamında "Türk" ve "Türkiye" sözcüklerinin kullanmasının yurt çapında yasal olarak kısıtlanması nedeniyle, bundan böyle bu obediyansın adı yazılırken "Türkiye" sözcüğünün kullanılmasından sakınılır oldu.

Büyük Mason Mahfili'nin kuruluşu sırasında benimsediği ve günümüze kadar uygulamayı sürdürmüş olduğu örgütsel ve temel masonik ilkeleri şöyle özetlenebilir:

- Evrensel Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasına, çağın koşulları göz önünde tutularak olabildiğince bağlılık;
- Masonluğun temel ilkelerinin Özgürlük - Eşitlik -Kardeşlik olarak benimsenmesi;
- Türkiye'de Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin simgesel üç derecesinde "Liberal Masonluk" anlayışına uygun şekilde çalışmak;
- Türk Masonluğu'nun 1909 yılından beri sürdürdüğü çalışma şeklini değiştirmeden, ancak çağdaş koşul ve gereklere uyarlayarak uygulamak;
- Locaların çalışmalarını ve mabetlerin kapılarını düzenli bir locanın düzenli üyesi olan iyi niyet sahibi tüm masonlara açık tutmak.

Büyük Mason Mahfili, kuruluşundan kısa bir süre sonra Fransa Büyük Locası'nca, ardından kendisi gibi Liberal Masonluk anlayışını benimseyen 15 büyük loca ve büyük doğu tarafından düzenli bir obediyans olarak tanındı. Zamanla, tanışma içinde olduğu yabancı obediyansların sayısı arttı. Dünya yüzünde Liberal Masonluk anlayışını benimseyen obediyanslarla olumlu ilişkiler kurdu.

Büyük Mason Mahfili'nin büyük üstadı olarak görev almış olan masonlar şöyledir:

Orhan Hançerlioğlu : 1966 - 1968

Osman Edip Seydi : 1968 - 1979

Vedat Yeğinsü : 1979 – 1993

1992 yılında Büyük Mason Mahfili, Özgür Masonlar Büyük Locası adını aldı.

Aynı tarihte tüzük ve ritüelleri üzerinde Liberal Masonluk ilkeleri doğrultusunda büyük değişiklikler yaptı. Dünya yüzünde Liberal Masonluk ilkelerini benimseyen obediyansların bir ortak iletişim kuruluşu olan **C.L.I.P.S.A.S.**'a, T.C. Dernekler Kanunu uyarınca Bakanlar Kurulu izni ile resmen üye oldu. Nitekim bu uluslararası örgütün 2001 yılındaki birleşimi İstanbul'da gerçekleştirildi.

Özgür Masonlar Büyük Locası, ayrıca **A.M.E.** (önceki **E.M.E.**), **Akdeniz Mason Birliği, Balkan Mason Birliği** gibi uluslararası örgütlere de katıldı.

Bu büyük locanın ad değiştirdikten sonraki büyük üstatları şöyledir:

Necip Arıduru : 1993 - 2000
Murat Özgen Ayfer : 2000 – 2004
Hüseyin Özgen : 2004 – 2008
Metin Ansen : 2008 -2012

Tansu Salman : 2012 –2014
Doğan Cantekin : 2014 – 2016
Cüneyt Kalpakoğlu : 2016 – 2021
Sinan Tansuğ : 2021 - …..

2016 yılında Özgür Masonlar Büyük Locası'nın kuruluşunun 50. yılı görkemli bir törenle kutlandıktan sonra 2017 yılında ilk kez Antalya'da bir çalıştay düzenlendi.

2022 yılı ortalarında Özgür Masonlar Büyük Locası'nın İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Antalya, Mersin, Antakya, Gaziantep, Eskişehir, Bursa ve Bodrum'daçalışan toplam 65 kadar locası vardı.

Pantagraph

Dünyadaki mason localarının listesini belirten bir almanak.

Aslında bu bir masonik terim değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl "Pantagraph" adlı bir şirket "List of Lodges Masonic" *(Masonik Locaların Listesi)* başlığı altında, Anglosakson Masonluğu topluluğundayeralanbüyüklocave localarının listelendiği bir kitap yayımlar. Masonlukta bu kitap, yayımlayan şirketin adıyla anılmaktadır.

Paramasonik Kuruluşlar

Masonluk ile yakınlık ve benzerlik gösteren kuruluşlar.

Tarih boyunca, kısa ya da uzun yaşamış çeşitli paramasonik örgütler görülmüştür. Günümüzde de varlığını ve etkinliklerini sürdürenler vardır. Bunların bazısı "demek", bazısı "tarikat" bazısı "örgüt" ya da "düzen" olarak anılır.

Alfabetik sırada olmak üzere en belli başlıları şunlardır:

- Altın Rozkrua
- Altın Şafak
- Amarant
- Asya İnisiye Şövalyeleri ve Kardeşleri
- Bayan Bahçıvanlar
- Cork Şövalyeleri
- Dayanıklılık
- De Molay
- Doğu Yıldızı
- Emek Şövalyeleri
- Eski Toltec Riti
- Eyüb'ün Kızları
- Garip Dostlar
- Gök Kuşağı Kızları
- Grotto
- Gül Şövalyeleri ve Hanımları
- Güvercin Şövalyeleri ve Hanımları
- İyi Samarialı
- Jandark
- Jesterler
- Kolomb Şövalyeleri
- Kürekçi Şövalyeler ve Hanımlar
- Mabet
- Makabiler
- Maria
- Mekanikler
- Mops
- Mutluluk
- Nil Kızları
- O.S.M.T.H.
- Oduncular
- Özgürlük
- Palladium
- Pitagor Şövalyeleri
- Rozikrusiyenler
- S.M.O.T.J.
- Schlaraffia
- Şraynerler
- Taş Kesiciler
- Tabor Dağı Hanımları
- Yeni Haçlılar
- Yeriko Şövalyesi ve Bayan Kahramanı

QuatuorCoronati Locası



Bu loca 1884 yılında kurulmuştur. Masonluğun tarihi, simgeleri, gelenekleri ve yazını ile ilgili araştırma ve incelemeler yapar. Etkinlik ve bulguları, her yıl **"Ars Quatuor Coronatorum"** adını taşıyan bir dergide toplanarak yayımlanır.

Bu loca "Eğitim Locası" terimini de çağrıştırıyor.

Eğitim Locası

Esk. Tedrisat Mahfili; *Fra.* Loge d'Instruction
İng. Lodge of Instruction; *Alm.* Unterrichtsloge

Sadece masonik nitelikte eğitim vermek, masonları masonik konularda bilgilendirmek amacıyla çalışan loca.

Mason obediyanslarının birçoğunda, masonların çeşitli konulardaki bilgilerini artırmak ve yetişmelerini sağlamak amacıyla eğitim locaları kurulmuştur.

Aslında bunların "loca" olarak anılmalarının doğru olup olmadığı tartışmalıdır; çünkü birer loca olmaktan çok kurul niteliği taşır ama çalışmaları loca düzenine tam uygun olarak ve mabette yapılır.

Bir eğitim locası, bağlı olduğu obediyansın genel kurulunda temsil edilmez. Üyeleri, obediyansın eğitimle ilgili yetkili organınca atanır ya da istekliler arasından seçilerek belirlenir. Bu localarda, yönetsel işlemler ve gerçek törenler yoktur. Ancak, eğitime katılan masonlara, bu işlem ve törenlerin nasıl yapılması gerektiği hem anlatılır hem gösterilir. Bu uygulamalar, locaların gelecekteki görevlilerinin eğitilmesi amacıyla yapılır. Ayrıca çeşitli masonik konular üzerinde açıklamalar da verilir.

Gelişim Locası



Özgür Masonlar Büyük Locası'nda, özellikle yeni masonların kendilerini masonik bilgi birikimi bakımından geliştirmelerine yardımcı olabilmek amacıyla sadece masonik konular üzerinde çalışmalar yapan bir özel loca.

Bu locanın tek örneği, 1988 yılında kurulmuş ve 2019 yılında çalışmalarına son verilmiş olan **Hermes Gelişim Locası**'dır.

Royal Masonik İyilik Kurumu

İng. Royal Masonic Benevolent Institution

1835 yılında İngiltere'de kurulmuş olan ve günümüzde de etkinlikleri süren bir masonik iyilik işleri organizasyonu derneği.

Bu derneğin amacı ve işlevi, yaşlı ya da korunmaya gereksinmesi olan masonlar ile bunların dul eşlerine, özdeksel yardım ve destek sağlamaktır. Bu amaçla kurum, İngiltere'de "huzur evi" niteliğini taşıyan birkaç tesis kurmuştur. Bunlar, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın da katkısıyla ve kontrolü altında tutularak işletilmektedir.

Royal Society

İngiltere Krallık Bilim Araştırma ve Geliştirme Kurumu'nun kısa adı.

18. yüzyıl öncesinde, bilim adamlarının bir araya gelerek örgütlenmelerine izin verilmezdi. Bu bakımdan Royal Society, tarihteki ilk bilimsel kurum olarak nitelenebilir.



Bu kurum, 1662 yılında, İngiltere Kralı 2. Charles'ın izniyle kurulmuştu. İngiltere'nin Oliver Cromwell'in yönetimindeki bir tür cumhuriyet döneminin sonlarına doğru **Robert Boyle**, tahttan indirilmiş olan Stuartları destekleyenlerin başında yer almıştı. Bu arada **"Invisible Colledge"** *(Görünmez Kolej)* adını verdiği bir örgüt kurmuştu. Stuartlar İngiltere tahtını yeniden ele geçirmeyi başardıktan sonra, Kral 2. Charles ona "Görünmez Kolej" adlı kurumu kendi koruması altında olmak üzere, bu nedenle de "Royal Society" adı altında resmen örgütleyip etkinliğe geçirmek üzere izin vermişti.

Bir söylentiye göre de bu izni Stuartların yeniden tahta çıkabilmeleri için olağanüstü yararlık göstermiş olan **Robert Moray** sağlamıştı. Nitekim bu kurumun tarihteki ilk başkanı Robert Moray olmuştu. Kardeşi William Moray'a ise o sıralarda İngiltere'deki tüm mason localarını devlet adına denetleme görevi verilmişti. Aynı sıralarda Robert Boyle Siyon Örgütü'nün büyük üstadı olduğuna göre, Masonluğun bambaşka amaçlarla kullanılması tasarımının daha o tarihlerde söz konusu olduğu izlenimi doğmaktadır.



Royal Society'nin kurucuları arasında, 1666 yılındaki büyük Londra yangınından sonra "büyük üstat" niteliğini de taşımak üzere William Moray'ın yerini alacak olan **Christopher Wren** de vardı. 1703 yılında Royal Society'nin başkanlığına gelecek olan **Isaac Newton**, bu kuruma 1672'de girmişti. O da Siyon Örgütü'nün büyüküstadı olmuştu. Spekülatif Masonluğun tüm tarihçesindeki en ünlü kişilerinden biri olan **Jean Théophile Desaguliers**, sonraları Fransa'nın Bouillon kentinde ilk İskoç Riti'ni kuran **Andrew Michael Ramsay**, bu kurumun üyeliğine alınmış olan diğer birçok ünlü masonun arasındaydılar.

Bu kurumun, ilk kurulduğu sıralardaki amacı, "Bilim adamlarını bir araya toplayıp bilgi alış verişinde bulunmalarını, böylece bilimsel çalışmalarda gelişme sağlamak" olarak belirtilmişti. Nitekim o dönemin hemen tüm ünlü bilim adamları bu kuruma üye olmuştu. Ancak bu derneğin kuruluş amacının bu kadarla kalmadığı, o sıralarda henüz ortaya çıkmamış olan Spekülatif Masonluğun amaçlarıyla bağdaşan birtakım amaçları güttüğü pek iyi bilinir.

Nitekim Spekülatif Masonluğun tarihçesinde 18. yüzyılın başlarındaki yaklaşık 25 yıllık bir dönem "Masonluk, Rozkruacılık ve Royal Society üçlüsünün el ele vermiş olduğu dönem" olarak nitelenir. Yakın geçmişimizde, bu işin içinde **Siyon Örgütü** *(Prioré de Sion)* adlı bir gizli organizasyonun parmağın olduğu anlaşılmıştır.

Royal Society, 18. yüzyıl başlarında, doğrudan salt bilimsel araştırmalar yapan bir kurum niteliğini taşır gibi görünüyordu. Sonradan, açıkça yalnızca doğal bilimler ile değil, sosyal bilimler ile de ilgilenmeye başladı. Dolayısıyla kurumun kapıları, sosyal bilimcilere de açıldı.

18. yüzyıl başlarında İngiltere'de Royal Society üyesi olmak, bir saygın nitelik kazanmak demekti. O sıralarda, bu kurumun üyelerinden çoğu birer "kabul edilmiş mason" olarak Masonluğa da girmişti. Öylesine ki 18. yüzyılın ilk çeyreğinde Royal Society, âdeta Masonluğun bir yan kuruluşu gibiydi. Hatta bu bağlamda «Otarihlerde Masonluk Royal Society'nin bir yan kuruluşu niteliğini taşıyordu.» diyenler de çıkmıştır. Çünkü o dönemde "bir mason locasının üyesi olmak" ile "Royal Society üyesi olmak" âdeta özdeş sayılabilirdi. Ancak Royal Society üyesi olup da mason olmayanlar da yok değildi.



Royal Society, özellikle ünlü bilim adamı Isaac Newton'un bu kurumu yönettiği 1702-1727 yılları arasında en parlak dönemini yaşadı. Newton, aynı sıralarda Siyon Örgütü'nün de büyük üstadı olmuştu; Masonluğa girmemişti. Newton öldükten sonra Royal Society etkin olarak bilimsel araştırmalar yapmayı bıraktı; bu tür çalışmaları destekleyen bir kurum niteliğine büründü. Masonluk ile de hiçbir ilgisi kalmadı.

Royal Society günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Özellikle doğal bilimler alanında yapılacak araştırmalara kaynak sağlamakta, başarılı bilim adamlarına ödüller vermektedir. Dolayısıyla bu kurumun artık 17. yüzyılda kurulmuş olan özgün kurumla hiçbir ilgisi ve benzerliği kalmamıştır.

Rozkrua Tarikatı / Rozkruacılar

Esk. Tabîîyun; *Eş.* Rozikrusiyenler
Fra. Rosicruciens; *İng.* Rosicrucians; *Alm.* Rosenkreuzes

Spekülatif Masonluğa pek yakın ve birçok benzerlikleri olan gizemci *(mistik)* nitelikli bir tarikatın üyeleri.

Eski yazın ve belgelerde bu tarikatın adı Latince **"Fraternitas Rosae Crucis"** *(Rozkrua Kardeşliği)* olarak geçer.

Kimi masonik yazarlar, Spekülatif Masonluğun, 17. yüzyılda Rozkruacılar tarafından kurulmuş olduğunu ileri sürer. Bu kadar olmasa bile, 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başında Rozkruacıların Spekülatif Masonluk akımının oluşup gelişmesinde önemli etki ve katkıları bulunduğu, özellikle İngiltere'deki Rozkruacıların bu bakımdan yeri yadsınamaz. Ancak Spekülatif Masonluğun oluşumunu tümüyle Rozkruacılara mal etmek de yanlıştır. Bu işin içinde bu tarikat ile hiçbir ilgisi olmayanlar da vardır.

Eskiden kaleme alınmış masonik yazılarda, Rozkrua Tarikatı'nın 18. yüzyıldaki üyelerinin "Rozkrua Şövalyesi" olarak anıldığı görülür. Böylece, Rozkruacılar ile Masonluktaki ileri ve yüksek derecelerinden biri olan "Rozkrua derecesi" arasında bir bağlantı kurulmuştur. Oysa Rozkrua Tarikatı'nın geçmişinde, "şövalyelik" ile ilgili hiçbir şey yoktur.

Sözlük anlamı bakımından Latincedeki Rosae Crucis, "rosa" ve "crux" sözcüklerini birleştiren bir tamlamadır. Buradaki crux, "çarpı" anlamındadır ve "haç"ın karşılığıdır; rosa ise hem "gül" anlamına hem de "pak" ya da "arı" anlamına gelir.

Rozkrua Tarikatı'nın anlayabilmek için tarihçesini de bilmek gerekir.

Eski Rozkruacılar:


Allgemeine und General
REFORMATION,
der gantzen weitten Welt.
FAMA FRA-
TERNITATIS,
Des Löblichen Ordens des
Rosenkreutzes / an alle Gelehrte
Anno M. DC. XIV.

1614 yılında Almanya'da, kısaca **"Fama Fraternitatis"** olarak anılan bir kitap yayımlandı. Kitabın üzerinde yazarının adı yoktu ama bunun o dönemin ünlü ilahiyatçı düşünürlerinden biri olan Johann Valentin Andreä tarafından yazılmış olduğu sanılmaktaydı. Bu yapıtında Andreä, **Christian Rosenkreuz** adını verdiği bir kişinin önce yaşam öyküsünü, sonra da dünya görüşünü anlatıyordu.

Bu öykü şöyle özetlenebilir:

"Christian Rosenkreuz, yıllarca bulunduğu Doğu ülkelerinde, çeşitli tarikatlara girip çıkmış, okült ve gizemsel bilgilere ilişkin çok şeyler öğrenmiştir. Mısır'dan sonra Fas yolu ile geçtiği İspanya'da bildiklerini ve görüşlerini anlatmaya, kendine özgü yöntemlerle hastaları iyileştirmeye başlayınca Engizisyon peşine düşer. Rosenkreuz İspanya'dan kaçıp dinsel inançlarda toleransın yeşerdiği Almanya'ya geldiğinde, özenle seçtiği belli sayıdaki kişilere bildiklerini öğretir. Böylece oluşan kardeşlik örgütünün üyeleri, tüm yaşamlarını bilime ve insanların sağlığına adayacaktır. Herkes, ölümünden sonra yerine geçecek olan tarikat üyesini kendisi seçecektir.



Rosenkreuz öldükten sonra, cenazesi 120 yıl saklı kalmak üzere özel bir şekilde kaldırılır. Nitekim bu süre dolunca bulunur. Cesedin yanında Rosenkreuz'un yaşam öyküsü ile tarikatının ilkelerini içeren bir kitap, alşimistler tarafından *kullanılan çeşitli gereçler ve bir de Paracelsus'un sözlüğü vardır.*

Rosenreuz'un sağlığında belirlemiş bulunduğu kural uyarınca, tarikata bundan sonra yeni üyeler alınacak ve tarikat eskiden olduğu gibi gizli kalmayıp gün ışığına çıkacaktır."

Bunun hemen ardından bir başka kitap daha yayınlandı. Bunda da bir alegorik öykü içinde Christian Rosenkreuz'un inisiyasyon aşamaları anlatılmaktaydı.

Bu kitapta anlatılanlar Almanya'daki birçok kişi tarafından "gerçek" olarak alındı. Kimisi bu tarikata nasıl katılabileceğini araştırmaya girişirken, kimisi de kabul edilmiş olduğunu ileri sürerek başkalarının inisiyasyonlarını yapmaya girişti.

Örgütlenmedeki bu çelişkili karışıklık ve şarlatanlıklar bir yana, kitaptaki gizemci ve filozofik görüşler çok tutuldu. 17. yüzyılda Avrupa ülkelerinden birçoğunda Rozkrua dernekleri kuruldu.

Bu dönemin adları bilinen Rozkruacıları arasında şu ünlü kişiler sayılabilir:

Galileo Bruno, Michael Maier, Francis Bacon, J. B. von Helmont, René Descartes, Robert Boyle, Robert Fludd, Tommaso Campanella, John Locke, Elias Ashmole, Isaac Newton, G.W. Leibniz, Johann Amos Comenius.

Bunlardan ünlü fizik ve kimya bilgini **Robert Boyle**, 17. yüzyıl sonlarına doğru Londra'da "The Invisible Colledge" *(Görünmez Kolej)* adı altında bir dernek kurdu. Sonradan bu dernek, "Royal Society" olarak bilinen İngiltere Krallık Bilim Araştırma ve Geliştirme Kurumu'na dönüştü.

Kimine göre; kitaplarda sözü edilen tarikat, aslında 13. yüzyıl sonlarında **Roger Bacon** tarafından kurulmuş olan bir kardeşlik örgütüdür; dolayısıyla gerçektir ama biraz abartılmış ve romantikleştirilmiştir. Kimilerine göre bu tarikat çok daha eskidir ve o eski tarihlerde adı **"Rosae Crucis Veritas"** olarak geçer.

Kimileri; Rozkruacıların daha 17. yüzyılın ikinci yarısında Spekülatif Masonluğun temelini atmış, 18. yüzyıl başlarında Operatif Masonluğun çöküntü içine girişinden yararlanarak, masonik bir çatı altında da örgütlenmiş olduklarını ileri sürer. Bu görüşe karşı çıkanlar, Rozkruacıların Spekülatif Masonluğun örgütlenmesinde katkısı olduğunu yadsımaz ama bu örgütlenmenin yalnızca Rozkruacılara mal edilmesinin doğru olmadığını savunur.

Tüm bunların arasında, o tarihlerdeki Rozkruacıların, varlığı sonradan ortaya çıkmış olan **"Siyon Örgütü"** *(Prieuré de Sion)* ile bağlantısını da gözardı etmemek gerekir.

Çağdaş Rozkruacılar:

Rozkruacıların, geleneksel olarak, her 120 yılda bir canlanması öngörülmüştür. Nitekim 17. yüzyıl ortalarında etkinliğe geçen Rozkrua Tarikatı'nın bundan 60 yıl kadar sonra ilgi yitirdiği, adından pek söz edilmez olduğu görülür.

Kimilerine göre bunun nedeni o sıralarda Spekülatif Masonluğun örgütlenmiş olmasıdır; Rozkruacılara göre ise "öyle olması gerektiği" içindir. 1865 yılında İngiltere'de **Robert Wentworth Little**, paramasonik nitelikli çağdaş Rozkrua Örgütü'nü kurmuştur. Bu kuruluş sırasında, örgütün amaç ve ilkeleri yeniden düzenlenmiştir. Bunlar şöyle belirtilmektedir:

- Yaşamın gizemlerini ve sorunlarını çözümlemek için çalışmak;
- Doğanın gizemlerini araştırarak, gerçekleri ortaya çıkarmak;

- Kabala üzerine kurulu felsefe sistemlerini incelemek;
- Hermetizmi ve bununla ilgili kurumları incelemek;
- Eski çağlardan kalma olup, bilim, sanat, edebiyat ve felsefeye ışık tutmuş olan simgecilik (sembolizm) ile yakından ilgilenmek.



1877'de Kanada'da, 1880'de Amerika Birleşik Devletleri'nde örgütlenen Rozkruacılar, "Ancient and Mystical Order of the Rosae Crucis" *(Saf Haçın Eski ve Gizemci Tarikatı)* adını almıştır. Örgüt, kısaca **A.M.O.R.C.** diye anılır olmuştur.

Günümüzde merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nde olan çağdaş Rozkruacıların temel felsefesi şöyle özetlenebilir:

"İnsanın benliğinde uyuşuk kalan güçler vardır. Oysa insan, çok şeyler yapabilecek ve başarabilecek yetenektedir. Buyrultularını olumlu bir şekilde geliştirip uygun olarak kullanabilenler, bu güçlerini uyarabilir ve yararlı bir doğrultuda değerlendirebilir. Bunu gerçekleştirebilmek için de, düzenli ve disiplinli bir yaşam tarzı, inançlı ve bilinçli bir çalışma gereklidir."

Bu tarikatın çalışmaları üç aşama halinde, dokuz dereceli olarak düzenlenmiştir:

Birinci Aşama:

1. Zelator (Öğrenci)
2. Theoricus (Kuramcı)
3. Practicus (Uygulayıcı)
4. Philosophus (Felsefeci)

İkinci Aşama:

5. Adeptus Junior (Küçük Uzman)
6. Adeptus Senior (Büyük Uzman)
7. Adeptus Exemptus (Seçkin Uzman)

Üçüncü Aşama:

8. Magister Templi (Mabet Üstadı)
9. Chief Adept (Başuzman)

Rozkruacıların çalışma birimlerinden her biri **"kolej"** olarak anılır. İlk üç derece için bir kolejin toplantılarına düzenli olarak katılma zorunluluğu yoktur. 9. ve sonuncu derece, aynı zamanda bir kolej başkanının görev unvanıdır. Kolej başkanlarından kurulu olan egemen yönetici organı "yüksek konsey" adını taşır. Yüksek konseyin başkanı, görevini yaşam boyu sürdürmek üzere seçilir ve **"Magus"** adını taşır.

Sinerji Grubu

İzmir'de, 2000 yılında Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası ile Özgür Masonlar Büyük Locası üyesi kimi masonların ortaklaşa kurmuş olduğu bir masonik iletişim ve kardeşlik organizasyonu.

Herhangi resmi bir niteliği olmayan bu organizasyona üye olan masonlar arasında kardeşçe birliktelik ve masonik dayanışma oluşturulmaktadır. Grubun üye sayısıdört yüzü geçmiştir. (2020)

Bir diğer organizasyon da şöyleydi:

Yüzotuzaltı

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası ile Özgür Masonlar Büyük Locası'nın kimi üyelerinin bir ara İstanbul'da bir araya gelerek oluşturdukları bir topluluk.

Bu topluluk, 1990'lı yılların ortalarında, öncelikle masonik araştırma yaparak yazılar yazan masonların bir araya gelmesinin sonucunda oluşturulmuştu. Ancakonlaradaha birçokları katılmıştı.

Topluluğun adı özellikle bitişik yazılırdı. Her iki büyük locadan bu topluluğa da üye olan masonlar belirli zamanlarda bir araya gelerek aralarındaki kardeşçe iletişimi güçlendirmeye çalışıyorlardı.

Ancak bu toplulukta oluşturulan birliktelik sadece birkaç yıl sürebildi. Katılanüyeler üzerinde baskı kurularak, topluluğun kendi kendini dağıtması sağlandı.

Siyon Derneği

1956 yılında Fransa'da "Siyon Örgütü"nü (Prieuré de Sion) sahiplenerek ve onun adını aynen kullanarak kurulmuş bir dernek.

Siyon Örgütü

Fra. Prieuré de Sion; *Fra*. Priory of Sion

Tarih boyunca çeşitli kurumları etkilemiş ve kendi amaçları doğrultusunda kullanmış olan bir gizli örgüt.

Bu örgütün 1. Haçlı Seferi'nde Kudüs'ün Hıristiyanların eline geçmesini sağlamış olan Godfroi de Bouillon tarafından 1090 yılında kurulmuş olduğu söylenir. Yüzyıllarca varlığını gizlemiş olan bu örgüt, ancak yakın geçmişimizde ortaya çıkmıştır.

Siyon Örgütü'nün asıl amacı Kutsal Roma İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasını, Ortaçağ başlarındaki ve soyları Benjaminlere kadar uzanan Merovenjlerin egemenliğini yeniden sağlamaktır. Bu amaçla yüzyıllar boyunca çeşitli entrikalar çevirmiş olanbu örgüt, birçok politik olaya perde arkasından karışmış, çeşitli kurumları etkilemiş ve kullanmıştır. Bu kurumlar arasında Tapınakçılar, Rozkruacılar ve Masonluk davardır.

Tarih boyunca birçok ünlü kişinin Siyon Örgütü'nün başkanlığını ya da büyük üstatlığını yapmış olduğu görülür. Bunların arasında Avrupa'nın ünlü soylu ailelerinden Saint-Clair**,** Lorraine, Guise ve daha birçoğunun ilerigelenleri, Robert Boyle ve Isaac Newton gibi bilim adamları, Leonardo da Vinci, Sandro Philipepi *(Botiçelli)* ve Claude Debussy gibi sanatçılar, Victor Hugo ve Johann Valentin Andreä gibi yazarlar da yer almıştır.



Siyon Örgütü, Masonluktan özellikle 18. yüzyıl ortalarında yararlanmaya çalışmıştır. İskoç asıllı Stuartlar ile iş birliği etmiş, Stuartist Masonluğu desteklemiştir. Daha sonra yüz yıl kadar bir süre Masonluğun yakasını bırakmış ama 19. yüzyılın ikinci yarı ortalarında Fransa'da Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti Fransa Yüksek Konseyi'nin birtakım ileri gelenlerinin **"Siyon Protokolleri"** adıyla anılan bir politik planı imzalayıp desteklemelerini sağlamış, böylece Masonluğu "Siyon Örgütü'nün politik ülküsü" anlamındaki Siyonizme bulaştırmıştır. Nitekim Yahudilerin politik ülküsü olarak anılan "Siyonizm"in aslında bu gizli örgütün ülküsü olduğu, Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması için 19. yüzyıl sonlarında hayli yoğun girişimlerde bulunmuş olan **Alliance Israilité Universel** *(Evrensel İsrail Birliği)* adlıkurumunda bu örgütün emellerine âlet edildiği söylenir.

Kimilerine göre, Londra Büyük Locası'nın kurulması, böylece Spekülatif Masonluğun başlaması da aslında Siyon Örgütü'nün işidir. O tarihteki amaç, doğrudan Siyon Örgütü'nün işine yarayacak bir örgüt kurmak olarak belirtilir.

Siyon Örgütü, 20. yüzyılda, tarih boyunca gizli tutulmuş kimliğini açıklamıştır. Günümüzdeki etkinliğini Fransa'da ezoterik bir dernek olarak sürdürmektedir.

Strazburg Birliği

Fra. Union de Strasbourg; *İng.* Strasbourg Union; *Alm*. Verband der Strasbourg

Kısaca CLIPSAS olarak anılan bir çağdaş uluslararası masonik örgütün, bazı zaman ve yerde kullanılmış olan bir diğer kısa adı.

Şrayner Örgütü

Batı dillerinde. Shriners



Masonluk ile bazı benzerlikleri ve bir bakıma ilişkileri bulunan, Amerikan kökenli bir iyilik işleri kuruluşu.

Ancak bu örgüt sıradan bir "iyilik işleri derneği" değildir; kendine özgü tek derecelik bir ritüeli olan bir ezoterik kuruluş niteliğini de taşır.

Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago kentinde olan bu örgüt, 1872 yılında **Walter Millard Fleming** adlı bir masonun önderliğinde kurulmuştur. Tam adı "Ancient Arabic Order of Nobles of the Mystic Shrine" *(Gizemci Türbe Soylularının Eski Arap Tarikatı)* şeklindedir. **A.A.O.N.M.S.** şeklinde kısaltılır. Temel amacı, hastanelere yardım sağlamak olup, çalışmaları özellikle bedensel sorunu olan çocuklara yönelmiştir.

Bu örgütün üyesi olabilmek için, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin 32. derecesini ya da İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki Tapınak Şövalyesi derecesini almış bulunmak ön koşuldu. Yakın geçmişimizde bu üstat derecesine indirgenmiştir.

Şraynerlerin ritüelik öğretimlerinin kapsamında tasavvufun -özellikle Bektaşîlerin- ve Arap kültürünün açıkça belirgin izleri vardır. Nitekim bu örgütün temelinin 644 yılında Hz. Ali tarafından atılmış olduğu kabul edilir. Mabetlerinin her birine birer İslâm kentinin adının verilmesi de gelenek edinilmiştir.

Şrayner Örgütü'nün sosyal içerikli çalışmalara girişmeleri, özellikle sakat çocukların bakım ve iyileştirmeleri için hastaneler kurmaya yönelmeleri 1920 yılında başlar. Bu amaçla tüm Amerika Birleşik Devletleri çapında bir vakıf oluşturmuştur. Bundan sonra birçok eyalette ve Kanada'da ortopedi hastaneleri kurulmuş, çocuk felci ile büyük bir mücadele sergilenmiştir. Yakın geçmişimizde bunlara yanık hastaneleri ve genetik konusu üzerinde bilimsel araştırma kurumları eklenmiştir.



Şraynerlerin bu girişim ve organizasyonları öylesine yaygın ve başarılıdır ki günümüzde bu örgütün aslında ezoterik nitelikli bir tarikat olduğu âdeta unutulmuş gibidir. Örgütün çalışmalarıyla kamuoyunda topladığı beğeni, birçok kimsenin Şrayner olmayı arzulamasına yol açmıştır. Nitekim birçok Amerikalı, Masonluğa Şrayner olabilmek amacıyla girer.

Ancak bu örgüt ile bağlantılı olmak üzere bir sorun var: Amerika Birleşik Devletleri'nde, Masonlukta bile beyazlar ve siyahlar arasındaki ırk ayırımcılığı giderilememiş olduğundan; daha sonra kendi loca ve obediyanslarını kurmuş olan siyah masonlar Şrayner olabilme olanağını elde edemeyince, kendilerine özgü bir benzer örgüt kurmuş ve buna **"Ancient Egypian Order of Nobles of the Mystic Shrine"** *(Gizemci Türbe Soylularının Eski Mısır Tarikatı)* adını vermişlerdir.

Günümüzde Şraynerler, ABD'nin her eyaletinde örgütlenmiştir. Beyazların ve siyahların ayrı ayrı olmak üzere yüzlerce mabetleri vardır. Üyelerinin sayısı milyonları aşmıştır. Bu örgütlenme A.B.D. ile sınırlı kalmamış, başka Kanada olmak üzere diğer birçok ülkeyi de kapsamıştır.

Şrayner Haremi Prenseslerinin Antik Mısır Tarikatı

İng. Ancient Egyptian Order of Princesses of Sharemkhu

Amerika Birleşik Devletleri'nde siyahî (zenci) Şrayner Örgütü üyesi olan erkeklerin eşleri için kurulmuş bir kadın örgütü.

Emperyal Konsey

İng. Imperial Council

Şrayner Örgütü'nün dünya çapındaki egemen yönetici otoritesi ya da en yüksek yönetim organı.

Nil Kızları

İng. Daughters of the Nile



1914 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, Şraynerler'in eşleri için kurulmuş, paramasonik nitelikli sayılabilecek bir örgüt.

LOSNA

Ladies' **O**riental **S**hrine of **N**orth **A**merica (İng.): "Hanımların Kuzey Amerika Oryantal Türbesi"

Amerika Birleşik Devletleri'nde hanımlar için kurulmuş olan Şrayner Örgütü.



Jesterler Örgütü

İng. Royal Order of Jesters



1917 yılında Amerika'da kurulmuş olup, yalnızca Şraynerlerin üyeliğe alındığı bir paramasonik örgüt.

Bir inisiyasyon yöntemi olan bu örgütün temel amacı, her zaman yapılandan farklı olarak, ciddiyetten uzaklaşıp, birtakım neşeli etkinlikler göstermektir.

Tarikat

Fra. Ordre; *İng.* Order; *Alm*. Orden

Belirli bir ortak amacı ve bu amacın gerçekleştirilmesi doğrultusundaki ilkeleri olan, kendine özgü yasaları ya da töresel ve örgütsel kuralları bulunan, bunlara göregene kendine özgü ve çoğunlukla ezoterik bir çalışma sistemini uygulayan, üyelerinin kardeşlik bağları ile birleştikleri bir kurum, dernek, örgüt ya da topluluk.

Bu çok genel tanımına karşılık Türkçede halk ağzında tarikat, *"dinsel niteliklibirgizli kurum ya da topluluk"* anlamına gelmek üzere kullanılmıştır.

Sözcüğün Arapça olan kökeninin Türkçedeki tam karşılığı "yollar" şeklindeverilebilir. Ancak burada söz konusu edilen "yol", yalnızca, özellikle tanrısal *(ilahî)* nitelikli olmak üzere, "gizemsel bilgi"yi elde etmenin yolu olarak değerlendirilmiştir.

Böyle olunca, Türkçedeki bir karşılığı da **"düzen"** olan Batı dillerindeki sözcüklerin tam anlamı yeterince yansıtılamaz.

Oysa bir tarikatın ille dinsel bir nitelik taşıması gerekmez. Gerçi tarih boyunca oluşmuş tarikatlardan büyük çoğunluğu dinsel niteliklidir ama dinsel niteliği ikincil tutan, hatta din ile hiçbir ilgisi olmayan tarikatlar da vardır.

Tarikat sözcüğünün Batı dillerindeki karşılıkları, böyle nitelenenkurumvetoplulukların, kendilerine özgü bir düzenlerinin bulunduğunu kavramsalolarakkapsar.Türkçedeisesöz edilen kurumya da topluluğun nasıl bir nitelik taşımakta olduğunun belirtilebilmesi için, "tarikat" ve "örgüt" sözcüklerinin yer yer eş anlamlı tutulması gerekebilir.

Her tarikatın yazılı ya da yazısız yasaları ile bir töresi vardır. Bunlar, tarikatın düzeninin temelini oluşturur.

Bu düzen, Masonlukta olduğu gibi, biri "örgütsel" ve diğeri "bireysel" olmak üzere ikiye ayrılır. Örgütsel düzen, tarikatın herhangi bir birim ya da kolunun, amaçlara, ilkelere ve çalışma yöntemine uygun oluşunu belirler. Bireysel düzen ise, tarikatın üyesi olan kişilerin, yasalar, töresel kurallar ve yükümlülükler bakımından uyumlu oluşunu ortaya koyar.

Özellikle 18. yüzyılda Avrupa'da, Spekülatif Masonluğa benzer özellikler taşıyan birçok dernek, örgüt ya da kurum oluşturulmuştur. Bunlardan çoğu,adlarının kapsamında açıkça geçmese bile, birer "tarikat" olarak nitelenmiştir.

Öte yandan, Spekülatif Masonluktaki ileri, yüksek ya da filozofik derecelerin belirli bir bölümü üzerinde çalışma yapan, birbirinden ayrı sistemlerin bazılarına da "tarikat" denmiştir. Bazı mason ritlerinin kapsamında birkaç tarikatın birden yer aldığı bile görülebilir. Bu arada birer "rit" olarak nitelenemeyecek bağımsız tarikatlar da vardır.

Kimi masonik yazarlar, çağdaş Masonluğu, simgesel dereceler ile birliktebir *"tarikat"* olarak nitelemiştir. Bu niteleme, Spekülatif Masonluğun ilk örgütlenişinden hemen sonraki dönemde görülür; ancak yirmi yıl kadar bir süre için yani 1730'lu yılların sonlarına kadar geçerli sayılabilir. Bundan sonra ise Spekülatif Masonluktaöylefarklı ritler doğmuş ve sistemler gelişmiştir ki Masonluğun yalnızca simgesel dereceleriiçin bile tek bir tarikattan söz edebilme olanağı ortadan kalkmıştır.

Masonlukta çeşitli tarikatlar vardır ama Masonluk tümüyle tek ve belirgin bir tarikat değildir. Birçok dereceler topluluğu hatta tek başına birçok derece "tarikat" niteliğiyle anılmıştır. Bunların içinde en önemlilerinden bazıları şöyledir:

- Alman Yirmi İkiler Birliği
- Argonotlar Tarikatı
- Boudin Ordugâhı
- Evrensel Ahenk Tarikatı
- Grotto
- Haçın Kutsal ve Üç Kez Ünlü Tarikatı
- İyilikçiler Birliği
- Kızılhaç Tarikatı
- Konstantiniye Kızılhaçı Tarikatı
- Oriental Palmiye ve Kabuk Tarikatı
- Vahiy Tarikatı

Taş Kesiciler Tarikatı



İng. Order of the Stone Cutters

1905 yılında Amerika'da kurulmuş olan bir paramasonik örgüt.

Operatif Masonluğun tarihsel kökeninde "Taş Masonları" anlamına gelen bir terim geçmiş olduğu için, bu örgüt mizah konusu edilmiştir.

Türk Yükseltme Cemiyeti / Derneği

Masonluğun Türkiye'deki tarihçesinde ulusal örgütlerinden birinin resmî adı.

1909 yılında Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî adı altında kurulmuş olan Türk ulusal mason obediyansı, 1920 yılından sonra **Türkiye Büyük Maşrıkı** adını almıştı.

T.C. Cemiyetler Kanunu uyarınca, 1927 yılında bir tüzel kişilik edinerek örgütlenme gereği doğunca, önce **Tekâmül-ü Fikrî Cemiyeti** adı altında bir dernek kurulmuştu.

1929 yılında ise bu derneğin adı Türk Yükseltme Cemiyeti olarak değiştirildi. 1933 yılında derneğin adına bir de "Türkiye Büyük Maşrıkı" terimi eklendi.

Türk Masonluğu'nun 1935 yılında uykuya girerek tüm locaların etkinliklerini durdurması üzerine, Türk Yükseltme Cemiyeti de kapandı.

Masonluğun Türkiye'de yeniden etkinliğe geçişinden on yıl kadar sonra, 1957'de Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nın oluşturulmasıyla birlikte bu kez aynı dernek Türk Yükseltme Derneği adı altında kuruldu.

Türk Masonluğunun 1966 yılında ikiye bölünmesinden sonra, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası bir süre daha resmî derneğin adını değiştirmeden kullandı. 1973 yılında Dernekler Kanunu'nda yapılan değişiklikle, dernek adlarının kapsamında "Türk" ve "Türkiye" niteliklerini kullanabilmeleri kısıtlanınca; derneğin adının başındaki "Türk" sözcüğünün kaldırılması zorunlu oldu. 1981 yılında ise, bu derneğin adı **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği** olarak değiştirildi.

Türkiye Büyük Locası

Türkiye'deki ulusal mason obediyanslarından birinin kısaltılmış adı.

Bir obediyans adı olarak "Türkiye Büyük Locası" aslında Türkiye'de ulusal nitelikli masonik örgütlenmenin gerçekleşmesinden çok daha önce kullanılmıştır.1850'li yıllarda İzmir'de, İngiltere Birleşik Büyük Locası'na bağlı olarak ve her biri ayrı dilde çalışmakta olan altı loca vardı. Bu localar 1857 yılında birleşerek **"Grand Loge de Turquie"** (Türkiye Büyük Locası) adı altında bir obediyans kurmuştu. Ancak Türkiye'deki bu ilk obediyans ulusal bir nitelik taşımıyordu. Etkinlik ve varlığını ne zamana kadar sürdürebilmiş olduğu da bilinmemektedir.

Türkiye'deki ilk ulusal mason obediyansı 1909 yılında **Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî** adı altında kurulmuş, 1920 yılından sonra **Türkiye Büyük Maşrıkı** adını almıştır.

Türk Masonluğu, 1935-1948 yılları arasındaki dönemi uykuda geçirdikten sonra, 1951 yılında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti Türkiye Yüksek Şûrası'na bağlı olarak yeniden kurulan "Türkiye Büyük Mahfili", o tarihlerde **Türkiye Granloju** adını almıştı. 1954 yılında Ankara, İstanbul ve İzmir'de birer bağımsız obediyans kurulması, bunların bir araya gelmeleriyle bir "birleşik büyük loca" oluşturulması tasarlanmıştı. Bu amaçla, merkezi İstanbul'da bulunan Türkiye Granloju'nun adı da İstanbul Granloju olarak değiştirildi. Her üç kentte bağımsız birer obediyans kuruldu ama bunların birleştirilmesi sağlanamadığı gibi, bu tarz bir örgütlenmeden herhangi bir yarar sağlanamadığı gibi, Türk Masonluğu sanki üçe bölünmüş gibi bir izlenim yaratılmıştı. Üçünün birleştirilip tek bir büyük loca kurulmasının daha uygun olacağı görüşü benimsendi. Ancak merkezinin nerede olacağı konusu üzerinde bir uzlaşma sağlanamaması nedeniyle, bu iş birkaç yıl boyunca gerçekleştirilemedi.

Derken, *"Ankara Granloju"* kendisini **Türkiye Büyük Locası** olarak ilan etti. *"İstanbul Granloju"* bu işe tepki gösterdi. Onun da aynı adı kullanmaya başlaması üzerine Türk Masonluğu'nda ikilik doğdu.

Bu uzlaşmazlık, ancak Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası'nın egemenliğini simgesel derecelerde çalışan localar üzerinde de sürdürmekten caymasıyla çözümlenebildi. 1957 yılında her üç kentte çalışan tüm localar bir araya gelerek **Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonları Türkiye Büyük Locası** adı altında birleşti. Ancak bu adın uzunluğu nedeniyle kısaca "Türkiye Büyük Locası" olarak anıldı.

Türkiye Büyük Mason Mahfili

Günümüzde "Özgür Masonlar Büyük Locası" olarak anılan Türk ulusal mason obediyansının, 1966 yılındaki kuruluşu sırasındaki adı.

1973 yılında T.C. Dernekler Kanunu'nda yapılan değişiklikle derneklerin "Türk" ve "Türkiye" niteliklerini kullanabilmeleri kısıtlanmıştı. Bu nedenle, Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin yasal olarak tüzel kişiliğini yansıtan "Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği"nin adının başındaki "Türkiye" sözcüğünün kaldırılması gerekti. O tarihte bu obediyansın yöneticileri, bu uygulamayı masonik ad için de geçerli sayıp, bundan böyle "Türkiye" adının kullanımını kaldırdı.

Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği

Türkiye'de, 1966 yılında kurulmuş olan ikinci ulusal mason obediyansının, T.C. Dernekler Kanunu uyarınca oluşturulmuş bulunan resmî adı.

Bu dernek, Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin kuruluşuyla birlikte, yasalara uyularak oluşturulmuştu. 1973 yılında T.C. Dernekler Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle tüm derneklerin "Türk" ve "Türkiye" niteliklerini kullanmalarının kısıtlanması üzerine, adının başındaki "Türkiye" sözcüğü kaldırıldı.

Büyük Mason Mahfili, 1993 yılında adını **Özgür Masonlar Büyük Locası** olarak değiştirdi. Fakat derneğin adı, birtakım yasal zorluklara katlanmaktan kaçınıldığı için olduğu gibi bırakıldı. (2020)

Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî

Türkiye'de, Osmanlı Devleti dönemindeki ulusal mason obediyansı

Osmanlı Devleti'nde mason localarının kurulmasına daha 18. yüzyılın ilk yarısında başlanmıştı. 20. yüzyıla gelininceye kadar, Türklerin de katıldığı bu locaların hepsi yabancı obediyanslara bağlıydı. 1909 yılında, 2. Meşrutiyetin ilanından sonra önce Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin ulusal yüksek konseyi ikincikez **Şûrayı Âliyi Osmanî** adı altında yeniden kurulmuş, hemen ardından ilk ulusal obediyans olan Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî'nin kuruluşuna yön vermişti.

Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî, kuruluşunu tamamlayınca, o tarihlerde "Kadîm ve Makbul İskoç Riti Şûrayı Âliyi Osmanîsi" adını taşıyan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Konseyi ile bir konkordato bağıtlamış, birçok Avrupa obediyansınca düzenli bir masonik örgüt olarak tanınmıştı.

Bu kuruluştan sonra, Osmanlı Devleti sınırları içinde yabancı obediyanslara bağlı olarak çalışmakta olan locaların büyük çoğunluğu ya etkinliklerine son vermiş yada ulusal obediyansa katılmışlardı.

Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî 1920 yılında adını değiştirerek **Türkiye Büyük Maşrıkı** oldu. Bu tarihe kadar obediyansın üstad-ı âzamlığını (büyük üstatlığını şu kardeşler üstlendi:

1909 - Mehmet Talat Saî Paşa
1910 - Faik Süleyman Paşa
1912 - Dr. Mehmet Ali Baba (Erel)
1915 - Faik Süleyman Paşa
1917 - Mehmet Cavit
1918 - Rıza Tevfik Bölükbaşı
1919 - Fuat Hulûsi Demirelli

Türkiye Büyük Maşrıkı

1935 yılı öncesinde, Türkiye'deki ulusal mason obediyansı.

Bu obediyans, 1909 yılında **Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî** adıaltında kurulmuş olan ulusal obediyanstan farklı bir kuruluş değildi. Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduktan sonra, yalnızca adı değiştirilmişti.



1909 yılındaki kuruluştan sonra, Osmanlı Devleti sınırları içinde yabancı obediyanslara bağlı olarak çalışmakta olan locaların büyük çoğunluğu, ya etkinliklerine son vermiş ya da ulusal obediyansa katılmışlardı. Bu değişim, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da sürmüştü.

Türkiye Büyük Maşrıkı'nın da üye olduğu, kısaca A.M.I. olarak anılan Uluslararası Masonluk Birliği'nin 1927 tarihli konvanında alınan bir karar, o tarihte Türkiye'de yabancı obediyanslara bağlı olarak çalışmayı sürdüren tektüklocanın dayakapanmasını ya Türkiye Büyük Maşrıkı'na katılmasını gerektirmişti. Türk Masonluğu'nunuykuya girdiği 1935 yılında, bilindiği kadarıyla, Türkiye'de çalışmalarını sürdürmekte olan tek bir yabancı loca kalmıştı.

Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî, kuruluşunu tamamlayınca, o tarihlerde **"Kadîm ve Makbul İskoç Riti Şûrayı Âliyi Osmanîsi"** adını taşıyan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Konseyi ile bir konkordato bağıtlamış, birçok Avrupa obediyansınca düzenli bir masonik örgüt olarak tanınmıştı.

Türkiye Büyük Maşrıkı'nda, **üstad-ı âzam** (büyük üstat) olarak görev yapmış olan masonlar, sırasıyla şöyledir:

1909 - Mehmet Talat Saî Paşa
1910 - Faik Süleyman Paşa
1912 - Dr. Mehmet Ali Baba (Erel)
1915 - Faik Süleyman Paşa
1917 - Mehmet Cavit
1918 - Rıza Tevfik Bölükbaşı
1919 - Fuat Hulûsi Demirelli
1921 - Besim Ömer Paşa
1924 - Servet Yesarî
1926 - Fikret Takiyiddin
1927 - Edip Servet
1929 - Servet Yesarî
1930 - Mim Kemal Öke
1931 - Mustafa Hakkı Nalçacı
1933 - Muhiddin Osman Omay

Türkiye Büyük Maşrıkı'nın Locaları:

Önce Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî'ye, 1920 yılından sonra Türkiye Büyük Maşrıkı'na bağlı olarak kurularak çalışmış ya da bir başka obediyansa bağlı iken Türkiye Büyük Maşrıkı'na katılmış olan localaların adları, tarih sırasına göre şöyledir:

1909 - **Vatan**, **Muhibban-ı Hürriyet**, **Vefa** ve **Şafak** ile Mısır obediyansından katılan **Terakki ve İttihat Hakikî Muhipleri**, **Resne** ve **Uhuvvet-i Osmaniye**

1910 - **İ'tidal** ile **Hürriyet ve İtidal** *(Lübnan)*; **Ennasıra**, **El Felâh**, **El Mürüvve**, **El Vahdet-il Osmanîye** *(Şam)*; **Halep** *(Halep)*; **Tulû** *(Yanya)*; **Nur-ül Muhabbe** ve **Şems-ül Maşrık** *(İskenderiye)*; **Temple de Solomon** *(Kudüs)*

1911 - **Cebel-le Montagne** *(Beyrut)*; **Pax** *(Mersin)*; **La Fidélité**, **El Kemâl** ve **Nur-ül Hüda** *(Kahire)*

1912 - **Nevzad-ı Hürriyet** *(İzmit)*

1913 - **Vezne***(Sivas)*; **Işık** *(Malatya)*

1914 - **Necm-i Terakki** *(Elazığ)*; daha önce "Şafak" adını taşıyan locanın yerine **Sebat** *(İstanbul)*

1916 - **Necat** *(İstanbul)*

1918 - **Selâmet** ve **İntibah** *(İstanbul)*; **Güneş** *(İzmir)*

1922 - **Aydın** ve **Tulu-u Hakikat** *(İstanbul)*

1924 - **İstanbul** ve **Gençlik** *(İstanbul)*; **Ehram** *(İzmir)*

1925 - **Vedad** ve **Réveil** *(İstanbul)*; **Cumhuriyet** *(Ankara)*

1926 - **Merih** ve **Zuhal** *(İzmir)*; **Cenub Yıldızı** *(Gaziantep)*; **Azim** *(İstanbul)*

1927 - **Kemâl** *(İstanbul)*

1928 - Malatya'da kurulmuş Işık Locası kapandığından, **Işık** *(Samsun)*

1930 - **Cumhuriyet Yıldızı** *(İstanbul)*; **Saturn** ve **Ülker** *(İzmir)*, **Nilüfer** *(Bursa)*

1932 - **Inkilâp** *(İstanbul)*; **Ege** *(İzmir)*

1933 - **Özkardeş** *(İstanbul)*; Fransa Büyük Doğusu'ndan ayrılarak ulusal obediyansa bağlanan **Homére** *(İzmir)*

1934 - **Nar** *(Bursa)*

1935 - Fransa Büyük Doğusu'ndan ayrılarak katılan **Renaissance** *(İstanbul)*

24 yıllık yaşam süresi boyunca, Türkiye Büyük Maşrıkı 65 locaya patent vermişti. Bunlardan bazıları, aslında daha önce kurulmuş ve sonradan Türkiye Büyük Maşrıkı'na katılmış localardı.

Ancak tüm localar varlığını sürdürememişti. Nitekim Türk Masonluğu'nun uykuya girdiği 1935 yılında, Türkiye Büyük Maşrıkı'nın sadece 31 locası vardı.

Adının "büyük maşrık"(büyük doğu) olmasına karşın, bu obediyans yalnızca Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin simgesel derecelerinde çalışma yapmıştı. Bu nedenle, tüm tarihçesi boyunca, aslında bir *"büyük doğu"* değil bir **"büyük loca"** niteliğitaşımıştı. Nitekim Türk Masonluğu'nun 1948 yılındaki uyanışından sonra artık "büyük maşrık" niteliği kullanılmadı.

Türkiye Fikir ve Kültür Derneği

Türkiye'de Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Yüksek Şûrası'nın resmî derneği.



Bu dernek, Türk Masonluğu'nun ikiye bölünmesinden hemen sonra 1967 yılında kuruldu. 1973 yılında Dernekler Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle, derneklerin adlarının kapsamında "Türkiye" sözcüğünü kullanabilmeleri kısıtlanınca, gerekli resmi başvuru yapıldı ve derneğin adındaki "Türkiye" sıfatının kaldırılmaması sağlandı.

Türkiye Fikir ve Kültür Derneği, adının kapsamında "mason" sözcüğü geçmemekle birlikte, Türkiye'de yasal varlığı ve tüzel kişiliği olan altı mason derneğinden biridir.

Türkiye Granloju

Türkiye Büyük Locası'nın 1951-1957 yılları arasında taşımış olduğu ad.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası

Türk Masonluğu'nun tarihçesindeki ulusal obediyanslardan birinin, geçmişte taşımış olduğu bir ad.

Türk Masonluğu'ndaki ilk ulusal obediyans, 1909 yılında Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî adı altında kurulmuş, 1920 yılından sonra Türkiye Büyük Maşrıkı adını almıştı.

1935-1948 yılları arasında bir "uyku dönemi" geçirdikten sonra 1951 yılında yeniden kurulduğunda önceleri Türkiye Granloju adını taşımış, 1957 yılında ise Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonları Türkiye Büyük Locası adı altında tam ve yetkin bir şekilde örgütlenmişti. Büyük locanın adı sonradan "Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası" biçiminde değiştirilmişti.



1973 yılında T.C. Dernekler Kanunu'nda yapılan değişiklikle, dernek adlarının kapsamında "Türk" ve "Türkiye" niteliklerini kullanmaları kısıtlandı. Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası, resmî derneğin adını yasa uyarınca değiştirdi, ama obediyansın adı üzerinde 1981 yılına kadar bir değişiklik yapmadı. Bundan sonra ise Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adını kullanmaya başladı.

Türkiye Mason Derneği

Türkiye'de, Masonluğun yüksek derece atölyelerinin üyeleri olan masonların, T.C. Dernekler Kanunu uyarınca kurmuş oldukları resmî derneklerden biri.

Bu dernek, 1932 yılında kurularak Türk Masonluğu'nun uykuya girişi üzerine 1935 yılında kapanan Türkiye Yüksek Masonluk Cemiyeti'nin kalıtımıdır. 1948 yılında, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası'nın yeniden etkinliğe geçişi üzerine oluşturulmuştur. 1973 yılında T.C. Dernekler Kanunu'nda yapılan değişiklik dernek adlarının kapsamında "Türkiye" sözcüğünü kullanmaları kısıtlandığından, adı **"Mason Derneği"** olmuştur.

Türkiye Masonlarının Büyük Locası Derneği

Türk Masonluğu'nun tarihindeki *"Granlojlar Dönemi"*nde **Ankara Granloju**'nun, T.C. Dernekler Kanunu uyarınca 1956 yılında kurmuş olduğu resmî örgüt.

Bu dernek ancak bir yıl yaşadı. 1957'de üç büyük kentteki bağımsız obediyanslar arasında uyuşma sağlanarak Türkiye Büyük Locası'nın, buna paralel olarak da Türk Yükseltme Derneği'nin kurulması üzerine kapandı.

Türkiye Süprem Konseyi

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin, liberal kanatta Türkiye'deki egemen yönetici gücü ve organı.

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin herhangi bir ülkedeki egemen yönetici otoritesi, bu ritin o ülkedeki 33. dereceli etkin üyelerinden oluşur.

Bu otoriter egemen organın adının Türkçedeki karşılığı "yüksek konsey"dir. Ancak bu terim bugüne kadar Türkiye'de hiç kullanılmamıştır. Bu kurul, 1920 yılına kadar "şûrayı âli", bundan sonra "yüksek şûra", 1955 yılından sonra ise "süprem konsey" olarak anılmıştır. 1967 yılında aynı nitelikle kurulan ikinci yüksek konsey ise yine "yüksek şûra" adını benimsemiştir.

Şurayı Âliyi Osmanî, ilk kez 1861 yılında kurulmuş, ancak düzenli bir etkinlik gösteremeyerek dağılmıştı. 1909 yılında yeniden kuruldu. Aynı yıl Türkiye'nin ilk ulusal obediyansı olan Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî'nin kuruluşuna da yardımcı oldu. Ritin simgesel derecelerindeki çalışmaların düzenlenip yürütülmesini maşrık-ıâzama bıraktı ve kendi örgütünü yalnızca 4.-33. derecelerde çalışmak üzere düzenledi.

Kuruluşundan 1935 yılına kadar, bu yüksek konseyde, o dönemdeki deyişiyle âmir-i hâkim-i âzam (büyük komandör) olan masonlar şöyleydi:

1909 - Prens Aziz Hasan Paşa

1913 - Jozef Sakakini

1914 - Mithat Şükrü Bileda

1915 - Mehmet Ali Baba (Erel)

1926 - Fikret Takiyiddin

1928 - Fuat Hulûsi Demirelli

1931 - Servet Yesarî

1933 - Mustafa Reşat Mimaroğlu, sonradan İsmail Hurşit

1935 yılında Türk Masonluğu'nun uykuya girişiyle birlikte, yüksek derecelerde çalışan tüm masonik atölyeler de kapandı. Ancak, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin kendi örgütsel yasaları uyarınca; atölyelerin kapanması, yüksek konseyinde ortadan kalkmış olmasını gerektirmiyordu. Ritin 33. derecesinde 9 mason bulunduğu sürece, hiçbir çalışma yapılmasa bile yüksek konsey varlığını sürdürüyordu. Bu nedenle, daha 1938 yılında iken, Nurettin Ramih, yüksek şûranın hâkim büyük âmiri olarak seçildi.

1945 yılında da bu görevi Mim Kemal Öke devraldı. Atölyelerin yeniden oluşturulmasına ise 1948 yılında başlanabildi.

Türk Masonluğu'nun 1935-1948 yılları arasındaki "uyku dönemi"nden sonra, simgesel dereceleri yönetecek bir obediyansın kurulması birkaç yıl gecikti. Bunun bir nedeni de, yüksek şûranın, simgesel derecelerde çalışan locaları da doğrudan kendi yönetimi altına almış olmasıydı. Gerçi ritin anayasası buna elveriyordu ama bunun evrensel düzeyde benimsenmiş olan masonik örgütlenme ilkeleri bakımından sakıncaları vardı.

Bu nedenle yüksek şûra (1955 yılından sonra süprem konsey), üç büyük kentte ayrı ayrı birer büyük loca kurulmasına girişti. O tarihte bunların her birine "**ünite granloju**" denmişti. Fakat bu iş yürümedi ve kendi başlarına buyruk olan localar 1957 yılında Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonları Türkiye Büyük Locası adı altında bir obediyans kurdu. Süprem Konsey de, bu obediyans ile bağıtladığı bir konkordato ile ritin simgesel derecelerindeki çalışmaların düzenlenip yönetilme yetkisini büyük locaya bıraktı.

Türk Masonluğu'nun 1966 yılındaki ikiye bölünüşü sırasında süprem konsey, Türkiye Büyük Locası ile bağıtlanmış olan konkordatosunu yürürlükten kaldırıp ilişkilerini kesmiş, hemen ardından, yeni kurulmuş olan Türkiye Büyük Mason Mahfili ile konkordato bağıtlamıştı.

Türk Masonluğu'ndaki bu bölünme olayının etkisiyle Türkiye Süprem Konseyi'nden ayrılan 33. derecedeki on mason da, bir diğer yüksek konsey (yüksek şûra) kurdu.



Türkiye Süprem Konseyi, yüksek derecelerde çalışma yapacak üyelerini, önceki adı Türkiye Büyük Mason Mahfili olan Özgür Masonlar Büyük Locası'ndan aldı. 20. yüzyılın sonlarına doğru, temel ilkelerini **"Bilimsellik – Laiklik – İnsancıllık"** olarak ortaya koydu.

elliği öncelikli tutarak yeniden düzenledi. Masonlukta âdeta "devrim" sayılabilecek bir atılıma da girişti ve kadın masonların da yüksek derecelerde çalışma yapabilmeleri için atölyeler kurdu. Sonrasında Türkiye Kadın Süprem Konseyi'nin kuruluşuna da öncülük etti.

Türkiye Süprem Konseyi'nde sırasıyla şu masonlar gran komandör oldu:

1955 - Fuat Hulusi Demirelli, sonra Hazım Atıf Kuyucak
1970 - Ali Galip Taş
1972 - Selami Işındağ
1988 - Orhan Hançerlioğlu
1991 - Mustafa Burak
2008 - Erdal Öztekin
2009 - Süleyman Nesip Dördüncü
2011 - Hüseyin Özgen
2017 - Tuğrul Özkan
2022 - Yavuz Zeki Emek
2023 - Ali Bektaş Bozdağ

Türkiye Yüksek Masonluk Cemiyeti

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası'nın yönetimindeki yüksek derece atölyelerinin üyesi olan masonların, T.C. Dernekler Kanunu uyarıncakurmuş oldukları ilk resmî örgüt.

Bu dernek, Türkiye Büyük Maşrıkı'na bağlı simgesel derece localarının üyesi olan masonların oluşturduğu "Türk Yükseltme Cemiyeti"nden ayrı olarak 1932 yılında kuruldu. Türkiye'deki tüm masonik etkinliklerin durduğu 1935 yılında da kapandı. 1948 yılında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası yeniden ve resmen etkinliği geçtiğinde kurulan örgüte ise **Türkiye Mason Derneği** adı verildi.

Türkiye Yüksek Şûrası

1. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Süprem Konseyi'nin 1920-1955 yılları arasındaki adı.

Türkiye Yüksek Şûrası, 1920'den önce Şûrayı Âliyi Osmanî adını taşımaktaydı. 1955 yılından sonra ise Türkiye Süprem Konseyi adının kullanılmasına başlandı.

2. Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin, Türk Masonluğu'nun 1966 yılında ikiye bölünüşünden sonra kurulan yüksek konseyi.



Bu yüksek konsey, 1968 yılında Türkiye Süprem Konseyi'nden ayrılan on mason tarafından kuruldu. Kendi tüzüklerini düzenledi ve atölyelerini kurdu. Sonradan, genel tutumu bakımından Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti'nin tutucu nitelikli kanadını benimsedi; çalışmaları için gerekli üyelerini Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası üyeleri arasından seçerek aldı.

Olağanın ve beklenilenin aksine, Türkiye Yüksek Şûrası ile Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası arasında bir konkordato bağıtlanmadı. Büyük Locasimgesel derecelerde, Yüksek Şûra da Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin yüksek derecelerinde çalışmayı sürdürdü.

Ancak, 1997 yılında Büyük Loca'nın yöneticileri İngiliz Masonluğu Sistemi'nde olduğu gibi "Royal Arş" derecesini de simgesel derecelerin bir uzantısı olmak üzere Büyük Loca'nın çatısı altına almak isteyince, olanca gücüyle buna karşı çıktı ve bu tasarının yürürlüğe konulmasını engellemek için elinden geleni yaptı: Nitekimo tasarı Büyük Loca genel kurulunda reddedildi.

1968 yılında kurulmuş olan Türkiye Yüksek Şûrası'nda hâkim büyük âmir olarak görev almış masonlar sırasıyla şöyledir:

1968 - Ekrem Tok
1971 - Ertuğrul Kemal Eyüboğlu
1975 - Mukbil Gökdoğan
1985 - Sahir Erman
1997 - Faruk Erengül
1999 - Suha Umur
2005 - Ergun Toğrol
2009 - Mehmet Güven Akçar
2013 - Hasan Erman
2021 Harun Kuzgun

Şûrayı Âliyi Osmanî

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç (Skoç) Riti Türkiye Yüksek Konseyi'nin, Cumhuriyet döneminden önceki adı.

Türkiye'deki bu ilk yüksek konsey, 1861 yılında kurulmuştu. O sıralarda düzenli bir çalışma sağlayamadığı için kısa bir süre sonra uykuya girmişti.

1909 yılında Şûrayı Âlî'nin kuruluşu yeniden sağlandı. Bu kez düzenli bir şekilde örgütlendi.

Cumhuriyet'in ilanından sonra ise adı "Türkiye Yüksek Şûrası" olarak değiştirildi.



Uluslararası Masonluk Örgütleri

Ayrı ülkelerde çalışan ulusal *(milli)* nitelikli ve her biri aynı düzeydeki mason kuruluşlarının ya da bunların bazı üyelerinin bir araya gelerek oluşturduğu örgütler.

Yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde, bir art niyet ya da ön yargıyla Masonluğa karşı olan kişiler, kamuoyunu Masonluğun kötü ve zararlı bir şey olduğuna inandırabilmek amacıyla çeşitli yol ve yöntemlere başvurur.

Bu bağlamda ileri sürülen savlardan biri de Masonluğun *"ulusal duyguları örselemeye hatta yok etmeye çalışan bir uluslararası örgüt"* olduğudur.

Oysa Masonluğun, genel niteliği bakımından evrensel oluşuna karşın günümüzedek dünya çapında başarılı ve sürekli bir uluslararası masonik örgütü oluşturulamamıştır. Zaman zaman kurulmuş olan uluslararası nitelikli kuruluşlara katılan mason örgütleri ile masonların bireysel olarak katılabildiği evrensel nitelikli masonik örgütlere üye olan masonların sayısı hep pek sınırlı kalmıştır. Bir diğer deyişle, Masonluğun günümüze kadarki neredeyse üç yüzyıllık tarihçesi boyunca, yeryüzündeki tüm masonları ve tüm mason örgütlerini kapsayan bir uluslararası örgüt olmamıştır.

Masonlukta uluslararası boyutta örgütlenmenin başarılı olamayışının en baştagelen nedenlerinden birinin, mason ritleri arasındaki uyuşmazlık olduğu söylenebilir. Ancak, bundan çok daha önemli olan etken, Masonluk anlayışı bakımından dünya çapında oluşmuş ve bir türlü giderilememiş farklılıklar hatta ayrılıklardır.

Masonluk anlayışındaki farklılıklar ikiye ayrılabilir:

a) Masonluğun amaçları, temel ilkeleri ile bunların yorumlanıp değerlendirilmesine ilişkin farklılıklar;

b) Masonlukta birimsel ve federatif örgütlenme yöntemi ile çalışma sisteminin benimsenişi, ayrıca bunların uygulamaya yansıma şekli üzerindeki farklılıklar.

Öte yandan, herhangi bir uluslararası örgütte, bazı mason kuruluşlarının, aslında eş düzey olmaları gereken diğerlerine oranla üstünlük taslamaları ya da ülkeler arasındaki politik yaklaşımlar nedeniyle doğan anlaşmazlıkların masonik ilişkilerede yansıtılması, böyle örgütlerin kurulmasını kösteklemiş, kurulanların da çalışmalarını ve gelişimlerini büyük ölçüde başarısızlığa uğratmıştır.

Bu olumsuz etkenlere karşın, 20. yüzyılda uluslararası masonik örgütler kurma girişimleri sözkonusu olmuştur. Bu girişimlerden, sınırlı boyutta ve sınırlıdüzeyde de olsa bir miktar başarı elde edebilmiştir.

Uluslararası düzeyde örgütlenme girişimlerine, Liberal Masonlukanlayışını benimseyen mason kuruluşlarının sıcak baktığı, Tutucu Masonluk anlayışını benimseyenmason kuruluşlarının ise karşı çıktığı ya da bu tür ilişkileri uzaktan izlemeyi yeğledikleri görülür.

Özellikle Anglosakson Masonluğu topluluğunda *"*ana büyük loca" sayılan İngiltere Birleşik Büyük Locası, öteden beri uluslararası masonik örgütler kurulmasınaşiddetle karşı çıkmıştır.

Bu karşı çıkışın en belli başlı nedeni, böyle örgütlenmelerde, İngiltere BirleşikBüyük Locası'nın da diğer herhangi bir büyük loca ile aynı düzeyde yer almasının gerekmesidir. Bu ise, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın, tüm dünyada Masonluk üzerinde egemen bir otorite olduğu savını ve *"*ana büyük loca" niteliğinibüyükölçüde zedeler.

Dolayısıyla, Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer alan tüm diğer masonik örgütler de uluslararası düzeydeki örgütlenmelerden ve böylesine örgütlü ilişkilerden uzak kalmış, yalnızca aralarındaki ikili ilişkileri sürdürmekle yetinmişlerdir.

20. yüzyılda oluşturulmuş en belli başlı uluslararası masonik örgütler şunlardır:

- Masonik İlişkiler Uluslararası Bürosu
- Evrensel Masonlar Birliği **(L.U.F.)**
- Uluslararası Masonluk Birliği **(A.M.I.)**
- Strazburg Çağrısını İmzalayan Masonik Güçlerin Haberleşme Merkezi **(C.L.I.P.S.A.S.)**
- **Catena**
- **C.L.I.M.A.F.**
- **E.M.E.** ve sonrasında **A.M.E.**
- Amerika Ülkeleri Simgesel Masonluk Konfederasyonu **(C.I.M.A.S.)**
- Amerika Ülkeleri Masonik Konfederasyon **(C.M.I.)**
- Akdeniz Mason Birliği**(U.M.M.)**
- Balkan Mason Birliği**(U.M.B.)**

Bunların arasında, 1902 yılında kurulmuş olan Masonik İlişkiler Uluslararası Bürosu, 1921 yılında Uluslararası Masonluk Birliği'nin kuruluşuna yol açmıştır. Kısaca **A.M.I.** olarak anılan Uluslararası Masonluk Birliği ise, dünya çapında hayli yankı uyandırmış olmakla birlikte, varlığını ancak 30 yıl kadar koruyabilmiştir.

1905 yılında kurulmuş olan Evrensel Masonlar Birliği, genellikle iki yılda bir yaptığı toplantılarını, yakın geçmişimize dek sessiz sedasız olarak sürdürmüştür. 1990'lı yıllarda bu örgütten de artık söz edilmez olmuştur.

1961 yılında kurulmuş olan ve kısaca C.L.I.P.S.A.S. olarak anılan örgüt ise, birçok mason obediyansının "gelecekteki Evrensel Masonluk Birliği'nin çekirdeği" olarak bel bağladığı bir kuruluştur. Bu örgüt de 1996 yılında kendi içinde bir sarsıntı geçirmiştir.

Kadın mason kuruluşlarına özgü olan C.L.I.M.A.F. ve Catena, kendi çaplarında etkinliklerini sürdürmektedir.

Diğer birçok örgüt arasında öne çıkar durumda olan E.M.E. ise sadece Avrupa'daki mason örgütlerini kapsamaktaydı. Sonradan bunun yerine merkezi Brüksel'de olmak üzere Avrupa Mason Birliği (A.M.E.) adıyla bir resmî dernek oluşturuldu.

Burada adlarına değinilmemiş olan, özellikle Güney ve Orta Amerika ülkelerini kapsayan uluslararası mason örgütleriyle Akdeniz ülkelerindeki obediyanslardan bazılarının katıldığı uluslararası mason kuruluşları da vardır. Bunlardan çoğu yakın geçmişimizde kurulmuştur. (2020)

Burada, uluslararası mason kuruluşlarının bilinenlerini sıralayalım.

Masonik İlişkiler Uluslararası Bürosu



Fra. Bureau International des Relations maçonniques;
İng. International Bureau of Masonic Affairs;
Alm. Freimaurerische Weltgeschäftsstelle

1902 yılında, dünyadaki mason kuruluşları arasında uluslararası düzeyde ilişkiler sağlamak üzere oluşturulmuş bir örgüt.

Böyle bir örgütün kurulması, o tarihlerde Liberal masonluk kanadında yer alan İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası** tarafından sağlanmıştı.

Bu örgütün kurumsal bir yapısı yoktu; bir tür "sekretarya" niteliği taşımaktaydı. Kuruluş amaçları şöyleydi:

- Mason kuruluşları arasında kardeşçe ilişkiler sağlamak;
- Masonik ülkülerin geliştirilmesine çalışmak;
- Dünyanın her yanındaki masonik etkinliklere ilişkin bilgileri toplayıp derlemek ve bunları diğer masonik kuruluşlara duyurmak;
- Mason kuruluşları arasında, yararlı ve ilginç konularda yapılan çalışmaların karşılıklı alış verişinde aracılık etmek;
- Yararlı masonik çalışmaların başka dillere çevrilmesini sağlamak;
- Tüm bu çalışmalarla ilgili olmak üzere düzenli yayınlar yapmak.

Bu örgüt kurulurken, çok sayıda mason kuruluşunun üye olacağı, katkıdabulunacağı ve büronun yapacağı çalışmaları destekleyeceği sanılmıştı.

Bu beklenti gerçekleşmedi. Örgüte pek az sayıda ilgi gösteren oldu; ilgilenenlerin desteği de pek sınırlı bir düzeyde kaldı. Dolayısıyla bu örgüt, birkaç bülten vemasonik katalog yayınlamak dışında pek bir şey yapamadı.

Masonik İlişkiler Uluslararası Bürosu, 1904 yılında yayımladığı bir bildirgede, bir yandan obediyansların ilgisizkalışından, diğer yandan masonik kuruluşlar arasında görülen ve Masonluğun evrensel amaçları ile bağdaşmayan çekişmelerden yakınıyordu.

Örgüt, kuruluş amacını gerçekleştiremeden dağıldı. Ancak yapmış olduğu çalışmalar, daha sonra kurulan Uluslararası Masonluk Birliği (AMI) tarafından değerlendirildi.

Uluslararası Masonluk Birliği

Fra. Association Maçonnique Internationale;
İng. International Masonic Association;
Alm. Internationale Maurerische Verein

1921 yılında Cenevre'de kurulmuş ve yaklaşık otuz yıl kadar çalışabilmiş olan uluslararası nitelikli bir mason örgütü.

Masonik yazında genellikle kısaca **A.M.I.** olarak anılır.

Bu örgütün yayımladığı masonik ilkeler ve örgütsel kuralları şöyleydi:

- Birlik üyesi olan tüm obediyanslar, kendi üstün bağımsızlıklarını korur.
- Obediyanslar, birbirleriyle doğrudan ilişkide bulunabilir. Bu ilişkiler diplomatik nitelik taşımaz.
- Üye obediyansların, sadece erkekleri üyeliğe kabul etmeleri zorunludur.
- Birlik üyesi obediyanslar, diğerlerinin kendi bölgelerindeki bütünlük ve egemenliklerine saygı gösterecektir.
- Birlik üyesi obediyanslar, kullandıkları ritüellerin oluşturulmasında serbesttir.
- Masonluğun başlıca amaçları, tüminsanlar arasında kardeşlik bağları oluşturmak, gerçekleri araştırmak, ahlakın geliştirilmesine ve masonlar arasındaki dayanışmanın yükseltilerek yaygınlaştırılmasına çalışmaktır.
- Masonların görevi, insanlığın gerek özdeksel gerek tinsel gelişimini,hemdüşünsel hem sosyal birliğini sağlamaya çaba göstermektir.
- Masonluğun en önemli düsturu toleranstır.
- Tüm masonlar, gerek öz varlıklarına gerekse tüm diğer insanların vicdan özgürlüklerine saygılı olmalıdır.
- Tüm onurlu ve idealist insanların, Masonluğu çevreleyen Kardeşlik Zinciri'ne katılmalarına çalışılmalıdır.
- Her türlü çalışma, bedensel ya da düşünsel olduğu gözetilmeksizin, aynı ölçüde saygıdeğerdir.

A.M.I., üç yılda bir değişik ülkelerde konvanlar düzenliyordu. 1927 yılında Paris'te toplanan konvanda, sayısı 42'yi bulmuş olan birlik üyesi obediyanslar için yaptırımcı bazı kararlar alındı. Bunlar arasında en önemlisi, "bölgesellik" olarak anılan kuralın uygulamaya konmasıydı. Buna göre, A.M.I. üyesi olan bir obediyansın bulunduğu bir bölgede, bundan böyle yabancı obediyanslara bağlı localar kurulmayacak, önceki yabancı localar da, en çok 10 yıl içinde ya ulusal nitelikli obediyansa katılacak ya da çalışmalarına son verecekti.

1927 tarihli Paris konvanında alınan bir diğer önemli karar, bu birliğin üyesi olan obediyansların, tüzük ve ritüellerinde "Evrenin Ulu Mimarı" ya da benzer bir kavrama yer verip vermemeleri konusunda serbest bırakılmasıydı. Böyle bir kararın çoğunlukla alınması üzerine bazı obediyanslar, A.M.I. üyeliğinden çekildi.

Bundan sonra A.M.I. konvanları iki yılda bir yapılır oldu ama Faşist ve Nazist akımlar, çalışmalarını ve obediyanslar arasındaki ikili ilişkileri aksamaya uğrattı. 1950 tarihli Paris konvanı, birliğin son toplantısı oldu. Örgütün ilkeleri, özellikle "Evrenin Ulu Mimarı" kavramı üzerinde bir türlü uyuşma sağlanamadı. Böylece A.M.I. gücünü yitirdi ve dağıldı.

CLIPSAS

Centre de **L**iaison et d'**I**nformation des **P**uissances **M**açonnique **S**ignataires de l'**A**ppel de **S**trasbourg (Fra.):"Strasbourg Çağrısını İmzalayan Masonik Güçlerin Haberleşme Merkezi"



Bu örgüt, 1961 yılında Kıta Avrupası'ndaki 10 obediyansın bir araya gelmesiyle oluşturuldu. Amacı, bir bakıma, 40 yıl önce kurulmuş ve kısaca AMI olarak bilinen "Uluslararası Masonluk Birliği"ni yeniden canlandırmaktı.

Bu örgütün benimsediği temel ilkeler şöyle belirlenmişti:

- Tüm masonlar arasında, 1723 tarihli temel yasaya uygun bir birlik zinciri oluşturulmalıdır.
- Gelenekler, ritler, simgeler ve inançlar arasındaki farklılıklar gözönünde tutularak, "vicdan özgürlüğü"ne saygı gösterilmesi zorunlu tutulmalıdır.
- Her loca ve obediyans, çalışmalarının "Evrenin Ulu Mimarı Onuruna" ya da "Evrenin Ulu Mimarı'nın Koruyuculuğu Altında" yapılıp yapılmayacağına, Masonluğun Üç Işığı'ndan birinin de "Kutsal Kitap" olup olmayacağına karar vermekte özgür olmalıdır.
- Tüm mason locaları ve mabetlerinin kapıları, tam ve yetkin bir locada aydınlanmış olan her masona açık tutulmalıdır.

CLIPSAS, bu temel ilkeler ışığında, tüm masonları, vicdan özgürlüğüne ve tam bir karşılıklı toleransa dayanan birlik zincirine katılmaya çağırdı. Bu çağrının, örgütün kurulmasından bu yana geçmiş olan süre içinde büyük bir başarı sağlayabilmiş olduğunu söyleyebilmek zordur. Çünkü bu dönemde CLIPSAS'a beklendiğikadarçok obediyans katılmadığı gibi, sonradan kurucularından bazıları ayrıldı.

1980'li yıllarda, CLIPSAS'a gösterilen ilgi arttı. Fakat örgüt, üyeliğe kabul edeceği masonik kuruluşların seçiminde daha titiz bir tutum takınmaya yöneldi. Bu tutumun, örgütün yozlaşmasını önleyebilmek bakımından bir haklılığı vardı; fakat gelişimini olumsuz yönde etkiledi. Böylece, tümüyle "liberal" *(özgürlükçü)* bir Masonluk anlayışını savunan örgütün etkinlikleri sınırlı bir düzeyde kaldı.

Örgüt, 1996 yılında önemli bir sarsıntı geçirdi. Daha önce CLIPSAS'ta önemli ağırlığı olan kimi Fransız ve Belçika obediyansları ayrılıp, kendi aralarında bir başka uluslararası örgüt kurmaya giriştiler.

Günümüzde CLIPSAS'ın üye olan obediyansların sayısı 108 dolayındadır. Türkiye'deki Özgür Masonlar Büyük Locası ile Kadın Mason Büyük Locası da bunların arasındadır. Örgütün etkinlikleri, her yıl farklı bir ülkede düzenlenen uluslararası toplantılarda sürdürülür. Bu toplantılarda, genel olarak Masonluğu ve insanlığı ilgilendiren konular üzerinde görüşmeler yapılır. Nitekim bu toplantılardan biri de 2001 yılında İstanbul'da yapılmıştır. (2022)

CLIMAF

Comité de **Li**aison de la **Ma**çonnerie **F**éminine (Fra.): "Kadın Masonluğu İletişim Kurulu".



Kadın mason obediyanslarının uluslararası örgütü.

1982 yılında Fransa Kadın Masonlar Büyük Locası'nın *(Grande Loge Féminine de France)* önderliğiyle kurulmuş olan bu uluslararası örgüt, benimsediği ilkeler ve çalışma tarzı bakımından CLIPSAS adlı bir diğer uluslararası örgütün benzeridir.

Türkiye'deki Kadın Mason Büyük Locası bu örgütün üyesidir.

Catena

Hem erkek hem kadın üye alan bazı karma mason kuruluşlarınca oluşturulmuş bir uluslararası örgüt.

Latincedeki sözlük anlamı bakımından "zincir" demektir.

1971 yılında kurulmuş olan bu örgüte, Fransa, Almanya, Hollanda, Avusturya ve İsviçre'de çalışmakta olan karma mason obediyanslarından bazıları katılmıştır.

Akdeniz Mason Birliği

Fra. Union Maçonnique Méditerranéenne*; İng.* Mediterranean Masonic Union; *İta.* Unione Masonica del Mediterraneo

Bir uluslararası mason örgütü.

Bu örgüt, Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin obediyanslarını bir araya toplamak amacıyla, 2000 yılında İtalya Büyük Locası'nın önderliğinde kuruldu. Her yıl ayrı bir ülkede yapılan toplantısı, 2007 yılında Antalya'da, 2014'de İstanbul'da düzenlendi.

Günümüzde (2015)15 dolayında üyesi bulunmaktadır.

Balkan Mason Birliği [UMB]

Fra. Union Maçonnique de la Péninsula Balcanique;
İng. Masonic Union of the Balkan Peninsula

Balkan ülkelerindeki obediyansların katılabildiği bir uluslararası mason örgütü.



Bu örgüt, 2014 yılında, balkan ülkesindeki obediyanslardan 13'ünün katılımıyla oluştu. İlk toplantısı Selânik'te, ikincisi İstanbul'da yapıldı.

Örgütün üyeleri, her yıl farklı bir Balkan ülkesinde toplanmayı sürdürüyor. Henüz çok genç sayılabilecek bu örgütün daha da genişlemesi bekleniyor.

Amerika Ülkeleri Masonluk Konfederasyonları

İsp. Confederacion Interamericana de Maconeria

Özellikle Güney ve kısmen Orta Amerika'daki mason obediyanslarından bazılarının üye olarak katılmış bulunduğu bir uluslararası örgütler.

Bu bağlamda iki ayrı konfederasyon vardır. Bunlardan biri sadece simgesel derecelerde çalışan obediyansların katıldığı konfederasyondur; kısaca C.I.M.A.S. olarak anılır. Diğeri derece sınırlaması olmayan konfederasyondur; kısaca C.M.I. diye anılmaktadır.

İkisinin de çalışmaları 2002 yılında başlamış olup, giderek gelişmektedir. (2019)

C. I. M. A. S.



Confederacion **I**nteramericana de **M**aconeria **S**imbolica(İsp.): "Amerika Ülkeleri Simgesel Masonluk Konfederasyonu".



C.M.I.

Confederación **M**asónica **I**nteramericana (İsp.): "Amerika Ülkeleri Masonik Konfederasyonu"

Üç Yerküre Büyük Locası

Alm. Grossloge zu den drei Weltkugeln



Almanya'nın en eski obediyansı.

1740 yılında kurulmuş olan bu büyük loca, Spekülatif Masonluğun Almanya'da gelişimini önemli ölçüde yönlendirmiştir.

Günümüzde bile en ünlü Alman obediyansı olma niteliğini korumaktadır.

Yabancı Loca

Esk. Ecnebi Mahfil; *Fra.* Loge étrangere; *İng.* Foreign Lodge; *Alm.* Fremdloge

Bulunduğu yerde ulusal niteliği olmayan, başka bir ülkenin obediyansına bağlı olarak çalışan loca.

Masonluk tarihinde, 20. yüzyıl öncesinde dünyada yabancı locaların sayısının nepeyce kabarık olduğu görülür. Bunun nedeni, Spekülatif Masonluğun yaygınlaşmasının o sıralarda henüz bir gelişim içinde bulunuşudur. Her ülkede ulusal nitelikli loca ve obediyansların kurulmasıyla birlikte, yabancı locaların sayısında da gerileme baş göstermiştir. Ancak bazı ülkelerde ulusal Masonluğun gelişimi, yabancı locaların etkinliklerini sürdürmesini, hatta yenilerinin kurulmasını engelleyememiştir.

Masonik yazında kısaca A.M.I. olarak anılan Uluslararası Masonluk Birliği'nin 1927 yılında Paris'te toplanan konvanında, bu konuda **"bölgesellik"** olarak anılan birilke benimsenmiştir. Birliğe üye olan obediyansların, ulusal nitelikli bir obediyansın bulunduğu ülkedeki localarını belli bir süre içinde kapatmaları öngörülmüştür. Ancak bunun da uygulamadaki başarısı sınırlı olmuş, hele bu birliğin üyesi olmayan obediyanslar için hiç de bağlayıcı sayılmamıştır. Öte yandan, bazı yerlerde, yalnızca başka ülkelerin orada geçici olarak bulunan yurttaşlarının üye oldukları localar vardır. Bunlara ise "yabancılar locası" denmesi daha doğru olur.

Yapıcılar Tarikatı

İng. Order of Builders

Amerika Birleşik Devletleri'nde, gençleri Masonluğa hazırlamaya çalışan bir örgüt.



1922 yılında kurulmuş olan bu tarikata, 14-21 yaş grubundaki gençler kabul edilir. Ezoterik sisteme uygun olarak çalışan tarikatın iki derecesi vardır:

1. Çırak Yapıcı
2. Üstat Yapıcı

Amerika Birleşik Devletleri'nde 60 kadar birimi olan bu örgüt, masonlardan oluşan bir konseyce yönetilmektedir. Aslında paramasonik bir nitelik taşır ama Amerika Birleşik Devletleri'ndeki masonlarca bir "paramasonik kuruluş" olarak nitelenmez.

Zenci Locaları

Fra. Loges des Noirs; *İng.* Negro Lodges; *Alm.* Negerlogen

Yalnızca siyah ırktan olanların üyeliğe alındıkları localar.

Zencilerin mason olup olamayacağı konusu, kadınların mason olup olamayacağı gibi çağımızda bile henüz dünya çapında çözümlenememiş olan önemli bir sorundur. Özellikle *Amerika Birleşik Devletleri'nde* Masonluğa kabul edilmeyişlerinin 18. yüzyılda çıkarılmış ve sonra korunmuş olan gerekçesi şöyledir: *«Masonluğun temel yasası uyarınca, mason olacak kimselerin* özgür doğmuş *olup,* köle *olmamaları zorunludur. Zenciler ise doğuştan köleydi. Bu nedenle mason olamazlar.»*

Buna karşılık, daha 18. yüzyılın son çeyreğinde, İngiltere Büyük Locası bu konuda hayli toleranslı davranarak, kendine bağlı bazı localarda -*özellikle askerî localarda*- siyah ırktan olanların da Masonluğa alınmasına göz yummuş hatta sonra yalnızca zencilerin kurduğu localara patent vermekten de geri kalmamıştı.

1775 yılında Boston'daki bir askerî locada Masonluğa alınmış olan Prince Hall'a, yeni bir loca kurmak üzere 1784 yılında İngiltere Büyük Locası'nca patent verilmişti. Bu locadan doğan diğerleriyle birlikte 1791 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, "**Kuzey Amerika'nın Afrika Büyük Locası"** (African Grand Lodge of North America) adını taşıyan bir büyük loca kurulmuştu. 1807 yılında bu obediyansın adı **Özgür ve Kabul Edilmiş Masonlar Prince Hall Büyük Locası** olarak değiştirilmişti.



1813 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası kurulduğu zaman, "dünya yüzündeki düzenli localaların listesi" yeniden hazırlanırken, 1784 yılında patent verilmiş **"Afrika Locası"**na değinilmemişti. Bunun nedeni de, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Amerika'daki büyük localar ile olan ilişkilerini bu nedenle bozmak istemeyişiydi. Buna karşılık Prince Hall Büyük Locası, 1827 yılında bir bağımsız obediyans olduğunu ilan etti.

Prince Hall Büyük Locası, tüm çabalarına karşın Amerika Birleşik Devletleri'ndeki diğer obediyanslarca tanınmak şöyle dursun, düşmanca tavırlarla karşılandığı için, kendi örgütünü geliştirmeye ve genişletmeye girişti. Diğer eyaletlerin birçoğundada Prince Hall büyük locaları kuruldu.

Sonraları, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük localardan bazısı, ara sıra zencilerin de Masonluğa kabul edilebilmesi için girişimlerde bulundu. Bu yüzden sert tepkiler gördüler. Örneğin 1947 yılında Massachusetts Büyük Locası, kendi örgütündeki localara zenci üye kabul etmemekle birlikte, ülkedeki Prince Hall büyük localarını düzenli masonik örgütler olarak tanıma yolunda bir eğilim göstermişti. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eyaletlerin büyük localarının birçoğu, eğer böyle bir şey yapacak olursa onunla ilişkilerini keseceğini bildirdi. Hatta söz konusu büyük locanın ileri gelenleri çeşitli şekillerde tehdit edildi. İşin içine **Ku-Klux-Klan** adlı Amerikan terör örgütü de karıştı. Bunun üzerine Massachusetts Büyük Locası, bu tasarımından caymak zorunda kaldı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yalnızca beyazların mason olabileceğini benimseyen büyük localar, ırk ayırımcılığı gütmenin, Masonluğun temel ilkelerinden **eşitlik** ve **kardeşlik** ile çelişki oluşturduğunu bilir. Böyle bir tutumun Amerikan anayasasına kesinlikle aykırı olmasına karşın, kendilerini bundan arındıramamışlardır. Siyah ırktan olanların, Amerika Birleşik Devletleri'nde gerek bilimsel, gerek politik gerekse askerî alanlarda en üst düzeylere yükselebilmiş olmaları bile, bu konuda yeterli bir yumuşama sağlayamamıştır.

Prince Hall büyük localarının masonik bakımdan tanınmayışının gerekçesi olarak, bu kuruluşların kökeninin *"düzensiz"* olduğu ileri sürülür. Bu, **Anglosakson Masonluğu**'na özgü bir yaklaşımdır. Fakat beyazların mason olabildiği, "düzenli" denilen localara, daha önce mason olmayan zencilerin alınmayışı açıklanamamıştır.

Beri yandan, **Anglosakson Masonluğu** topluluğundaki diğer obediyanslarda dabu konuda benzer bir çekingenlik vardır. Yer yer zenci localarının kurulmasına izin verilmekte ama zenci masonlar ile beyaz masonların aynı locanın üyesi olmamalarına özen gösterilmektedir.

Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nde 36, Kanada'da 3, Bahama, Haiti ve Dominik Cumhuriyeti'nde birer zenci büyük locası vardır. Bu büyük localara bağlı locaların toplam sayısı 6 bin, üyelerinin toplam sayısı ise 800 bin dolayındadır. Bazı kaynaklarda, dünya yüzünde 1,5 milyon dolayında zenci mason olduğu belirtilir.

Son yıllarda, kuşkusuz iç politikadaki etkiyle Amerika Birleşik Devletleri'nde siyah masonlara karşı olan önceki sert tutum yumuşamaya başlamıştır. Bunda, 2009-2017 yılları arasında ABD Başkanı'nın bir siyahî oluşunun da etkisi vardır. Ancak bunun zenci localarını nasıl etkileyeceği önümüzdeki yıllarda belli olacaktır. Nitekim başka değişip yerine bir çılgın beyaz geldikten sonra, birçok mason kuruluşu yeniden eski katı tutumuna dönme eğilimine girmiştir. Buna karşın bazı eyaletlerde beyaz ve siyah masonların obediyansları arasında dostluk anlaşması bağıtlandığı da görülmektedir. (2020)